

Türkiye’de

Sansür ve

Otosansür:

OCAK 2021 — ARALIK 2021

SANSÜRE VE
OTOSANSÜRE KARŞI
PLATFORM

**Türkiye'de
Sansür ve
Otosansür:**
Ocak 2021
Aralık 2021

Türkiye'de

Sansür ve Otosansür:

Ocak 2021 — Aralık 2021

Türkiye'de Sansür ve Otosansür

Editörler

Sonay Ban

Sumru Tamer

Katkıda bulunanlar

Ayşen Güven

Av. Figen A. Çalığıuşu

Fatma Demirelli

Lara Güney Özlen

Kitap Tasarımı

Bülent Erkmen

Baskı öncesi hazırlık

Mehtap Gürbüz

P24 Çalışma Raporları

Punto24 Bağımsız Gazetecilik Platformu

Meşrutiyet Cad. Yemenici Abdülhatif Sk.

No:1-3 Asmalı Mescit Mah. 34430

BEYOĞLU/İSTANBUL

info@susma24.org

www.susma24.com

twitter.com/susma_24

facebook.com/susma24

instagram.com/susma_platformu/

Türkiye'de

Sansür ve

Otosansür:

Ocak 2021

Aralık 2021

SUSMA SANSÜRE VE
OTOSANSÜRE KARŞI
PLATFORM

İçindekiler

Sunuş	9
Hukukçu Yorumu	10
Gazetecilik	14
Müzik	23
Sinema	33
Televizyon ve İnternet Yayıncılığı	41
Tiyatro	57
Yayıncılık	62
Diğer Sansür Vakaları	70
Susma Platformu 2021'de Neler Yaptı?	105
Kısaltmalar	109

Sunuş

Susma Platformu olarak 1 Ocak ve 31 Aralık 2021 dönemini kapsayan bir yıllık sansür ve otosansür raporumuzun beşincisini tamamladık. Bu rapor aslında, Türkiye'de kültür, sanat ve medya alanlarında yaşanan sansürü belgelemek, otosansürü konuşmak ve sansürün önüne geçebilmek için günlük olarak yaptığımız izleme, farkındalık yaratma ve savunuculuk çalışmalarının derli toplu bir ürünü. Aralarında bizim de bulunduğumuz birçok sivil toplum örgütü, geçtiğimiz senelerde olduğu gibi bu sene de kendi alanlarına dair çalışmanın yanı sıra bizzat sivil toplum üzerinde artan baskıları savuşturmaya, bu baskılara karşı dayanışmayı örgütlerken bir yandan da özenle işlerini yapmaya devam ettiler. Susma Platformu gibi sanatsal ifade özgürlüğü, basın-yayın ve medya özgürlüğü, barışçıl toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkı gibi birbiriyle kesişen birçok hakkın ve özgürlüğün korunması ve savunulması vizyonu ile çalışan sivil toplum oluşumlarının var olma şartlarının daha da zorlaştırıldığı bir yılı geride bıraktık. Bütün bu olumsuz gelişmelere karşın, bu raporun kapsadığı bir yıllık süreçte geriye dönüp baktığımızda; sözünü söyleyebilenler arasında yerimizi aldığımız, hak savunuculuğunun, dayanışmanın ve mücadelenin hafızasını ve deneyimini bu rapor vesilesiyle kamuoyuna aktarabildiğimiz için mutluyuz.

Bu raporda geçen vakalara konu olmuş kişilere, kurumlara ve topluluklara bize verdikleri bilgiler için; rapora katkıda bulunanlara yaptıkları önemli değerlendirmeler için; Susma Platformu'nun bu sene 120 oluşumu geçen katılımcı ağına, sansür ve otosansüre karşı bir arada durdukları için; kamuoyuna da çalışmalarımızın önemini her gün tekrar hatırlamamıza sebep olarak platformumuzun çalışmalarını takip ettikleri için teşekkür ederiz.

Hukukçu Yorumu

Avukat Figen A. Çalığıuşu

Hak İhlal Et, Bunu Ortaya Koyan Kararı da Tanıma...

2021 yılını uğurlarken, insan hakları ihlalleri kapsamında sürekli, neredeyse hiç değişmeyen değerlendirmeler yapmak mecburiyetinde kalmaktan tabii ki hoşnut değilim.

2016 yılındaki darbe teşebbüsünün hemen ardından OHAL sürecinde temel haklar askıya alındı. OHAL'de hükümet sistemi değişti, Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi geldi. Ülke yönetimine daha otoriter bir yönetim anlayışı gelip yerleşmiş oldu. 2020'de pandemi koşullarında hak ve özgürlükler daha da çok kısıtlandı. İçişleri Bakanlığı ve valiliklerin **"yasallık ilkesi"**ne aykırı olarak aldığı yasaklama kararları sıradanlaştı.

Bir yanda pandemi koşullarının dayatması ile alınan yasaklama tedbirleri; diğer yanda siyasi iktidarın peşe peşe çıkararak hak ve özgürlükleri daha da kısıtlayan yasaları.

Nasıl bir cendere içine sıkıştığımızı somutlaştırırım:

7242 sayılı "İnfaz Kanunu Değişikliği,"

7245 sayılı "Çarşı ve Mahalle Bekçileri Kanunu,"

7249 sayılı "Çoklu Baro Sistemini Getiren Kanun,"

7252 sayılı "Dijital Mecralar Kurulması Kanunu,"

7253 sayılı "İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi Kanunu..."

Bu kanunlarla otoriter rejim iyice pekiştirildi. Kısacası temel hak ve özgürlükler açısından değişen bir şey yok... Ha 2020, ha 2021... Tek yumurta ikizleri gibiler... Ancak bu yılın değerlendirme yazısında hak ihlalleri konusunda yerleşik bir hal almaya başlayan zihniyeti teşrih masasına yatırmak istiyorum.

Bir hukukçu olarak "beraatın aklanma anlamına" geldiğini sık sık söyleme ve hatırlatma durumunda kalmaya başladığımdan söz etmek istiyorum. Çünkü yaşadığımız ülkede ifade ve basın hürriyetine dair hak ihlali kararlarının ve beraatların dahi geriye yürümediğine, ihlal kararlarına ve beraatlara rağmen hak ihlaline uğramış, beraat etmiş kişilerin "suçlu" muamelesi görmeye devam ettiğine o kadar çok şahit olmaya başladım ki...

OHAL döneminin etkilerinin en ağır biçimde devam ettiğine dair yaşadığım vahim örnekleri paylaşmak isterim. OHAL komisyonu, Avrupa Konseyi'ne kamudan ihraçlarda yaşanan hukuki mağduriyetleri en hızlı ve etkili bir

şekilde çözmek sözü verilmesi üzerine kurulmuştu. Ancak hiç öyle olmadı. OHAL komisyonu, KHK'larla meslekten ihraç edilen ve kapatılan bazı kurum ve kuruluşlara ilişkin 126 bin 758 başvurudan 118 bin 415'ini sonuçlandırdı; başvuruların 15 bin 50'sinde kabul kararı verdi.

Ama nasıl oluyor birlikte bakalım:

OHAL komisyonu üyeleri görev ve yetkilerini aşıyor, insanları suçlu ilan ediyor, ceza yargılamasının ulaştığı karara saygı göstermiyor, masumiyet karinesini yok sayıyor ve beraat kararını kabul etmiyor. Kararlar bu keyfiyet ve yasa tanımazlık içinde veriliyor... Daha net ve kısa söylersem, OHAL komisyonu, beraat edene de takipsizlik kararı olana da "ret" kararı veriyor, görevine iade etmiyor. Gerekçe olarak da **"iltisaklı sayılma"** denilen o uydurulmuş tuhaf **"suçlamayı"** gösteriyor.

Ret kararını alanlar, komisyonun tam da kendine göre kurduğu, altı adet idare mahkemesinde hak aramak üzere nafile davalar açıyorlar. Ama aynı **"iltisak"** parantezi, ne gariptir ki onları bu çok **"hassas inceleme"** yapan İdare Mahkemeleri'nde de buluyor. İdare Mahkemesi hâkimleri de OHAL komisyonu üyeleri gibi beraat kararını tanımıyor, Anayasa ile kendilerine bağlı saymıyor, AYM ve AİHM kararlarını dinlemiyor.

Size takip ettiğim bir davadan örnek vererek AİHM ile AYM'nin hak ihlali kararına ve Yargıtay incelemesi ile kesinleşmiş beraat kararına rağmen nasıl haklara kavuşulmadığını, **beraat kararının nasıl etkisiz kılındığını, bir türlü geriye dönemediğini** anlatmak isterim.

Müvekkilim Mehmet Altan. 30 yıllık profesör, gazeteci ve yazar. Ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına mahkûm edildiğinde, hakkında AYM Genel Kurulu tarafından verilmiş üç ayrı hak ihlali kararı vardı. AYM bu kararı tüm dosya delillerini inceleyerek verdi. Buna karşın hiçbir kuvvetli suç şüphesi taşımayan delillerden, ilk derece mahkemesi olan İstanbul 26. Ağır Ceza Mahkemesi hakimleri ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası verebildi.

AİHM de aynı AYM gibi hak ihlali kararı verdi, Anayasayı yok sayan, AYM kararına karşı direnen 26. Ağır Ceza Mahkemesi kararını çok ciddi bir şekilde eleştirdi. AYM de hak ihlali kararlarına direndiği için 26. Ağır Ceza Mahkemesi için ikinci kez hak ihlali kararı verdi. Yargıtay Mehmet Altan'a beraat kararı verilmesine hükmetti; neticede Mehmet Altan beraat etti.

Ama gel gör ki, OHAL komisyonun yedi bürokrat üyesi tüm bu kararları yok saydı. Anayasaya ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne (AİHS) direndi, kendisini AYM ve AİHM kararı ile bağlı saymadı. Bu bir hukuk devletinde

olamayacak bir şey. Ayrıca OHAL komisyonu Mehmet Altan hakkında resmî tahrifata başvurdu. Yaptığımız başvuruyu, Altan'ın kurumu olan İstanbul Üniversitesi'nde hakkında soruşturma raporu olduğunu söyleyerek ve mahkûmiyet kararı gerekçesiyle reddetti.

Halbuki Mehmet Altan mahkûm olmamış, hakkında da bir idari soruşturma açılmamıştı. Resmî bir kurum hiç çekinmeden yalan söylüyor, yalan söyleyerek insan yaşamlarıyla oynayabiliyordu. Mehmet Altan beraat etmesine rağmen kurumuna geri dönemedi, hakkı olan aylık ücretlerini alamadı, emekli ikramiyesini alamadı, emekli aylığını alamadı, pasaportunu alamadı. Her biri için ayrı davalar açmak durumunda kaldı.

OHAL komisyonunun ret kararı üzerine aynı konumda olan pek çok hukuk mağduru gibi idare mahkemesine dava açtık. **OHAL komisyonu üyeleri** gibi özel seçilen idare mahkeme üyeleri de kendilerini anayasa ile bağlı görmediler. Yüksek mahkemelerin ve mahkemelerin beraat kararlarını tanımadılar. OHAL komisyonunun üyelerinin yalanlarını görmezden geldiler.

Üstelik yargılama devam ederken İstanbul Üniversitesi, Mehmet Altan hakkında hiçbir soruşturma raporu bulunmadığını mahkemeye bildirmiş olmasına karşın davayı reddettiler. Ankara 21. İdare Mahkemesi kesinleşmiş beraatı yok saydığını gerekçeli kararında bakın nasıl açıklıyor:

"... ilgililer hakkında ceza yargılamasında üyelik suçlamasıyla açılan davada beraat kararı verilmiş olsa dahi idari yargı yeri **irtibat ve iltisak unsurları** yönünden de işlemi incelemek **zorundadır...**"

Yasalarda olmayan "**irtibat ve iltisak**" unsurunu, Anayasa ve yasalara üstün saydıran bir "**zorunluluk**" nedir? Zorunluluk, Anayasa ve yasaların hükümlerine uymak ve bağlı kalmaktır. OHAL komisyonunun üyeleri ve idare mahkemesi hakimleri, beraat kararını veren mahkemenin incelediği aynı delilleri esas alıp aynı delillerden "**irtibat ve iltisak**" buluyorlar. Böylelikle de hem anayasal suç işliyorlar hem de yeni hak ihlalleri yaratıyorlar.

İnsanların yaşamlarına el koyuyorlar. **OHAL komisyonu üyesi yedi kişi**; üç kişilik idare mahkemesi heyetleri ise kendilerine göre bir çakma hukuk yaratıyorlar. Yargının bu kadar siyasallaştığı, Anayasaya ve yasalara savaş açtığı böylesi bir dönem hiç olmamıştır... İfade hürriyeti, basın hürriyeti ya da başka bir temel hak ve hürriyete dair hukuksal mücadele ne yazık ki çok zorlu bir mücadeledir.

Mahkeme kararları, Yüksek Mahkeme kararları dahi hak ihlallerinin etkilerini tüketmekte kifayetsiz kalıyorken; **anayasal hakların kullanımının ne**

ölçüde güvencesiz ve öngörülebilirlikten uzak olduğu değerlendirilmesi, acıtırıcı olsa da, gerçekçi bir değerlendirme olacaktır.

Bir başka vesileyle de ifade etmişim;

"Thomas Hobbes der ki; **'insan insanın kurdudur...'** Ben de **'siyasallaşan yargı, yargının kurdudur'** diyorum... Üzgünüm olanlar için... Hukukçular eliyle hukuka ihanet edildiği için çok üzgünüm..."

Gazetecilik

Fatma Demirelli

2021 medya kuruluşları ve gazeteciler üzerindeki baskının her koldan derinleştiği bir yıl oldu. Tutuklu gazeteci sayısı azalsa da bir yandan gazetecilere yönelik yargılamalar hız kesmeden devam etti, diğer yandan basın özgürlüğü alanı siyasi, idari ve mali mekanizmalarla daha da daraltıldı. Hükümetin yıl sonundan önce yasalaştıracağını duyurduğu ancak henüz Meclise sunulmayan "dezenformasyona" ve yabancı fon alan medya kuruluşlarına yönelik muhtemel yasal düzenlemeler ise yakın gelecekte bu alanın daha da daralabileceğine dair kaygılara yol açmakta.

Öncelikle tutuklu gazeteci sayısındaki düşüşü biraz irdeleyelim. P24 bünyesinde çalışmalarını sürdüren Expression Interrupted platformunun verilerine göre, bu raporun yazıldığı ocak ayı itibarıyla cezaevindeki gazeteci sayısı 58 oldu.¹ Bu sayı, gazeteci tutuklamalarının en yoğun yaşandığı Olağanüstü Hâl (OHAL) ilanı sonrası dönemde 170'lere kadar çıkmıştı. 2021 yılı başında ise 87 idi. Rakamlardaki gerilemenin sebeplerinden biri, özellikle geçtiğimiz iki yıl boyunca gazetecilere yönelik yeni tutuklamaların görünür biçimde azalması. Bir diğer sebep ise büyük çoğunluğu 15 Temmuz 2016 darbe girişimi ve OHAL ilanı sonrasında tutuklanan gazetecilerin önemli bir kısmının, beş yıla varan infaz sürelerini tamamlamaları ve bu nedenle tahliye edilmeleri.

Cezaevindeki gazeteci sayısının düşmesi her ne kadar kendi başına olumlu bir gelişme olsa da bunun gazetecilere yönelik yargı eliyle uygulanan baskının hafiflediği anlamına gelmediğini vurgulamak gerek. Zira yine Expression Interrupted'in verilerine göre, koronavirüs salgını nedeniyle acil davaların dışındaki duruşmaların görülmediği mayıs ayı ve adli tatile denk gelen temmuz ve ağustos ayları hariç, 2021 yılı boyunca her ay gazetecilerin sanık olarak hâkim karşısına çıktığı 30'un üzerinde dava görüldü. Bir kısmının ayrıntılarını bu raporda² bulacağınız üzere, yüzlerce gazetecinin yargılandığı bu davalarda beraat kararlarının yanı sıra onlarca gazeteci hakkında toplam 130 yıldan fazla hapis cezası verildi. Bu, cezaların temyiz sürecinde onanmaları durumunda ceza alan gazetecilerin cezaevine

¹ Cezaevindeki Gazeteciler listesi, Expression Interrupted, <https://expressioninterrupted.com/tr/liste.php>

² <https://expressioninterrupted.com/tr/uploader/uploader/ifade-ve-basin-ozgurugu-gundemi-2021-4>

gireceği anlamına geliyor. Yine 2021 boyunca onlarca gazeteci hakkında yeni davalar ve davayla sonuçlanabilecek soruşturmalar açıldı.³

Gazeteciler üzerindeki baskının önemli bir ayağını da fiziksel engellemeler ve saldırılar oluşturdu. Yıl boyunca çok sayıda gazeteci haber takibi esnasında sivil vatandaşların ya da polisin saldırı ve müdahalelerine maruz kaldı. Özellikle nisan ayı sonunda çıkarılan ve gösterilerde sesli ve görüntülü kayıt alınmasını yasaklayan tartışmalı genelge sonrasında, bilhassa protesto gösterileri sırasında gazetecilere yönelik polis şiddetinde yadsınamaz bir artış yaşandı. Haziran ayında İstanbul'da gerçekleştirilmeye çalışılan Onur Yürüyüşü sırasında AFP (Agence France-Presse) foto muhabiri Bülent Kılıç'ın yere yatırılıp boynuna bastırılarak gözaltına alınması, gazeteci örgütleri tarafından Türkiye'nin farklı şehirlerinde "Nefes Alamıyoruz" sloganıyla düzenlenen gösterilere yol açtı. Gösterilerde gazetecilerin fiziksel güvenliğini tehdit eden ve gazetecileri adeta sokakta görev yapamaz hale getiren polis şiddeti protesto edildi. Danıştay tarafından genelgenin yürütmesi daha sonra durdurulsa da bu kararın sahaya yansıdığını söylemek zor.

Gazetecilere yönelik şiddet sadece polisten de gelmedi. Türkiye'nin farklı bölgelerinde onlarca gazeteci haber takibi esnasında sivil kişilerin saldırılarına maruz kaldı. Bunlardan bazıları siyasi motifli olsa da (örneğin, gazeteci Levent Gültekin'e program yaptığı Halk TV binası önünde yapılan saldırı ya da Konya'da bir Kürt ailenin yedi üyesinin öldürülmesine yönelik protestoları takip eden gazetecilere yönelik İstanbul Kasımpaşa'da yaşanan saldırı), saldırıların pek çoğunda herhangi bir siyasi gaye güdülmediği gözlemlendi (örneğin, Bursa'da yerel bir radyoda program yapan Hazım Özsu'nun, yayınları beğenmeyen bir dinleyici tarafından silahla vurularak öldürülmesi). Bu durum, ülke çapında gazetecilere yönelik olarak yaratılan tahammülsüzlük ve cezasızlık ortamının siviller tarafından yapılan saldırıları teşvik ettiğine dair endişelere yol açmakta. Nitekim yıl boyunca pek çok gazeteci, hükümet yetkilileri ve iktidar ortağı MHP siyasetçilerinin sosyal medya üzerinden tehdit ve hedef göstermelerine maruz kalırken, gazetecilere yönelik şiddet eylemlerinde etkin soruşturma yürütülmediği,

³ Veriler için bkz. İfade ve Basın Özgürlüğü Gündemi raporları, Expression Interrupted <https://expressioninterrupted.com/tr/uploader/uploader/ifade-ve-basin-ozgurugu-gundemi-2021-1>, <https://expressioninterrupted.com/tr/uploader/uploader/ifade-ve-basin-ozgurugu-gundemi-2021-2>, <https://expressioninterrupted.com/tr/uploader/uploader/ifade-ve-basin-ozgurugu-gundemi-2021-3>

saldırganların cezasız bırakıldığı kayıtlara geçti.

Saldırıların yanı sıra ayrımcı basın kartı uygulaması da 2021'de gazetecilerin çalışma şartlarını ağırlaştırdı. Yine Danıştay tarafından Basın Kartı Yönetmeliği'nin ilgili maddelerinin yürütmesi durdurulsa da yüzlerce gazetecinin basın kartı gerekçesiz olarak yenilenmedi. Keyfi akreditasyon uygulamaları ise özellikle gazetecilerin sahada haber takibi yapmasının önünde oluşan bir diğer engeldi.

2021 yılında basın özgürlüğü alanında öne çıkan bir diğer önemli kısıtlayıcı mekanizma da, yasa gereği bağımsız hareket etmesi gereken medya düzenleme kurumları RTÜK'ün ve BİK'in verdiği kararlar oldu. Zira bu iki kurumun kestiği ilan ve para cezalarının gazete ve televizyonlar için önemli bir mali yük oluşturduğu sır değil. Kamu ilan gelirlerini gazeteler arasında dağıtmaktan sorumlu olan BİK'in, ilan kesme cezalarının neredeyse tamamını eleştirel basın kuruluşlarına verirken ilan gelirlerini orantısız bir biçimde hükümet yanlısı gazetelere yönlendirdiği, resmî raporlara dayanılarak yıl içinde haberleştirildi.⁴ Eylül 2019 ve Ocak 2020'den beri resmî ilan alması yasaklanan *Evrensel* ve *Yeni Asya* gazetelerine yönelik yasak 2021 yılı boyunca da sürdü. Bu gazeteler, uzun süredir yasağa tabi olmaları nedeniyle ilan yayımlama haklarını kalıcı olarak kaybetme riskiyle karşı karşıya.

Benzer bir ayrımcı ve siyasileşmiş politika RTÜK tarafından televizyon kanallarına uygulandı: RTÜK'ün CHP kontenjanından seçilen üyesi İlhan Taşcı'nın paylaştığı verilere göre Üst Kurul, yıl boyunca hükümeti eleştiren yayınlarından dolayı Halk TV'ye, TELE 1'e, FOX TV'ye, KRT'ye ve Habertürk'e 21 milyon liranın üzerinde ceza keserken hükümet yanlısı televizyon kanallarına hiç ceza vermedi. Yaz aylarında güney Ege ve Akdeniz bölgesinde çıkan orman yangınları sırasında RTÜK tarafından televizyon kanallarına gönderilen ve yangınlara yönelik yayın içeriklerinin nasıl olması gerektiğini anlatan uyarı ve sonrasında altı televizyon kanalına kesilen ağır para cezaları ise, RTÜK'ün televizyon yayınlarına yönelik ciddi bir sansür girişimi olarak kayıtlara geçti.

⁴ "Türkiye'de hükümete yakın medyaya para aktı," DW Türkçe, <https://www.dw.com/tr/t%C3%BCrkiyede-h%C3%BCk%C3%BCmete-yak%C4%B1n-medyaya-para-akt%C4%B1/a-57699280>; "Basın İlan Kurumu cezalarının yüzde 88'i beş gazeteye," Bianet, <https://m.bianet.org/bianet/ifade-ozgurlugu/238864-basin-ilan-kurumu-cezalarinin-yuzde-88-i-bes-gazeteye>

Vakalar

MA muhabiri Mehmet Aslan, Antalya Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından açılan bir soruşturma kapsamında yapılan ev baskınında gözaltına alındı. (Ocak)

Antalya Cumhuriyet Başsavcılığı'nın soruşturması kapsamında ev baskınıyla tutuklanan MA muhabiri Mehmet Aslan, çıplak arandığı iddialarını doğruladı. (Ocak)

İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı, bir YouTube yayınında "Tayyip Erdoğan seçimle gider mi? Bana göre hayır" diyen gazeteci Can Ataklı hakkında, "halkı kin ve düşmanlığa sevk etmek" iddiasıyla soruşturma başlattı. (Ocak)

DW Türkçe muhabiri Pelin Ünker hakkında "ABD bankalarından suçlama: Aktif Bank şüpheli işlemlere aracı oluyor" haberi nedeniyle Aktif Bank'ın şikâyeti üzerine soruşturma açıldı. Ünker soruşturma kapsamında İstanbul Emniyeti Mali Suçlarla Mücadele Müdürlüğü'nde ifade verdi. (Ocak)

BİK Evrensel gazetesine; *Cumhuriyet* gazetesi çalışanlarının CİMER Başkanı Fahrettin Altun'un şikâyetiyle ifadeye gitmesine ilişkin haberi nedeniyle üç gün ilan kesme cezası verdi. (Ocak)

Gazeteci Melis Alphan'a, altı yıl önce paylaştığı Nevruz fotoğrafı nedeniyle "terör örgütü propagandası yapmak" suçlamasıyla dava açıldı. (Ocak)

İstanbul 30. Asliye Ceza Mahkemesi "suçu ve suçluyu övmek" suçlamasıyla yargılanan gazeteci Cengiz Çandar hakkında yakalama kararı çıkardı, Çandar'ın ifadesinin İsviçre'den istinabe yoluyla alınmasına hükmetti. (Ocak)

İstanbul 30. Asliye Ceza Mahkemesi "suçu ve suçluyu övmek" suçlamasıyla yargılanan gazeteci Cengiz Çandar hakkında yakalama kararı çıkardı, Çandar'ın ifadesinin İsviçre'den istinabe yoluyla alınmasına hükmetti. (Ocak)

Sözcü gazetesi yazarı Yılmaz Özdil'e Meclis'teki yolsuzluklara ilişkin köşe yazısında "TBMM'nin son üç harfini küçük yazdığı" ve "Meclis'i alenen aşağıladığı" gerekçeleriyle dava açıldı. (Ocak)

Yaşamını yitiren bir gazetecinin anmasına katılan gazeteci Zeynel Abidin Bulut'a "terör örgütü propagandası yapmak" suçlamasıyla 10 ay hapis cezası verildi. (Ocak)

Sosyal medya paylaşımlarında "örgüt propagandası yaptığı" iddiasıyla dava açılan MA muhabiri İdris Sayılğan'a 4 yıl hapis cezası verildi. (Şubat)

Gazeteci Alican Uludağ'a, dönemin Ankara Cumhuriyet Başsavcısı Yüksel Kocaman'ı "hedef gösterdiği" iddiasıyla 10 ay hapis cezası verildi. (Şubat)

Yeni Yaşam gazetesi çalışanı İbrahim Karakaş hakkında "örgüt üyesi olmak" suçundan iddianame hazırlayan savcı, Karakaş'ın telefonunun kapalı olmasının Karataş'ın örgüt kampında olduğuna dair kanıt olduğunu ileri sürdü. (Şubat)

Diriliş Ertuğrul dizisiyle ilgili sosyal medya paylaşımları nedeniyle Eylül 2020'de gözaltına alınıp serbest bırakılan gazeteci Oktay Candemir hakkında Van Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından verilen takipsizlik kararında, suçtan zarar görenlerin "Osmanlı padişahları" olduğu yazıldı. (Şubat)

Gazeteci İsmail Saymaz'ın *Sözcü* gazetesinde yayımlanan ve jandarmanın uygulamasını eleştirdiği "Ceberrut devlet virüsü" başlıklı yazısı, "kişilik hakları ihlali" gerekçesiyle erişime engellendi. (Şubat)

4 Şubat'ta Birleşik Mücadele Güçleri'nin kuruluş açıklamasını takip eden gazeteciler Taylan Öztaş ve Rojin Altay gözaltına alındı. Altay savcılık ifadesinin ardından serbest bırakıldı, Öztaş hakkında adli kontrol kararı verildi. (Şubat)

Kadıköy'deki bir eyleme müdahale eden polis, eyleme katılmayan ama yakın bir yerde bulunan Medyascope çalışanı ve Berkin Elvan'ın ablası Özge Elvan'ı gözaltına aldı. Elvan hakkında adli kontrol şartıyla yurtdışına çıkış yasağı kararı verildi. (Şubat)

8 Şubat'ta sosyal medya paylaşımları gerekçe gösterilerek "halkı kin ve düşmanlığa tahrik" suçlamasıyla gözaltına alınan gazeteci ve yazar Ayşen Şahin, ifadesi alındıktan sonra serbest bırakıldı. (Şubat)

Korkusuz gazetesi yazarı Ahmet Takan sosyal medya paylaşımında, devam eden davasıyla ilgili hakkında yakalama kararı çıkarıldığını ama kendisine tebliğ edilmediği belirterek gözaltına alındığını duyurdu. Takan ifadesi alındıktan sonra serbest bırakıldı. (Şubat)

2018'de Çorlu'da meydana gelen ve yedisi çocuk 25 kişinin hayatını kaybettiği tren kazasını araştıran gazeteci Mustafa Hoş "yargı otoritesini bilinçli bir şekilde hedef almak" suçlamasıyla 40 bin TL tazminata mahkûm edildi. (Şubat)

Evensel gazetesi Sorumlu Yazı İşleri Müdürü Görkem Kınacı'ya, "Sakarya'da ırkçı saldırı: Baba hayatını kaybetti, oğlu tedavi altında" başlığıyla Aralık 2018'de yayımlanan haberi nedeniyle, "halkı kin ve düşmanlığa alenen tahrik etme" suçlamasıyla dava açıldı. (Şubat)

KHK ile kapatılan *Özgür Gündem* gazetesi yöneticilerine çeşitli suçlarla açılan davanın karar duruşması görüldü; dört kişiye toplam 20 yıl 10 ay hapis cezası verildi. (Şubat)

Van'da iki köylünün helikopterden atılmasına ilişkin haber yapan dördü tutuklu beş gazeteci, haklarında 130 gün sonra hazırlanan iddianamede "örgüt üyeliği" ile suçlandı. (Şubat)

bianet'in eski muhabirlerinden Beyza Kural'ın 2015'te maruz kaldığı polis şiddetiyle ilgili AYM'ye yaptığı başvurusuyla ilgili mahkeme yeniden soruşturma yapılmasına karar verdi ve Kural'a manevi tazminat ödenmesine hükmetti. (Şubat)

344 yazar, şair, sanatçı ve gazeteci Türkiye Yazarlar Sendikası'nın çağrısıyla yayımlanan bir bildiri; atanan rektöre karşı mücadele eden ve gözaltı ve tutuklamalarla karşı karşıya kalan Boğaziçi Üniversitesi öğrencilerinin arkasında olduklarını kamuoyuyla paylaştı. (Şubat)

Yayın kuruluşlarının "maddi sansür" olarak yorumladığı BİK cezaları AYM'nin "basın özgürlüğü ihlali" kararına rağmen devam etti. Kurum, Wushu Federasyonu'yla ilgili bir haberi gerekçe göstererek *BirGün*'e iki gün daha ilan kesme cezası verdi. (Mart)

Yeni Akit gazetesi, Netflix Türkiye'de gösterime girecek *Friends* dizisiyle ilgili yayımladığı bir haberde "Netflix, ahlaksız dizi *Friends* ile gençleri hedef almayı amaçlıyor" diyerek dizinin kaldırılması için RTÜK'e çağrı yaptı. (Mart)

HDP Van İl Örgütü binasının bulunduğu sokağın polis bariyerleriyle kapatılmasının ardından valilik binası önünde eylem başlatan milletvekillerinden Murat Sarısaç'la röportaj yapmak isteyen gazeteciler engellendi. (Mart)

AA, sanatçı Ferhan Şensoy'un mart ayında vefat eden sanatçı Rasim Öztekin için yazdığı mektuba sansür uyguladı. Haberde mektuptaki "Buluşuruz gökyüzünde neşeli bir meyhanede" kısmı çıkarıldı. (Mart)

JinNews haber ajansı, Van'daki Nevruz kutlaması görüntüsünü kullandıkları paylaşımlarının Instagram tarafından "topluluk kurallarına aykırı olduğu" gerekçesiyle yayından kaldırıldığını duyurdu. (Mart)

Gazeteci, yazar ve yönetmen Ruhi Karadağ bir kitabında "örgüt propagandası yaptığı" gerekçesiyle gözaltına alındı. Karadağ, ifadesinin ardından yurtdışı yasağıyla serbest bırakıldı. (Mart)

BİK, Boğaziçi Üniversitesi eylemlerine dair *Evrensel* gazetesindeki bir haberde geçen "saldırı" ifadesi nedeniyle gazeteye beş gün ilan ve reklam kesme cezası verdi. (Nisan)

Yargıtay 16. Ceza Dairesi, tutuklu yazar ve gazeteci Ahmet Altan'ın ve daha önce tahliye edilen gazeteci Nazlı Ilıcak'ın hapis cezası hükümlerini bozdu. Daire bozma gerekçesini ve tutuklu geçirdiği süreyi dikkate alarak Ahmet Altan'ın tahliyesine karar verdi. (Nisan)

BİK, Wushu Federasyonu yetkilileri hakkında yapılan "Yasa tanımayan federasyon" başlıklı haberin "Basın Ahlak Esasları'na aykırı olduğu" iddiasıyla *BirGün* gazetesine üç gün ilan ve reklam kesme cezası verdi. (Nisan)

BİK, Ceren Sözeri'nin köşe yazısında yer alan bir ifade nedeniyle *Evrensel* gazetesine beş gün ilan kesme cezası verdi. BİK'in 2019'dan itibaren gazeteye kestiği ilan kesme cezaları 103 güne ulaştı. (Mayıs)

Türkiye Gazeteciler Cemiyeti, polislerin ses ve görüntülerinin kayda alınmasını yasaklayan ve "sansür" olarak değerlendirilen 27 Nisan tarihli genelgeye karşı Danıştay'da dava açtığını duyurdu. (Haziran)

2015'te yayına başlayan çevrim içi kültür gazetesi *Kültür Servisi*, ekonomik zorluklar nedeniyle okurlarına veda etti. Sanatçı Sezen Aksu önceki aylarda gazeteye telif davası açmıştı. (Temmuz)

Çevre ve Şehircilik Bakanı, Marmaris yangınlarında mağdur olan vatandaşlarla yaptığı konuşmasını çeken *BirGün* muhabirine "gazeteci olsan da burada çekim yapamazsın" dedi; polis, muhabiri zor kullanarak uzaklaştırdı. (Ağustos)

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Ergün Yıldırım, *Yeni Şafak* gazetesinde son yıllarda özgürce yazma imkanının daraldığını, son iki köşe yazısının yayımlanmadığını belirterek gazeteden ayrıldı. (Ağustos)

Yeni Asır gazetesi orman yangınlarına ilişkin "Help Turkey" etiketiyle paylaşım yapan bazı oyuncu ve sanatçıları "siz hangi ülkenin vatandaşısınız" sözleriyle hedef gösterdi. (Ağustos)

AYM, *Özgür Gündem* gazetesinin kapatılmasının basın ve ifade özgürlüğüne aykırı olduğuna dair kararının gerekçesini açıklarken okuyucu sıfatıyla bireysel başvuru yapan kişilerin de mağdur olduklarına hükmetti. (Eylül)

Gazeteci ve yazar Musa Anter'in öldürülüşünün 29. yılında yapılan anmada polis, 27 yıl önce öldürülen *Özgür Gündem* gazetesi muhabiri Ferhat Tepe'nin fotoğrafının taşınmasına "yasak olduğu" gerekçesiyle izin vermedi. (Eylül)

CİMER Başkanı Fahrettin Altun'un Kuzguncuk'ta Vakıflar'dan kiraladığı araziye izinsiz yaptığı çardak ile ilgili haber nedeniyle *Cumhuriyet* gazetesine 74 günlük resmî ilan cezası verildi. (Eylül)

Yeni Akit, oyuncu Nihal Yalçın'ın 58. Altın Portakal Film Festivali'nde Zuhal filmi ile "En İyi Kadın Oyuncu" ödülünü kazanması üzerine törende yaptığı

konuşmanın videosunu yayımlarken, oyuncunun yüzü haricinde vücudunu buzlayarak sansürledi. (Ekim)

Boğaziçi Üniversitesi'nde rektörün şikâyetiyle gözaltına alınan öğrencilerden ikisinin tutuklanmasını protesto etmek için düzenlenen eylemde polis, gazetecilerin işini yapmasını engelledi; Halk TV'den Erdoğdu Yılmaz'ı darp etti. (Ekim)

Yıldız Teknik Üniversitesi girişindeki özel güvenlik görevlileri öğrencilere, *Evrinsel*'in iki haftada bir çıkan gençlik eki *Genç Hayat* dergisini bırakmazlarsa okula giremeyeceklerini söyledi. (Ekim)

"Muz yeme videolarını" mizah kullanarak haber yapan Suriyeli gazeteci Majed Shamaa, Gaziantep Geri Gönderme Merkezi'ne gönderildikten ve dokuz gün gözaltında kaldıktan sonra serbest bırakıldı. (Kasım)

Van'ın İpekyolu ilçesinde gazete dağıtımıcılığı yapan Özgür Ali Ağaoğlu hiçbir gerekçe gösterilmeden zırhlı polis aracına bindirilerek Van Emniyeti'ne götürüldü, yanındaki *Yeni Yaşam* ve *Xwebûn* gazetelerine el konuldu. (Aralık)

Odatv yazarları M. Ayhan Kara ve Nurzen Amuran, haber portalının yayın politikasında değişikliğe gidildiğini ve yazılarının sansürlendiğini belirterek Odatv'den ayrıldıklarını açıkladı. (Aralık)

Müzik

Lara Güney Özlen

2021'de de pandemi nedeniyle uygulanan kısıtlamalar müzisyenleri etkilemeye devam etti. Temmuz'a kadar pek çok festivalin ertelenmesi veya iptal edilmesi, müzisyenlerin sahne aldığı restoran ve barların pandemi dolayısıyla saat kısıtlamalarına tabi olması müzisyenleri ekonomik açıdan zor bir duruma sürükledi. Ayrıca müzisyenlere TMK'nın 1. ve 7. maddeleri veya TCK'nın 299. maddesi (cumhurbaşkanına hakaret) kapsamında davalar açılması ve konserlerinin yasaklanması bu sene de müzik alanında öne çıkan ihlal biçimleri oldu.

Pandeminin sürdüğü temmuz ayında başlatılan "normalleşme" sürecinde restoran, kafe ve performans mekânlarının saat 00.00'da kapatılması zorunlu hale getirilmişti. Bu kısıtlama sonraki aylarda gevşetildi ve mekânlar daha geç saatlere kadar açık kalabildi fakat mekânlarda banttan veya canlı olarak çalınan müziğin saat 00:00'da sonlandırılması şartı getirildi. Ankara Barosu bu kararın, Anayasa'nın 2., 10. ve 64. maddelerine ve hukuka aykırı olduğu gerekçesiyle haziran ayında Danıştay'da dava açtı.¹

Müzisyenler, pandemi kısıtlamalarından dolayı derinleşen güvencesizlikle ve ekonomik krizle baş etmeye çalıştı. Özellikle saat 00.00'da müziğin sonlandırılması uygulamasına dair pek çok müzisyen örgütlü ya da bireysel olarak tepkilerini gösterip eylemler yaptı. "Sanatın Saati Olmaz" diyerek Ankara, İzmir, İstanbul şehirlerinde bir araya gelen kültür ve sanat emekçileri, enstrümanları ile yarım saat boyunca sessiz bir şekilde eylem yaptılar. Eylemlerine dikkat çekmek için sosyal medyada da '#SanatınSaatiOlmaz' etiketiyle taleplerini yaygınlaştırdılar.² Müziklerini pandemi koşulları dolayısıyla icra edemeyen popüler rock grubu Redd "sektörün içinde bulunduğu çaresizliğe dikkat çekmek" amacıyla İstanbul'daki Maçka Parkı'nda bir açık hava konseri düzenledi.³ Ağaçkakan olarak tanınan rap müzisyeni Burkay Yalnız da, pandemi kısıtlamalarından etkilenen müzisyenlerin durumuna dikkat çekmek için Kadıköy Mehmet

¹ <https://www.gazeteduvar.com.tr/ankara-barosundan-muzik-yasagina-dava-haber-1526896>

² <https://susma24.com/kultur-ve-sanat-emekcilerinden-sessiz-ciglik/>

³ <https://www.cumhuriyet.com.tr/haber/redd-grubundan-konser-tepkilerine-yanit-mackada-yaptigimiz-bir-konser-degil-bir-eylemdi-1843593>

Ayvalıtaş Parkı'nda bir protesto konseri vereceğini duyurdu. Altı dinleyicisiyle birlikte gözaltına alınan Ağaçkakan, birkaç saat sonra serbest bırakıldı. Ağaçkakan'a ve eyleme katılan dinleyicilere "sokağa çıkma kısıtlamasına uymadıkları" gerekçesiyle para cezası da kesildi.

Maalesef, pandemi sürecinde kısıtlamalardan dolayı çalışamadığı ve devlet desteğinden faydalanamadığı için ekonomik zorluklar yaşayan 100'den fazla müzisyen intihar etti. Müzisyenlerin yaşadığı sıkıntılara ve intihar eden müzisyenlere dikkat çekmek isteyen kişilerin hakları da ihlal edildi. Batman Valiliği önünde, üzerinde "Pandemide 102 müzisyen intihar etti" yazan bir pankartla tek başına "durma eylemi" yapan müzisyen İbrahim Ethem Tüzer gözaltına alındı. Tüzer emniyette ifadesinin alınmasının ardından serbest bırakıldı. Tüzer müzisyenlerin intihar etmelerinin sebebinin "keyfi yasaklamalar ve yönetilemeyen pandemi süreci" olduğunu ifade etti.

Devlet desteğinin sınırlı olması ve güvencesiz çalışan tüm müzisyenleri kapsamaması nedeniyle müzisyenlerin daha da derin bir şekilde yaşadığı ekonomik krize ve diğer problemlere dikkat çekmek için platform olarak hazırladığımız "Müzisyenler Anlatıyor" dosyası, sosyal medyada ve müzik alanında çalışan pek çok kişi tarafından ilgiyle takip edildi.⁴

Bu yıl da önceki yıllarda olduğu gibi birçok konser ve festival keyfi olarak, ya da pandemi gerekçe gösterilerek ertelendi veya iptal edildi. Konserlerin iptal edilmesinin tek gerekçesi pandemi değildi: Birçok sanatçı, konser ve festival "millî güvenlik [ve kamu düzeninin korunması]" gibi gerekçelerle kriminalize edildi, bu yüzden bazı konserler izinleri önceden alınmış olmasına rağmen son anda ve genelde gerekçesiz olarak iptal edildi. Ekim ayında Bostancı Kültür Merkezi'nde açılışının 30. yılını kutlayacak olan MKM'nin konseri, etkinliğe saatler kala "millî güvenlik, kamu düzeni, suç işlenmesi ihtimali, başkalarının hak ve özgürlüklerini tehlikeye sokacağı" gerekçesiyle Kadıköy Kaymakamlığı tarafından yasaklandı. Bu keyfi yasaklama kararları, yoğunlukla Kürtçe müzik icra eden müzisyenleri hedef aldı.

Kürtçe müzik yapan müzisyenlerin sadece sahne performansları engellenmedi; haklarında özellikle TMK kapsamında olmak üzere birçok dava da açıldı. Hakkında "cumhurbaşkanına hakaret," "terör örgütü propagandası yapma" ve "terör örgütü üyeliği" gerekçeleriyle açılmış (toplamda 20 yıl ve üzeri

⁴ <https://susma24.com/muzisyenler-anlatiyor-binlerce-insan-kaderlerine-terk-edildi-bir-dayanisma-agi-kurmaya-calisiyorum/>

hapis cezası istenen) altı farklı dava olan Kürt müzisyen Ferhat Tunç'a 2021'de; dört sene önce yılbaşı kutlamaları sırasında IŞİD'in Reina adlı gece kulübüne yaptığı saldırıya tepki gösterdiği için "halkı kin ve düşmanlığa tahrik etmek" gerekçesiyle (TCK 216) soruşturma başlatıldı. Bu örnekte görüldüğü gibi, müzisyenlere önceki yıllara dönük olarak da soruşturma açılabilir.

Pek çok müzisyen TMK maddelerinden yargılanmalarının yanı sıra sosyal medya paylaşımlarında cumhurbaşkanına ve kamu görevlisine hakaret suçları kapsamında da gözaltına alındı ve yargılandı. Mesela, Şehinşah mahlasıyla tanınan rap müzisyeni Ufuk Yılmaz, *Hepsi Benim 2* ve *Sayın Türk* isimli iki şarkısındaki eleştirel sözler sebebiyle "cumhurbaşkanına hakaret" suçlamasıyla gözaltına alındı. Şehinşah serbest bırakılmasının ardından "protest şarkılar yapmaya devam edeceğini" belirtti. Sanatçının avukatı da ifade özgürlüğünü savunmaya devam edeceklerini söyledi.

Rap müzisyenleri özellikle "uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanımını özendirme" (TCK 190/2) suçu kapsamında yargılandı. Burry Soprano mahlasıyla tanınan rap müzisyeni Burak Aydoğduoğlu, *Mary Jane* isimli şarkısındaki sözleriyle "uyuşturucuya özendirdiği" suçlamasıyla gözaltına alınıp tutuklandı. Tutuklama haberi sonrası pek çok Twitter kullanıcısı, '#freeburrysoprano' etiketiyle paylaşımlarda bulunup müzisyenin serbest bırakılmasını talep etti. Bu davada beraat eden müzisyen, sosyal medya hesaplarından "kimsenin bir şarkısı yüzünden yargılanmasını istemem" dedi. Murda mahlasıyla tanınan rap müzisyeni Önder Doğan da *Duman*, *Pahalı* ve *Eh baba* şarkılarındaki sözlerinde "uyuşturucuya özendirdiği" gerekçesiyle gözaltına alındı, ifade verdikten sonra serbest bırakıldı. Müzisyenlerin rap müziğin alt kültürünü yansıtan veya politik eleştiriler içeren şarkı sözleri yazmaları ve seslendirmelerinin, gözaltına alınmaları ya da yargılanmaları için "yasal zemin" oluşturduğunu söyleyebiliriz.

Sonuç olarak müzisyenler, 2021 yılında pandemi kısıtlamalarının derinleştirdiği ve destek mekanizmalarının erişilmez olması sonucunda artan güvencesizlikle mücadele etmek zorunda bırakıldı. Müzisyenlerin siyasi eleştiri içeren veya anadillerinde yazdıkları şarkı sözleri "cumhurbaşkanına hakaret" ve "uyuşturucuya özendirme" gibi gerekçelerle gözaltına alınmalarına, yargılanmalarına veya konserlerinin iptal edilmesine sebep oldu.

Vakalar

AİHM, "FETÖ'nün medya yapılanması" davasında ceza alan şarkıcı Atilla Taş'ın başvurusu sonucu, Taş'ın emniyet ve güvenlik hakkının ve ifade özgürlüğünün ihlâl edildiğine hükmetti. (Ocak)

A Haber, 2019 yılında yayımlanan *Susamam* şarkısını seslendiren rapçileri hedef gösterdi. Kanalda yayımlanan *Susma* isimli belgeselde rapçilerin "kriminal suçlu oldukları" ve "teröre hizmet ettikleri" öne sürüldü. (Şubat)

2 yıl 5 ay tutuklu kaldıktan sonra Ekim 2020'de yurtdışı yasağı şartıyla tahliye edilen Kürt müzisyen Hozan Canê'nin "terör örgütüne yardım" iddiasıyla yargılandığı dava ileri bir tarihe ertelendi. (Şubat)

252 müzisyen, Boğaziçi Üniversitesi'ne rektör atanmasını protesto eden üniversite öğrencilerini destekleyen bir açıklama yayımladı. Açıklamada, "Demokratik değerlere bağlı akademisyenleri ve haksızlıklara karşı itirazlarını dile getiren değerli öğrencileri sahipleniyoruz" dendi. (Şubat)

Müzisyen Servet Erkan, "sokak müziği ruhsatı olmadığı" gerekçesiyle Eskişehir Odunpazarı Belediyesi zabıtalardan sokakta müzik yapmasının engellendiğini ve kendisine "sanattan ve ticaretten men cezası" uyarısı yapıldığını söyledi. (Şubat)

Sosyal medya paylaşımı nedeniyle "halkı kin ve düşmanlığa tahrik" ve "cumhurbaşkanına hakaret" suçlarından yargılanan müzisyen Ferhat Tunç'un ifadesinin Almanya'da alınması talebi reddedildi, duruşma ertelendi. (Mart)

Sezen Aksu'nun yapım şirketi SN Müzik, *Ne Yapayım Şimdi Ben* şarkısının YouTube yönlendirmesini paylaşan kültür gazetesi *Kültür Servisi*'ne "telif hakkı ihlalinde bulunduğu" iddiasıyla telif davası açacağını veya 11 bin liraya "uzlaşabileceklerini" ilettiler. *Kültür Servisi*, konuya ilişkin haber yapma haklarının da Aksu'nun avukatı tarafından engellenmeye çalışıldığını belirtti. (Mart)

Burry Soprano mahlasıyla bilinen rap müzisyeni Burak Aydoğduoğlu *Mary Jane* şarkısında "uyuşturucuya özendirdiği" için 4 yıl 2 ay hapis cezası almış, 12

Mart'ta tutuklanarak Silivri Cezaevi'ne gönderilmişti. Müzisyen, sosyal medya hesabından yaptığı bir açıklamayla beraat ettiğini ve serbest bırakıldığını duyurdu. (Mart)

Şarkıcı Aleya Tilki hakkında, Tilki'nin koronavirüse dair sözlerinden rahatsız olan bir vatandaşın CİMER'e şikâyet iletilmesiyle soruşturma başlatıldı. (Mart)

Kadıköy'de Siwaro sahne adıyla Kürtçe sokak müziği yapan Eyüp Temirak hakkında amfi kullandığı için şikâyet olduğu söylendi. Müzisyenin zabıtalara direnmesi üzerine çıkan arbede sonrası enstrümanlarına el konuldu. (Nisan)

Sezen Aksu, *Ne Yapayım Şimdi Ben* şarkısının YouTube yönlendirmesini paylaşan *Kültür Servisi*'ne dava açtı. (Nisan)

CHP Milletvekili Ali Haydar Hakverdi, Türkiye'de koronavirüs vaka sayıları yüksekken TBMM'nin görevlendirdiği ve henüz aşı olmamış 200 sanatçının ve teknik ekibin, dört gün boyunca kapalı ortamda provaya ve kayıt programına çağrıldığını belirterek Kültür ve Turizm Bakanı'na soru önergesi verdi. (Nisan)

RTÜK Başkanı Ebubekir Şahin, Spotify'nın içeriklerini Türkiye'deki yasalara uygun olarak düzenlemek zorunda olduğunu söyledi. (Mayıs)

Batman Valiliği önünde "Pandemide 102 müzisyen intihar etti" yazılı pankartla tek kişilik eylem yapan müzisyen İbrahim Ethem Tüzer gözaltına alındı. Tüzer, emniyette ifadesinin alınmasının ardından serbest bırakıldı. (Mayıs)

Van'daki Nevruz kutlamalarında seslendirdikleri *Mizgina Leheng* şarkısı nedeniyle, Koma Awaza Azad grubundaki müzisyenler Fuat Ege ve Rohat Aram hakkında "örgüt propagandası" gerekçesiyle iddianame hazırlandı. (Mayıs)

Aralık 2019'daki bir konserinin ardından tutuklanan ve yaklaşık dört ay sonra tahliye edilen müzisyen Yılmaz Çelik, "örgüt üyeliği" ve "örgüt propagandası" suçlamalarıyla yargılandığı davada beraat etti. (Haziran)

Sezen Aksu'nun yapım şirketi SN Müzik'in *Kültür Servisi*'ne açtığı telif davasında ilk duruşma 1 Haziran'da görüldü; dava 7 Ekim'e ertelendi. (Haziran)

Diyarbakır'da müzisyenler siyah giyinerek pandemi sürecinde yaşadıklarına dikkat çekti ve acil çözüm çağrısı yaptı. İstanbul'da ise işsiz kalan sahne emekçileri için sanatçılar enstrümanlarını satışa çıkardı. (Haziran)

Şehinşah mahlasıyla bilinen rap müzisyeni Ufuk Yıkılmaz, "cumhurbaşkanına hakaret" iddiasıyla 5 Haziran'da gözaltına alınıp bir gün sonra serbest bırakıldı. (Haziran)

Boğaziçi Üniversitesi'ne atanan rektör Melih Bulu ve yönetimi, öğretim üyesi Feyzi Erçin'in açmayı planladığı "Film and Music" ("Film ve Müzik") dersini onaylamadı, ilgili bölüme konuya dair herhangi bir belge de göndermedi. (Haziran)

Ağaçkakan olarak tanınan rap sanatçısı Burkay Yalnız, AKP Genel Başkanı ve Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın gece 12'den sonra müzik yapmanın yasak olduğuna dair açıklamasına tepki gösterdi ve Kadıköy'de konser verdi. Altı dinleyicisiyle gözaltına alınan Yalnız, birkaç saat sonra serbest bırakıldı. (Haziran)

Koronavirüs kısıtlamaları kapsamında gece 12'den sonra müzik yasağının devam edeceği yönünde yapılan açıklama sonrası, Ankara Barosu yasağın iptali için Danıştay'a başvurdu. (Haziran)

Güvenlik görevlileri, Marmaray'da müzik yapan öğrencilere "yolcuları rahatsız ettikleri" gerekçesiyle engel oldu. Yolcular güvenlik görevlilerine, "pandemide zaten destek almadılar, ne yapsınlar?" diyerek tepki gösterdi. (Haziran)

Alanya L Tipi Cezaevi'nde tutuklu bulunan ve prostat ile şeker hastalığı olan Kürt sanatçı Dengbej Axîn Biro (İbrahim Ertaş), tecride karşı girdiği açlık grevi nedeniyle 15 gündür hücrede tutulduğunu ilettili. (Haziran)

Grup Yorum'un Ferhan Şensoy sahnesinde çekimlerini yaparak internet ortamında yayımlayacağı konser, Beyoğlu Kaymakamlığı tarafından yasaklandı. (Temmuz)

Opera sanatçısı Güvenç Dağüstün, akademisyen Selman Öğüt'ün SMA'lı çocuklar için yapılan bir kampanyaya destek verenerleri "teröre destek veriyormuş" gibi gösterdiğini savunduğu bir tweetine yazdığı yorumda "hakaret" ettiği iddiasıyla gözaltına alındı. (Temmuz)

İstiklal Caddesi'nde müzik yapanların enstrümanlarına el koyan zabıta, konuya dair çekim yapan gazeteci Hakan Tosun'u engellemeye çalıştı. Polis GBT yaparak Tosun'un basın kartına el koydu. (Temmuz)

Pandemiden dolayı ve pandemi sırasında ilan edilen "müzik yasakları" nedeniyle müzik sektöründe derinleşen sorunlara yönelik İYİ Parti tarafından verilen araştırma önergesi, AKP'nin ve MHP'nin oylarıyla reddedildi. (Temmuz)

Müzisyen Onur Kocamaz'a, sınır ötesi operasyonlara karşı çıktığı ve Ermenilere, Rumlara ve Alevilere yönelik şiddetten bahsettiği sosyal medya paylaşımı nedeniyle "halkı kin ve düşmanlığa alenen tahrik" suçlamasıyla dava açıldı. Cumhurbaşkanı Erdoğan davaya mağdur sıfatıyla taraf oldu. (Temmuz)

RTÜK, eski CHP milletvekili ve müzisyen Hilmi Yarayıcı'nın *Görkemli Hatıralar* adlı TV programında *Cemo* şarkısını seslendirmesine "terör örgütü propagandası" dedi; Halk TV'ye para ve program durdurma cezası verdi. (Temmuz)

Beyoğlu Belediyesi zabıta ekipleri, İstanbul'daki İstiklal Caddesi'nde Kürtçe müzik yapan müzisyenlerin şarkı söylemesine izin vermedi; müzik aletlerine el koydu. (Temmuz)

Mersin'de sokak müzisyenliği yapan, çeşitli sanat kurumlarında çalışmış olduğu öğrenilen ve bir yıldır işsiz olan İbrahim Birincioglu, yaşadığı ekonomik sıkıntılar yüzünden 1 Ağustos'ta yaşamına son verdi. (Ağustos)

Aralarında DTK Eş Başkanı ve HDP eski Milletvekili Leyla Güven'in de bulunduğu Elazığ Kadın Kapalı Cezaevi'ndeki dokuz kadın tutuklu hakkında, "Kürtçe şarkı söyledikleri" gerekçesiyle disiplin soruşturması başlatıldı. (Ağustos)

DTK'nın, Özgür Kadın Hareketi'nin, Demokratik Bölgeler Partisi'nin ve HDP'nin Batman mitinginde sahne alacak Koma Gulên Xerzan müzik grubunun ve

müziyen Şêrzat'ın alana girmesi polis tarafından engellendi. (Ağustos)

Bakırköy Kadın Kapalı Cezaevi'ndeki tutuklular, Kürtçe şarkı söyledikleri için haklarında soruşturma açıldığını, savunmalarını da Kürtçe yapmak istediklerini fakat bunun engellendiğini aktardı. (Ağustos)

Opera sanatçısı ve *BirGün* gazetesi yazarı Güvenç Dağüstün, 30 Ağustos Zafer Bayramı için Kadıköy Özgürlük Parkı Açık Hava Sahnesi'nde piyanist Burçin Büke ile verdiği konser sonrasında iki kişinin fiziksel saldırısına uğradı. (Ağustos)

HDP'nin Batman'da düzenleyeceği ve aralarında müzisyen Şivan Perwer'in de olduğu birçok sanatçının sahne alacağı miting öncesinde polis, sanatçıların enstrümanlarına el koydu. (Eylül)

HDP'nin Batman'da düzenlediği mitingde Şivan Perwer'e ait *Serhildan Jiyane* (*Yaşamak Direnmektir*) şarkısı eşliğinde halay çeken 13 kişi hakkında, "örgüt propagandası" yaptıkları iddiasıyla soruşturma başlatıldı. (Eylül)

Cumhurbaşkanı tarafından Boğaziçi Üniversitesi rektörlüğüne atanan Naci İnci'nin yönetimi güz döneminin başlamasına kısa zaman kala, üniversitede 16 senedir caz dersleri veren Seda Binbaşgil'in dersleri sonlandırdı. (Eylül)

Adana Valiliği, Kaldırım Müzik Topluluğu ve Grup Munzur konserini; "konser etkinliği hakkında, sosyal medya platformlarında marjinal gruplarca çağrı amaçlı paylaşımlar yapılması" ve "örgütçülerin Adana'ya ortalığı karıştırmaya geleceklerine dair ihbar almış olmaları" gerekçeleriyle yasakladı. (Eylül)

İHD Hatay Şubesi'nin organize ettiği, Kaldırım Müzik Topluluğu'nun, Babilisok Erbane Topluluğu'nun ve Grup İsyen Ateşi'nin sahne alacağı "Barış ve Dayanışma Konseri," Defne Kaymakamlığı tarafından yasaklandı. (Eylül)

AYM, Diyarbakır'da bir otobüs şoförünün kullandığı halk otobüsünde yüksek sesle Kürtçe şarkı dinlediği için "terör örgütü propagandası" yaptığı gerekçesiyle aldığı iki yıl hapis cezasının hukuka uygun olduğuna ve cezanın ifade özgürlüğünü ihlal etmediğine karar verdi. (Ekim)

Bursa'daki Balkan Festivali'nde sahne alacak Bulgaristanlı şarkıcı Azis'in konseri, *Yeni Akit* gazetesinin eşcinsel olduğu için Azis'i ve ayrıca festivali hedef göstermesi sonrasında iptal edildi. Kestel Belediyesi, konsere sanatçının fotoğraf ve videolarını görmeden izin verdiklerini ve hata yaptıklarını söyledi. (Ekim)

Rap müzisyeni *Murda Duman*, *Pahalı* ve *Eh baba* isimli şarkılarında "uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanımını özendirdiği" gerekçesiyle havaalanında gözaltına alındı; ifadesi alındıktan sonra serbest bırakıldı. (Ekim)

Şırnak'ta, HDP'nin kuruluş yıldönümü için yapmak istediği etkinlik kaymakamlık tarafından "pandemi" gerekçesi ile yasaklandı. Kaymakamlık, AKP'li Şırnak Belediyesi'nin düzenlediği ve iki gün sürecek konserlere ise izin verdi. (Ekim)

Dersim Belediyesi'nin düzenlediği "Güz Etkinlikleri" kapsamında müzisyenler Mikail Aslan ve Cemil Qoçgiri'nin Seyit Rıza Meydanı'nda vermek istediği konser, "asker cenazesinin olması ve pandemi" gerekçesiyle engellendi. (Ekim)

MKM'nin 30. yıldönümü vesilesi ile Bostancı Kültür Merkezi'nde yapılacak konser, valiliğin izin vermiş olmasına rağmen son anda Kadıköy Kaymakamlığı tarafından "millî güvenlik, başkalarının hak ve özgürlüklerini tehlikeye sokacağı" gibi gerekçelerle yasaklandı. (Ekim)

HDP'nin İstanbul Çerkezköy'de düzenlediği "Demokrasiye Çağrı" mitinginde, Bajar grubunun konseri son anda ve gerekçe gösterilmeden yasaklandı. (Kasım)

Batmane Batmane şarkısıyla bilinen Kürt sanatçı Brindar Ali, şarkıları ve sosyal medya paylaşımlarıyla "örgüt propagandası yaptığı" ve "cumhurbaşkanına hakaret" ettiği iddialarıyla gözaltına alınıp cezaevine gönderildi. (Kasım)

Kürt müzisyen ve MKM sanatçılarından Veysi Ermiş'e şarkılarındaki "Kürdistan" ve "gerilla" ifadeleri ile "örgüt propagandası yaptığı" gerekçesiyle 1 yıl 6 ay 20 gün hapis cezası verildi. (Kasım)

AKP'li Keçiören Belediyesi'nin, Kürt sanatçı Mem Ararat'ın konser vereceği Neşet Ertaş Kültür Merkezi'ndeki salon için yapılan sözleşmeyi "Kürtçe müzik yapılacağı" gerekçesiyle tek taraflı fesh ettiği iddia edildi. (Kasım)

Omar Souleyman sahne adıyla bilinen Suriyeli müzisyen Omar Almasikh "terör örgütü üyesi olmak" suçlamasıyla Urfa'da gözaltına alındı; çıkarıldığı mahkeme tarafından serbest bırakıldı. (Kasım)

Grup Yorum; Twitter hesabından açıklama yaparak, provalarını yaptıkları İdil Kültür Merkezi'ne polis baskını düzenlendiğini ve grubun dokuz üyesinin gözaltına alındığını duyurdu. (Aralık)

Sinema

Sonay Ban

Koronavirüs tedbirleri kapsamında 2020'den beri kapalı olan sinema salonları 1 Temmuz 2021'deki "kademeli normalleşme tedbirleri" çerçevesinde açılmaya başladı. Fakat sektörün, çekilen ve salonlarda gösterilen film sayısında ve gişe rakamlarında salgın öncesi dönemin değerlerine ulaşması kısa vadede olası gözüküyor. Bununla birlikte 2020'ye ait yıllık raporumuzda¹ belirttiğimiz üzere; salgının çoğumuzu eve kapatmasıyla oluşan talebin etkisiyle, yerli ve yabancı film yapımlarına yönelik sansürün ve otosansürün dijital platformlardaki gösterimlere taşınması 2021 yılında da tecrübeyle sabit. Bu nedenle hem bu başlıkta hem de "Televizyon ve İnternet Yayıncılığı" başlığında, birbiriyle örtüşen/benzer sansür ve otosansür vakaları olduğunu belirtmek gerekiyor.

Bu iki başlıktaki vakaları nasıl ayırdığımızı ve incelediğimizi, "Sinema" başlığına neleri aldığımızla açıklamak yerinde olacaktır. Kamuoyunda "sosyal medya yasası" olarak bilinen yasanın² yürürlüğe girmesi ve RTÜK'ün dijital platformlara yönelik siyasi ve finansal baskılarının sonucunda; Blu TV, Netflix, Puhu TV, DMAX gibi platformlarda gerçekleşen çeşitli sansür vakalarını kayda aldık ve inceledik. Platformların çoğunlukla otosansür yaparak, yayımladıkları yerli ve yabancı filmlere uyguladığı sansür örneklerini (buzlama, sahne kesme, bipleme, altyazı/dublaj çevirilerinde farklılık gibi) aşağıda göreceğiniz üzere arşivledik. Yıl içinde konuya dair görüşlerimizi ise organize ettiğimiz webinarlarda-panellerde³ ve verdiğimiz podcast söyleşilerinde⁴ dile getirdik. Burada altını çizmemiz gereken nokta; RTÜK'ün film yayınlarına doğrudan müdahalesi olmaması fakat dijital platformların, üstlerinde dolaşan RTÜK hayaletinden ötürü (süreleyen uygulamaların izini sürerek) otosansür uygulaması. Bununla birlikte televizyon kanallarının RTÜK'ten ceza almama korkusuyla, yerli ve yabancı

¹ https://susma24.com/wp-content/uploads/2021/02/Susma-Platformu_-Turkiyede-Sansur-ve-Otosansur_-Aralik-2019_-2020.pdf

² 5651 sayılı "İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun"

³ https://www.youtube.com/watch?v=fh7oAUvP8M4&ab_channel=SusmaPlatformu

⁴ <https://acikradyo.com.tr/fasikul/susma-platformuyla-sansur-ve-otosansur-uzerine>

filmleri buzlayarak, sahne keserek, kimi zaman da bipleterek otosansür uyguladıklarını bu sene de yine ve yeniden arşivimize ekledik.

Belgesel sinemacı ve akademisyen Can Candan'ın; Boğaziçi Üniversitesi'ne kayyım olarak atanan Melih Bulu'ya ve yönetimine karşı protestolar sırasında Euronews Türkçe'ye verdiği video-söyleşinin "Batı'ya Türkiye'yi şikâyet ettiği" gerekçesiyle *Yeni Şafak* tarafından hedef gösterilmesi, senenin geri kalanında sinemaya yönelik sansür vakalarına dair iyi (!) bir örneği oldu. Bu vaka akademideki ve özellikle Boğaziçi Üniversitesi'ndeki protestoların ne denli güçlü ve iktidar tarafından "önlenmesi elzem" bir durum olduğunu göstermekle kalmadı; belgesel sinemanın, dolayısıyla belgesellerin "tehlikesine" de istemeden dikkat çekti. Nitekim; tutuklu insan hakları savunucusu Osman Kavala'yla ilgili AYM'nin gerekçeli kararında Kavala'nın flaş belleğinde bulunan; *Küçük Kara Balıklar: Güneydoğu'da Çocuk Olmak ve Rojava'nın Işıkları: Kadın Devrimi* belgesellerinin ve çekilmemiş 1994 adlı projenin "casusluk" suçuyla ilişkilendirilmesi bizi; Necati Sönmez'in hatırlattığı "documentaphobia" ("belgesel korkusu")⁵ kavramını yeniden düşünmeye itmeli.

EGM 1 Mayıs 2021 öncesinde yayımladığı bir genelgeyle, toplumsal ve adli olaylarda görüntü ve ses kaydının alınmasını yasakladı. "Suçlu kamu görevlisini koruyan bir sansür genelgesi"⁶ olarak yorumlanan ve görüntü alacağından şüphelenilen kişilere polis müdahalesini meşrulaştıracağı iddia edilen genelgeye, bir imza kampanyası organize ederek ilk karşı çıkanların arasında Belgesel Sinemacılar Birliği'nin bulunması tesadüf değil. Belgeselini gösterdiği için "örgüt propagandası yapmak" iddiasıyla yargılanıp hapis cezası alan ve cezası ertelenen) yönetmen Weysî Altay'ın (*Nû Jîn*, 2015) ya da sosyal medya paylaşımlarında "cumhurbaşkanına hakaret" ettiği iddiasıyla yargılanıp ceza alan video-eylemci/belgeselci Oktay İnce'nin davalarını 2021'de de takip ettik. Bu süreçte Oktay İnce'nin polis baskınında el konulan ve üç seneye yakın bir zaman boyunca geri verilmeyen 20 küsur senelik görsel-işitsel arşivinin yılın son ayında kendisine teslim edilmesi, İnce'nin verdiği haklı mücadelenin önemini bir kez daha ortaya koydu. Tabii ki bu, üç senelik mücadelenin hiç yaşanmaması gereken bir süreç olduğu

⁵ <https://bianet.org/bianet/siyaset/163813-belgesel-korkusu-documentaphobia>

⁶ <https://www.evrensel.net/haber/431949/emniyetten-kollugu-koruma-genelgesi-polisin-goruntu-ve-ses-kaydini-almak-yasak?a=446>

gerçeğini değiştirmede.

Belgesel sinemaya yönelik ifade özgürlüğü ihlalleri farklı mekanizmalar ve aktörler üzerinden devam etti. Serra Bucak'ın; Türkiye Kürdistan Demokratik Partisi (T-KDP) Genel Başkanı, hukukçu ve şair olan dedesi Faik Bucak hakkındaki belgesel projesi için kitlesel fonlama platformu Fongogo'ya yaptığı başvuru, filmin "hassas konulara dokunmasından" ötürü reddedildi. Bu vaka da; hangi konuların "hassas," "sakıncalı" ya da "sorunsuz" olduğuna dair hangi mercilerin *karar verme hakkına sahip* olduğuna dair önemli sorular sordurduğu için dikkate değer.

Bununla birlikte son yıllarda sansür mekanizmaları denince ilk akla gelen alanlardan festivallerin yurtiçinde ve yurtdışında, Türkiye'ye dair filmleri "siyasi atmosferden" ve "siyasi kararlara" seçkilerine almadığına tanık olduk.

İstanbul Film Festivali'nin Türkiye'de kadına yönelik şiddete ve hukuki mücadelelere odaklanan *Ölümüne Boşanmak* (2021) belgeselini "politik atmosferden ötürü" festival seçkisine almadığını filmin Türkiyeli yapımcılarından Seda Gökçe'den öğrendik. Gökçe'nin bu bilgiyi düzenlediğimiz "Sansüre Direnen Belgesel Filmler" etkinliğimizde ilk kez kamuoyuyla paylaşması hem çok değerliydi hem de sansür üzerine konuşabileceğimiz alanlara olan ihtiyacımızı bize tekrar hatırlattı. Bir başka "festival sansürü" 5. Uluslararası Süleymaniye Film Festivali'nde yaşandı. Diyarbakır'daki sokağa çıkma yasakları sırasındaki şehir çatışmalarını konu alan *Ji Bo Azadiyê (Özgürlük İçin, 2019)* filmi, gösterimine kısa süre kala programdan çıkarıldı. Alınan kararın siyasi olduğu ve Türkiye'nin festivale müdahale ettiği belirtildi. Bu da; Türkiye sınırları dışında bir festivale Türk konsolosluğunun ve devlet mercilerinin müdahalesinin bir başka örneği olarak kayda geçti.⁷

Vereceğimiz son örnekle Boğaziçi protestolarına geri döneceğiz. Bir senedir aralıksız süren bu eylemlerin ifade özgürlüğü ihlallerine örnek teşkil etmesinin ve sansür vakası olarak bu başlık altında incelememizin başat nedenlerinden biri; yukarıda da biraz değindiğimiz gibi yolumuzu hem sinema alanına hem de akademiye yönelik baskıların bir arada uygulandığı örneklerle çıkarmasında yatıyor. Melih Bulu'nun Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'yle

⁷ Bir diğer örnek için, *Gitmek: Benim Marlon ve Brandom* [2008]) <https://sadibey.com/2008/11/03/gitmek-benim-marlon-ve-brandom-ve-sansur/>

altı ay sonunda görevden alınmasıyla yerine atanan Naci İnci yönetimi; üniversitede film kurgusu dersleri veren kurgucu Özcan Vardar'ın derslerinin yanı sıra film müziği alanında ders veren Feyzi Erçin'in ders açmasını da engelledi. Hemen ardından temmuz ayında belgesel sinemacı ve akademisyen Can Candan'ın 14 senelik tam zamanlı öğretim üyeliği görevine son verildiği kendisine bildirildi; üniversitede 16 senedir caz dersleri veren Seda Binbaşgil'in dersleri de kaldırıldı. Vardar'ın, Erçin'in, Binbaşgil'in ve Candan'ın derslerinin engellenmesinin yanı sıra, kampüste yapılacak herhangi bir derse ya da sanatsal etkinliğe katılmalarının ve kampüse girişlerinin yasaklanması gibi uygulamalar; sinema sektörüne, akademik özgürlüğe ve film alanında yapılan ve yapılacak akademik çalışmalara ve birikime vurulan büyük darbeler olarak kayıtlarımıza geçti. Keza yıl biterken kayyım yönetime bağlı Öğrenci İşleri Dekanlığı, Boğaziçi Üniversitesi Sosyal Hizmet Kulübü'nün Boğaziçi kampüsünde gerçekleştirecek *F Tipi Film* (2012) filminin gösterimini, yönetmenle söyleşiyi ve Hayata Dönüş Operasyonu'yla ilgili sergiyi iptal ederek ifade özgürlüğü ihlalleri listesine –artık son olmasını istediğimiz– yeni maddeler ekledi.

Vakalar

Yeni Şafak gazetesi, belgesel sinemacı ve Boğaziçi Üniversitesi Öğretim Üyesi Can Candan'; Euronews Türkçe'de yayımlanan bir video için verdiği görüşte "Türkiye'yi Batı'ya şikâyet ettiği" gerekçesiyle hedef gösterdi. (Şubat)

Dijital platform Puhu TV'de gösterilen İspanyol yapımı *[Rec]³: Diriliş* (*[Rec]³: Génesis*, 2012) filmindeki şiddet içeren bazı sahnelerin kesildiği ve filmin orijinal süresinden kısa halde yayımlandığı iddia edildi. (Nisan)

AYM'nin tutuklu insan hakları savunucusu Osman Kavala hakkındaki gerekçeli kararında, *Küçük Kara Balıklar: Güneydoğu'da Çocuk Olmak* ve *Rojava'nın Işıkları: Kadın Devrimi* belgeselleri ile çekilmeyen 1994 adlı belgesel projesi "casusluk" suçuyla ilişkilendirildi. (Nisan)

Netflix'te yayımlanan *Ailem Robotlara Karşı* (*The Mitchells vs the Machines*, 2021) animasyonunda yer alan "Jadie ile ilişkiniz resmiyet kazandı mı?" repliğinin, Türkçe dublajda ve altyazı seçeneklerinde farklı çevrildiği iddia edildi. Repliğin ana karakterlerden birinin kuir olduğunu ima etmesi nedeniyle, bu müdahalenin homofobik bir sansür olabileceği iddia ediliyor. (Mayıs)

EGM'nin eylemlerde ses ve görüntü kaydı alınmasını yasaklayan genelgesine karşı Belgesel Sinemacılar Birliği; birçok yönetmenin, video aktivistin, fotoğrafçının ve gazetecinin imzaladığı ve genelgenin polis şiddetini teşvik edeceğini vurgulayan bir metin yayımladı. (Mayıs)

Dijital platform Blu TV'nin, *Terminatör* (*The Terminator*, 1984) filmindeki bir sevişme sahnesini keserek yayımladığı iddia edildi. (Mayıs)

Boğaziçi Üniversitesi rektörlüğüne vekaleten atanan Naci İnci; film, sinema ve müzik dersleri veren Feyzi Erçin'in ders açmasını engellerken belgesel sinemacı ve akademisyen Can Candan'ın da görevine son verdi. (Temmuz)

İstanbul Film Festivali'nin, Türkiye'de kadına yönelik şiddete ve bu uğurda verilen hukuki mücadeleye odaklanan *Ölümüne Boşanmak* (*Dying to Divorce*,

2021) belgeselini "politik atmosferden ötürü" diyerek festival seçkisine almadığı öğrenildi. (Ağustos)

Belgesel film projesine destek almak için kitlesel fonlama platformu Fongogo'ya başvuru yapan Serra Bucak'ın T-KDP Genel Başkanı, hukukçu ve şair olan dedesi hakkındaki film projesi, "hassas konulara dokunması" nedeniyle geri çevrildi. (Ağustos)

Star TV'nin, *Hükümet Kadın 2* (2013) filmindeki CHP'ye oy verme sahnesi ile bir öğretmenin Kürtçe konuştuğu ve "sen de dilimizi öğrendin" dediği sahneleri keserek yayımladığı iddia edildi. (Ağustos)

Star TV'de yayımlanan *Vizontele* (2001) filmindeki "güzel içiyor adam" ve "beyefendi sudan daha da güzel bir şeyimiz var" cümleleri kesildi; *Cumhuriyet* gazetesinin görüldüğü sahne buzlanarak sansürlendi. (Eylül)

Star TV'de yayımlanan *Kıbar Feyzo* (1978) filmindeki "işçiler kardeş patron kalles" cümlesinin yanı sıra argo olarak kullanılan "ayı" gibi birçok farklı ifade de sansürlendi. (Eylül)

DMAX'te yayımlanan *Polis Akademisi 4* (1987) filmindeki "Mavi İstiridye Bar" sahnesi kesilerek sansürlendi. İzleyicilere göre serinin diğer filmlerinde de yer alan bu gey bar sahnesindeki sansürün sebebi homofobiydi. (Eylül)

Cumhurbaşkanı tarafından Boğaziçi Üniversitesi rektörlüğüne atanan Naci İnci ve yönetimi güz döneminin başlamasına bir hafta kala, üniversitede sekiz senedir film kurgusu dersleri veren Özcan Vardar'ın dersini iptal etti. Yönetim kısa bir süre evvel de üniversitede 16 senedir caz dersleri veren Seda Binbaşgil'in derslerini kaldırmıştı. (Eylül)

Nû Jîn (2015) belgeselini göstererek "örgüt propagandası yaptıkları" iddiasıyla hapis cezası verilen yönetmen Weyî Altay ile filmin gösterimini yapan Batman Belediyesi Yılmaz Güney Sineması Müdürü Dicle Anter'in davası, İstinaf Mahkemesi'nin kararı bozmasının ardından yeniden görüldü. Altay'a 1 yıl 15 gün hapis cezası verildi ve ceza ertelendi. Anter'e verilen hapis cezası para cezasına çevrildi. (Ekim)

Belgesel sinemacı Can Candan ders vermek için gittiği Boğaziçi Üniversitesi'nin kampüsüne alınmadı. Cumhurbaşkanı tarafından rektör olarak atanan Naci İnci yönetimi, üniversitede 14 senedir tam zamanlı öğretim üyesi olarak görev yapan belgesel sinemacı ve akademisyen Can Candan'ın işine son vermiş, Candan da dersini açık ders olarak yapacağını söylemişti. (Ekim)

3. Uluslararası Bingöl Kısa Film Festivali'ne seçilen 24 film arasında Zazaca film bulunmamasını yönetmenler, "akıllara soru işareti getiren" bir uygulama olarak yorumladı. Festival yönetimi ise filmlerin hangi dilde hazırlandıklarına göre seçilmediklerini söyledi. (Ekim)

Duvarlar-Mauern-Walls (2000) belgeselini bir ders kapsamında tartışmak için Boğaziçi Üniversitesi'ne davet edilen belgesel sinemacı Can Candan, atanmış yönetimin girmesini yasakladığı söylenerek kampüse alınmadı. (Kasım)

Fatih Kaymakamlığı, HDP İstanbul Gençlik Meclisi'nin bir kampanya kapsamında Su Gösteri Sanatları Sahnesi'nde düzenleyeceği Özcan Ateş'in *Dawiya Dawi* (*Eninde Sonunda*) adlı stand up gösterimini engelledi. (Kasım)

Video eylemci ve belgeselci Oktay İnce hakkında "cumhurbaşkanına hakaret" iddiasıyla açılan davada mahkeme İnce'yi 1 yıl 2 ay 17 gün hapis cezasına çarptırdı, hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verdi. (Kasım)

Boğaziçi Üniversitesi atanmış yönetimi, akademik bir etkinlikte sunum yapacak belgesel sinemacı ve akademisyen Can Candan'ın ve üniversitede film müziği dersleri veren Feyzi Erçin'in kampüse girmesini engelledi. (Aralık)

Polis tarafından 20 yılı aşan görsel-işitsel arşivine el konulan ve "cumhurbaşkanına hakaret" davası kapsamında 1 yıl 2 ay 17 gün hapis cezasına çarptırılan video eylemci ve belgeselci Oktay İnce'ye arşivi geri verildi. (Aralık)

RTÜK *Ortaya Karışık İlişkiler* (*Donde Caben Dos*, 2021) adlı filmde "eşcinselliğin, ensest ilişkilerin ve çiftler arası eş değiştiriminin yoğun olarak işlenmesi" ve bunun "toplumun manevi değerlerine ve genel ahlaka aykırı olması" gerekçesiyle Netflix'e ceza kesti; filmin kaldırılmasına karar verdi. (Aralık)

5. Uluslararası Süleymaniye Film Festivali'nde, Diyarbakır'daki sokağa çıkma yasakları sırasında şehir çatışmalarını konu alan *Ji Bo Azadiyê (Özgürlük İçin, 2019)* filmi gösterimden kaldırıldı. Türkiye'nin festivale müdahale ettiği iddia edildi. (Aralık)

Boğaziçi Üniversitesi Sosyal Hizmet Kulübü'nün kampüsteki Mithat Alam Film Merkezi'nde yapacağı *F Tipi Film (2012)* adlı filmin gösterimi ve yönetmenle yapılacak söyleşi ile Hayata Dönüş Operasyonu'na dair sergi, Öğrenci İşleri Dekanlığı tarafından iptal edildi. (Aralık)

Benim Çocuğum (2013) belgeselini bir ders kapsamında tartışmak için Boğaziçi Üniversitesi'ne davet edilen belgesel sinemacı ve akademisyen Can Candan, atanmış yönetimin girmesini yasakladığı iddiasıyla kampüse alınmadı. (Aralık)

Televizyon ve İnternet Yayıcılığı

Sonay Ban

Devletin dijital platformlara RTÜK üzerinden sansürü ile siyasi-finansal yaptırımları 2021'de de devam etti. Yanı sıra 1 Ekim 2020'de yürürlüğe giren ve kamuoyunun "sosyal medya yasası"¹ olarak bildiği 5651 sayılı kanundaki değişikliklerle yeni yaptırımlar da dolaşıma girdi. Twitter, Facebook, Clubhouse, Pinterest vb. sosyal ağ sağlayıcıları için Türkiye'ye temsilci atama ve içerik çıkarma ya da engelleme başvurularına 48 saat içerisinde cevap verme gibi yükümlülükler getiren bu kanuna uyulmazsa idari para cezalarının artacağı ya da bant genişliğinin daraltılacağı belirtildi. Hükümet, kanunun amacının sosyal medyada "dezenformasyonla ve yalan haberle" mücadele etmek olduğunu dile getirdi. Buna karşın yasanın, kişilik hakları ihlaliyle mücadele etme ve denetimle interneti güvenli kılma desturları üzerinden baskı ve kontrol mekanizmasına dönüştüğü ve basın özgürlüğünü kısıtladığı tartışmaları devam ediyor.²

2021, televizyon ve internet yayıcılığı alanında idari cezaların yanında bol bol adli ceza verilen bir yıldır. İktidar yanlısı gazetelerin ya da kamuoyunun yayın platformlarında düşüncelerini ifade eden kişileri hedef gösterdiği de bir yıldır aynı zamanda. Oyuncu Ersin Korkut'un, bir TikTok videosunda "Diyarbakır, Amed başkentimiz" dediği için hedef gösterilmesi ve "tutuklanmasının" istenmesi buna bir örnektir. Korkut, hedef gösterildikten sonra yanlış anlaşıldığını söyleyip özür dilemek zorunda kaldı. Adli ceza vakalarına gelirse; karşılaştıkları ırkçılığı eleştirmek amacıyla nüktedan "muz yeme videoları" çeken mülteciler ve bu videoların haberini yapan bir gazeteci sınır dışı edilme tehdidi ile karşı karşıya kaldı. TikTok'ta Türkiye pasaportunun kullanılabileceği yerlere dair parodi bir video paylaşan iki gence de "devletin egemenlik alametlerini aşağıladıkları" için yurtdışı yasağı ve adli kontrol şartı getirildi. Ayrıca Porçay mahlaslı sosyal medya fenomenine rap müzisyeni Ezhel ile ilgili parodi videosu nedeniyle "uyuşturucu kullanımına özendirme" gerekçesiyle hapis cezası verildi.

¹ 5651 sayılı "İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun:" <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5651.pdf>

² <https://susma24.com/sosyal-medya-yasasinin-basin-ozgurlugu-uzerine-etkileri-izleme-arastirmasi-raporu-gozetim-ve-baskiya-yepyeni-bir-yontem-daha-eklendi-icerik-kaldirma/>

2019'da yürürlüğe giren yönetmelikle³ RTÜK'e, internette dolaşıma giren görsel-işitsel ve işitsel yayınları sansürleme yetkisi verilmişti. "Toplumun millî-manevi değerlerine ve genel ahlâkına aykırılık" gibi geniş ve muğlak gerekçeler 2021'de de işi para cezasına ve yayından kaldırmaya götürdü. Exxen'de yayımlanan *Konuşanlar* programına RTÜK kararıyla para cezası kesilmesi ve bir bölümünün yayından kaldırılması buna bir örnekti. Platformlar "radara yakalanmamak için" *klasik* otosansürlerine devam etti. Dijital yayın platformu Gain, *Hamlet* dizisinin afişlerini dolaşıma sokarken, dijital afişlerde oyuncu Elit İşcan'ı çıplak yatarken, sokak afişlerindeyse üzeri "örtülü" şekilde göstermeyi uygun gördü. Dolaylı sansüre iyi (!) bir örnek ise BluTV'nin; askıya aldığı ve ilk sezonunu +18 ibaresiyle tekrar yayımladığı *Çıplak* dizisinin ikinci sezon reklamlarını yapmaması oldu.

Televizyon kanallarına sansür, para cezalarıyla devam etti. Kanal D, Show TV, Star, FOX TV ve TV 8 başta olmak üzere kanallar, yayınlarında şiddet sahneleri bulunması, "İslami hassasiyetlerin dikkate alınmaması," "çarpık ilişki ve diyaloglar," "gerçek dışı iddialar" ve "genel ahlâk ve ailenin korunması ilkesine aykırılık" gerekçeleriyle RTÜK'ten para cezası aldı. Dizilerin, "Türk aile yapısına aykırılığı," "toplumsal cinsiyet eşitliğine ters düşmesi," "fiziksel ve psikolojik şiddet" içermesi ve kimi sahnelerde "toplumsal cinsiyet eşitliğine ters düşen ve kadını istismar eden nitelikte görüntüler" olması da ceza sebebiydi.

Kurulun, AKP iktidarını eleştiren kanallara (çoğunlukla Halk TV, TELE 1, FOX TV, KRT) uyguladığı idari para cezalarının gerekçeleri arasında; bazı programların "inanç ve manevi değerleri dalga konusu yapması," "toplumun dini hassasiyetlerine aykırı olması," "BİK ve RTÜK basına baskı yapıyor" denmesi, kimi kurum ve kuruluşların "küçük düşürülmesi ve aşağılanması" yer aldı. FOX TV'deki *Çalar Saat* programına katılan HDP eski Eş Genel Başkanı Selahattin Demirtaş'ın eşi Başak Demirtaş'ın ifadeleri nedeniyle kanala inceleme başlatılması ise, siyasi sansürün dikkat çeken örneklerindendi. Tüm bunlar yaşanırken RTÜK'ün CHP'li üyesi İlhan Taşcı, kurulun "hükümeti destekleyen" televizyon kanallarına neredeyse hiç ceza kesmediğini sosyal medyada sıklıkla dile getirdi. Taşcı, 2021'in ilk altı ayında muhalif kanallara toplamı 5 milyon TL'yi bulan 22 idari para cezası kesildiğini, iktidara yakın kanalların hiç ceza almadığını belirtti. Taşcı, kurul

3 30849 sayılı "Radyo, Televizyon İsteğe Bağlı Yayınların İnternet Ortamından Sunumu Hakkındaki Yönetmelik"

başkanı Ebubekir Şahin'in talimatıyla; vatandaşların kurula yaptıkları yayın şikâyetlerinde T.C. kimlik numarası ve açık adres istenmeye başlanmasının kişileri "fişleme anlamına gelebileceği" olasılığına da dikkat çekti.

Yıl boyunca, RTÜK'e yapılan dizi ve program şikâyetleriyle vatandaşların "kurulu göreve çağırmasına" tanık olduk. Show TV'deki *Güldür Güldür Show*'da bir skeçte imam karakterini oynayan oyuncunun küpe ve parmak arası terlikle sahneye çıkması, "dini değerlere saygısızlık olduğu" gerekçesiyle şikâyet edildi. Vatandaşlar ayrıca, FOX TV'deki *Yasak Elma* dizisinde iki karakterin yatakta görülmesinin "aile yapısını bozduğu" iddiasıyla RTÜK'e, "gerekinin yapılması için" başvurdu. Bağlantılı bir başka örnekteyse TRT 2, LGBTİ+'ların ima edildiği düşünülen gökkuşağı renkleri nedeniyle seyirciler tarafından "uyarıldı:" Kanalın Instagram hesabında paylaşılan bir görsele yapılan "gökkuşağı renkleri başınızı ağrıtmazın, dikkat edin" ve "algıya bak" gibi yorumlar nedeniyle paylaşımın bir süre sonra kaldırıldığı iddia edildi.

Temmuz ayının sonuna doğru Akdeniz bölgesinde başlayan orman yangınlarına hükümetin geç müdahale etmesi kamuoyunda ve muhalif medyada eleştirilere neden oldu. RTÜK Başkanı Ebubekir Şahin, kurulun orman yangınlarıyla ilgili haberleri ve yayınları takip ettiğini dile getirdi. Buna karşılık kurulun, televizyon kanallarının yöneticilerine yangın haberleri yayımlamamaları yönünde "talimat" mektupları gönderdiği iddia edildi; yangına dair haberlerle "koru ve infial yarattıkları" gerekçesiyle kanallara cezalar verildi ve FOX TV, Halk TV gibi bazı kanalların muhabirlerinin felaket bölgelerine alınmadığı görüldü. Sosyal medyada uluslararası kamuoyunu konuya dair bilgilendirip yardım istemek için "HelpTurkey" etiketini kullanan ünlü isimlerse *Yeni Akit* gazetesi tarafından hedef gösterildi.

Kanalların RTÜK'ün radarından buzlama, sahne kesme ya da bipleme kullanarak yani otosansür uygulayarak kurtulmaya çalışması, bilindik uygulamalardandı. Merkezi yönetimin eleştirilmesi (deprem hakkında canlı yayında konuşan profesörün sansüre uğradığını iddia etmesi; Habertürk'ün orman yangınlarına dair canlı yayınında bir vatandaşın hükümeti eleştirmesi ve yayının kesilmesi), Habertürk'ün muhalefet partilerinin grup toplantılarının canlı yayınına sansür uygulaması, Meclis TV'nin canlı yayınının kesilmesi ve CNN TÜRK'ün AKP'li belediye başkanlarının İBB'ye dair iddialarına yanıt vermek için yayına katılmak isteyen İBB yöneticilerini yayına almaması gibi birkaç örneği de bu alt başlıkta değerlendirmek mümkün.

Son olarak kısa bir parantez açıp, hükümetin resmî kanallardan paylaştığı

videolarına uyguladığı otosansüre de kısaca değinmekte yarar var. CİMER Başkanı Fahrettin Altun'un Boğaziçi protestolarını uluslararası kamuoyuna seslenerek eleştirdiği ve YouTube'dan paylaşılan İngilizce videosu, gelen olumsuz eleştiriler ve yorumlar sonrasında yorumlara kapatıldı ve beğenme sayıları gizlendi. Benzer şekilde AKP'nin CHP'yi hicvettiği ve partinin sosyal medya hesaplarından paylaşılan *Yalan Üretim Merkezi* adlı animasyon, yayımlandıktan kısa süre sonra nedeni açıklanmadan kaldırıldı. Yukarıda bahsi geçen tüm vakalar; devlet mekanizmalarıyla gelen baskılara ve yaptırımlara karşı kamuoyunun tepkisinin, aynı mekanizmalar üzerinden devlet mercilerine bir nevi baskı kurup kurumları otosansüre yöneltmesi açısından oldukça çarpıcı.

Vakalar

- RTÜK, Fikri Sağlar'ın başörtülü hakimlere ilişkin sözleri nedeniyle Halk TV'ye para cezası kesti. (Ocak)
- RTÜK, ana haber bülteninde geçen Diyanet İşleri Bakanlığı'na yönelik ifadeler nedeniyle TELE 1'e para cezası kesti. (Ocak)
- Türkiye'de temsilcilik açmayan sosyal medya şirketlerine yönelik *Resmî Gazete*'de yayımlanan kararla Twitter, Periscope ve Pinterest'e reklam yasağı getirildi. (Ocak)
- Sosyal ağ sitelerinden Facebook ve LinkedIn, Türkiye'de temsilci atama sürecini başlatmaya karar verdiklerini duyurdu. (Ocak)
- RTÜK, Halk TV'deki *Şimdiki Zaman Siyaset* programında geçen ifadeler nedeniyle 2020'de kestiği bir cezanın iptali istemiyle açılan davada; "medya iktidarın yıkılmasına sebep olabilecek, daha açık ifade ile istediğini başa getirebilecek, istediğini alaşağı edebilecek derecede önem arz ettiği bir durumda" savunmasını yaptı. (Ocak)
- FOX TV'de yayımlanan *Yasak Elma* dizisi kimi izleyiciler tarafından, 95. bölümündeki bir sahnenin "aile yapısını bozduğu" iddiasıyla RTÜK'e şikâyet edildi. (Ocak)
- Prof. Dr. Övgün Ahmet Ercan Habertürk'te katıldığı canlı yayında, İzmir'de 1 Şubat 2021'de art arda gerçekleşen depremlere ilişkin bilgi verirken kanal tarafından sansüre uğradığını belirtti. (Şubat)
- Twitter iletisinde Boğaziçi Üniversitesi protestolarını "provokasyon olayları" olarak nitelendiren RTÜK Başkanı Ebubekir Şahin, konuyla ilgili yayınları yakından takip ettiklerini bildirdi. (Şubat)
- Sosyal medya platformları Twitter'da ve Clubhouse'da Boğaziçi Üniversitesi protestolarına dair paylaşımlarda bulunan öğrencilerin gözaltına alındığı belirtildi. (Şubat)

KRT TV'de *Kent ve Yaşam* programını hazırlayıp sunan Osman GÜDÜ, İstanbul'un Kartal ilçesindeki ofisi önünde saldırıya uğradı. (Şubat)

MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli'nin Boğaziçi Üniversitesi rektörlüğüne Melih Bulu'nun atanması sonrasında yapılan protestolarla ilgili bir paylaşımı Twitter tarafından kaldırıldı. (Şubat)

CİMER Başkanı Fahrettin Altun'un Boğaziçi Üniversitesi protestoları hakkındaki YouTube videosu yorumlara kapatıldı, beğenme(me) sayıları gizlendi. Videoya gelen eleştirel yorumların ve beğenmeme butonuna basılma oranının yüksek olduğu bildirildi. (Şubat)

Karikatürist Erdil Yaşaroğlu'nun karikatürlerine dair haberler, haber içeriklerinde karikatürler kullanıldığı gerekçesiyle yapılan şikâyet sonucu telif hakları kapsamında Google Arama Motoru'ndan çıkarıldı. (Şubat)

RTÜK; sırasıyla FOX TV, Show TV, Star ve TV 8'de yayımlanan *Sen Çal Kapımı*, *Baraj*, *Kırmızı Oda*, *Sefirin Kızı* ve *Çukur* dizilerinde "Türk aile yapısına aykırılık, toplumsal cinsiyet eşitliğine ters düşmek, fiziksel ve psikolojik şiddet" gerekçeleriyle kanallara idari para cezaları kesti. (Şubat)

RTÜK *Özlem Gürses ile 20. Saat* isimli programdaki bir habere ilişkin; "soruşturulması basın meslek ilkeleri çerçevesinde mümkün olan bir haberi doğruluğundan emin olmadan" yayımladığı gerekçesiyle Halk TV'ye idari para cezası verdi. (Şubat)

Porçay adlı sosyal medya fenomenine "uyuşturucu ve uyarıcı madde kullanımını özendirme" suçlamasıyla 4 yıl 2 ay hapis cezası verildi. Porçay'ın avukatı Ali Gül 2018 senesinden beri mahkemeye her şeyin şaka ve parodi olduğunu anlatmaya çalıştıklarını söyledi. (Şubat)

Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın, Gara'da 13 kişinin ölümünün sorumlusu olarak gösterdiği CHP Genel Başkanı Kemal Kılıçdaroğlu'na yönelik AKP Ankara İl Kongresi'nde sarf ettiği ifadeler, cumhurbaşkanlığı internet sitesinde yer alan konuşma metninden çıkarıldı. CHP durumu "sansür" olarak adlandırdı. (Şubat)

Halk TV'nin internet editörlerinden Ali İsiyel, Fırat Yeşilçınar ve Batuhan Batan; kanalın sahibi Cafer Mahiroğlu tarafından sansüre ve mobbinge maruz bırakılarak işten çıkarıldıklarını söyledi. (Şubat)

CHP'nin parti grup toplantısını canlı yayımlayan Habertürk; Genel Başkan Kemal Kılıçdaroğlu'nun Berat Albayrak ve Merkez Bankası hakkında Cumhurbaşkanı Erdoğan'a verdiği cevapları yarıda kesti. (Şubat)

CHP'li Utku Çakırözer, Kültür ve Turizm Bakanı Mehmet Nuri Ersoy'a Aralık 2020'de RTÜK'ün Habertürk'e verdiği program durdurma ve idari para cezalarıyla ilgili sorular sorduğunu ve gerekçe olarak, "program sunucusunun milletvekilinin açıklamalarına diğer konuklara nazaran ciddi bir şekilde tepki vermediği ve açık bir şekilde itiraz etmediği" yanıtını aldığını açıkladı. (Şubat)

Su satan bir çocukla çektiği videonun kurmaca olduğu ortaya çıkan YouTuber Fariz Bakhshaliyev hakkında "halkı kin ve düşmanlığa tahrik veya aşağılama" suçundan 1,5 yıla kadar hapis istemiyle dava açıldı. (Mart)

Show TV'de yayımlanan *Güldür Güldür Show*'daki bir skeçte imam karakterini canlandıran oyuncunun küpe ve parmak arası terlikle sahneye çıkması üzerine, Türk Diyanet Vakıf-Sen Bursa Şube Başkanı Hilmi Şanlı programın kaldırılması için RTÜK'ü "göreve çağırdı." (Mart)

TRT2'nin, Ankara Devlet Opera ve Balesi solistlerinden ve orkestrasından oluşturulan *Operet Gecesi* adlı programı sansürlediği iddia edildi. Devlet Tiyatroları Opera ve Bale Çalışanları Yardımlaşma Vakfı'nın açıklamasında konser programındaki bazı eserlerde "şarap" ve "şampanya" kelimeleri geçtiği için yayımlanmadığı belirtildi. (Mart)

HDP milletvekili ve TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu üyesi Ömer Faruk Gergerlioğlu'nun milletvekilliğinin düşürülmesi üzerine, mecliste yapılan oturma eylemi sırasında Meclis TV yayını kesti ve gazeteciler dışarı çıkarıldı. (Mart)

RTÜK Başkanı Ebubekir Şahin katıldığı bir YouTube yayınında; kurulun anayasa

gereği sansür uygulayamayacağını, ancak yapılan düzenlemelerle “millî ve manevi değerlerin korunması için” mücadele ettiklerini kaydetti. (Mart)

Twitter, yeni sosyal medya yasasının meclisten geçmesinin ardından ve trafik daraltma uygulamasına geçilmesine kısa süre kala Türkiye'ye temsilci atayacağını açıkladı. (Mart)

Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürü Yunus Alkaç, ATV'de yayımlanan *Akıncı* dizisindeki bir cezaevi sahnesinde “Ceza İnfaz Kurumlarının ve personelinin zan altında bırakıldığını” gerekçe göstererek dizi hakkında hukuki işlem başlatılacağını açıkladı. (Mart)

Star TV'de yayımlanan *Menajerimi Ara* dizisinin 30. bölümündeki öpüşme sahnesinin bir kısmı sansürlendi. (Mart)

RTÜK; Habertürk'teki, CNN TÜRK'teki, ATV'deki ve A Haber'deki bazı yayınlarda HDP'ye yönelik nefret söylemlerine “ifade özgürlüğüdür” dedi. (Mart)

Okan Bayülgen, televizyon programında YouTuber Muhammet Çumanoğlu'na “geri zekâlı” dediği iddiasıyla 2 yıldan 4 yıla kadar hapis istemiyle yargılandığı davada beraat etti. (Mart)

RTÜK, çeşitli programlarda geçen bazı ifadelerin “inanç ve manevi değerleri dalga konusu yapması” ve “toplumun dini hassasiyetlerine aykırı olması” gerekçeleriyle Halk TV'ye ve TELE 1'e idari para cezaları verdi. (Nisan)

EGM, 1 Mayıs öncesi yayımladığı bir genelgeyle toplumsal ve adli olaylarda görüntü ve ses kaydının alınmasını yasakladı. Genelgede, kamusal alanda ses ve görüntü kaydı alınmasının “genel kolluk kuvvetlerinin görevini yapmasını engelleyecek boyutlara” ulaşabildiği ve “personel veya vatandaşların kişilik haklarına veya güvenliğine zarar verecek şekilde çeşitli dijital platformlarda yayımlandığı” iddia edildi. Ayrıca, görüntü alacağından şüphelenilen kişilere müdahale edilebileceği belirtildi. (Nisan)

Kanal D'de yayımlanan *Arka Sokaklar* dizisinin 583. bölümünde “avukatlara yönelik haksız ve çirkin muamele ile tahrik unsurunun bulunduğu, polis ve

avukatların karşı karşıya getirilmek istendiği” gerekçesiyle 70 baro, dizi hakkında şikâyetle bulundu. (Nisan)

Görsel paylaşım ağırlıklı sosyal ağ platformu Pinterest, kamuoyunda “yeni sosyal medya yasası” olarak bilinen yasa değişikliği kapsamında Türkiye'ye temsilci atadığını duyurdu. (Nisan)

Oyuncu Ersin Korkut, bir TikTok videosunda sarf ettiği “Diyarbakır Amed, başkentimiz” sözleri nedeniyle pek çok gazetenin, siyasetçinin ve sosyal medya kullanıcısının hedefi oldu. Tepkilerin ardından açıklama paylaşan Korkut, yanlış anlaşıldığını söyledi. (Nisan)

RTÜK; yayımladıkları çeşitli diziler ve programlar üzerinden Kanal D'ye, Show TV'ye, FOX TV'ye, TV 8'e ve Halk TV'ye idari para cezaları verdi. Cezaların gerekçeleri arasında şiddet içeren sahneler, “İslami hassasiyetlerin dikkate alınmaması,” “çarpık ilişki ve diyaloglar,” “gerçek dışı iddialar” ve “genel ahlâk ve ailenin korunması ilkesine aykırılık” yer aldı. (Nisan)

Oyuncu Pelin Akil, çocuklarıyla ilgili bir sosyal medya paylaşımının ardından, Ramazan ayında oruç tutmadığı için linç edildiğini söyledi. (Nisan)

RTÜK Halk TV'deki bir programda geçen bazı ifadelerin “MHP'ye iftira niteliği taşıdığı” na; KRT'de yayımlanan bir programda Cumhurbaşkanı Erdoğan'a yönelik kimi ifadelerin de “eleştiri sınırlarını aştığına” hükmederek iki kanala da en üst sınırdan idari para cezası kesti. (Nisan)

Oscar törenini canlı yayımlayan TRT 2'nin “trans kadınlar” ifadesini simültane çeviriye dahil etmediği iddia edildi. (Nisan)

RTÜK, CHP Grup Başkanvekili Engin Altay'ın konuk olduğu programda cumhurbaşkanına yönelik ifadeleri nedeniyle KRT'ye para cezası verdi. (Nisan)

Bir TikTok videosunda “Türk pasaportunu aşağılayıcı nitelikte paylaşım yaptıkları” iddiasıyla gözaltına alınan iki genç hakkında, “devletin egemenlik alametlerini aşağılama” suçundan yurtdışı yasağı ve imza şeklinde adli kontrol tedbirleri uygulandı. (Nisan)

RTÜK Başkanı Ebubekir Şahin'in televizyon kanallarına, tam kapanma sırasında kalabalık görüntülerin yerine boş cadde görüntülerinin kullanılması talimatını gönderdiği belirtildi. Kurul Başkanı Şahin, "görevi gereği yapıcı hatırlatma" yaptığını söyledi. (Mayıs)

AKP tarafından hazırlatılan ve CHP Genel Başkanı Kemal Kılıçdaroğlu ile Parti Sözcüsü Faik Öztrak'ın canlandırıldığı çizgi film, yayımlandıktan iki gün sonra AKP'nin sosyal medya hesaplarından kaldırıldı. (Mayıs)

RTÜK'ün internete sansür uygulama yetkisine ilişkin yasal düzenlemenin iptali davası karara bağlandı. AYM Başkanı dahil beş üyeden "basın özgürlüğü" itirazı gelen kararda, yasal düzenlemenin iptali talebi oy çokluğuyla reddedildi. (Mayıs)

RTÜK'ün, trans oyuncu ve manken Çağla Akalın'ın katıldığı Exxen platformunda yayımlanan *Katarsis* programının yayından kaldırılmasını istediği iddia edildi. RTÜK'ten yapılan açıklamada kurulun böyle bir müdahale yetkisinin bulunmadığı vurgulandı. (Mayıs)

RTÜK üyesi İlhan Taşcı, kurul başkanı Ebubekir Şahin'in talimatıyla; vatandaşlar tarafından kurula yapılan şikâyetlerde T.C. kimlik numarası ve açık adres istenmeye başladığını belirtti. Ayrıca uygulamanın "fişleme anlamına gelebileceğini" söyledi. (Mayıs)

RTÜK, Rize'de protesto edilen İYİ Parti Genel Başkanı Meral Akşener'e yönelik Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın sözlerinin Şirin Payzın'ın programında eleştirildiği gerekçesiyle Halk TV'ye yüzde 2 idari para cezası kesti. (Haziran)

RTÜK *Masumiyet* dizisindeki bazı sahneler nedeniyle FOX TV'ye ve Doğru Parti Genel Başkanı Rifat Serdaroğlu'nun katıldığı bir programda sarf ettiği sözler nedeniyle de KRT'ye idari para cezası verdi. (Haziran)

Tatlı Hayat dizisinin *teve2*'de gösterilen tekrarları sırasında, bazı sahnelerde karartma uygulandığı, kimi sahnelerde ise bazı repliklere ve kelimelere sansür uygulandığı iddia edildi. (Haziran)

BluTV'nin; Aralık 2020'de ilk sezonunu askıya alıp +18 ibaresiyle tekrar yayımlamaya başladığı *Çıplak* dizisinin ikinci sezon reklamlarını yapmadığı ve yeni bölümlerini duyurmadığı iddia edildi. (Haziran)

Oyuncu Levent Üzümcü, Twitter'dan yaptığı bir paylaşımı üç nokta ile bitirdiği için Anadolu Adliyesi'ne ifadeye çağrıldığını açıkladı. (Haziran)

TRT2'nin Instagram hesabından yaptığı bir görsel paylaşımın, izleyicilerden gelen "gökkuşağı renkleri başınızı ağrıtmayın, dikkat edin" ve "algıya bak" gibi yorumlar sonrası kaldırıldığı iddia edildi. (Haziran)

RTÜK üyesi İlhan Taşcı, 2021'in ilk altı ayında muhalif kanallara toplamı 5 milyon TL olmak üzere 22 idari para cezası kesildiğini, iktidara yakın kanallara ise hiç ceza kesilmediğini açıkladı. (Temmuz)

Sözcü TV'nin satın aldığı kanalın logosunu kendi adına uygun olarak değiştirme talebini 11 aydır gündeme almayan ve sonrasında da talebi reddeden RTÜK, mahkeme kararının ardından logo değişikliğini onayladı. (Temmuz)

Twitter'ın şeffaflık raporuna göre Türkiye, hükümetler tarafından gazetecilerin ve haber kaynaklarının paylaşımlarının kaldırılması için yapılan talep sayısı sıralamasında Hindistan'ın ardından dünyada ikinci sırada yer aldı. (Temmuz)

Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın yayımladığı İstanbul'a dair tanıtım videosunu eleştirerek dalga geçen bir video hazırlayan ve paylaşan bir Instagram kullanıcısının hesabı, telif haklarından dolayı Instagram'a şikâyet edildi; video kaldırıldı. (Temmuz)

RTÜK, Türkiye genelinde devam eden orman yangınlarıyla ilgili televizyon kanallarının temsilcilerine bir uyarı mektubu göndererek sadece yangının söndürüldüğü yerlerden bahsedilmesini istedi, yanan yerler ekrana taşınırsa kanallara ceza yaptırımını uygulanacağını söyledi. (Ağustos)

Muğla'nın Marmaris ilçesinde devam eden orman yangınıyla ilgili canlı yayın yapan Habertürk muhabiri bir vatandaşa görüşlerini sordu. Muhabir, vatandaş "hava araçları çok eksik" derken mikrofonu çekip konuşmayı engelledi. (Ağustos)

Halk TV'nin Marmaris'te yaptığı ve orman yangınlarını ele aldığı *Gökmen Karadağ ile Açıkça* programı sırasında bir grup, "yanlış konuştuğunuzda müdahale ederiz" diyerek yayın ekibini tehdit etti ve ekibe saldırdı. (Ağustos)

Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı; Türkiye'de süren orman yangınlarına dair uluslararası kamuoyunu bilgilendirmek ve yardım istemek amacıyla "Help Turkey" etiketini kullanarak sosyal medya paylaşımları yapan kişiler hakkında soruşturma başlattı. (Ağustos)

RTÜK'ün orman yangınları yayınlarına dair televizyon kanallarının temsilcilerine gönderdiği "uyarı mektubu" sonrasında, FOX TV, Halk TV ve Reuters haber ekiplerinin yangın bölgelerine alınmadığı öğrenildi. (Ağustos)

RTÜK, TELE 1'deki *Gün Başlıyor* programı sunucusu Can Ataklı'nın hükümetin yangınlara müdahalesi hakkında, "Geri zekâlılık yapıyorlar diyorum. Yeteneksizlik var, çapsizlik var, ülkeyi mahvetmişsin, yakmışsın" ifadelerinin "aşağılayıcı ve iftira niteliğinde" olduğunu belirterek kanala idari para cezası verdi. (Ağustos)

RTÜK TELE 1'e, ana haber bülteninde yangın bölgelerinden yapılan canlı bağlantılar nedeniyle ceza verdi. (Ağustos)

RTÜK TELE 1'de yayımlanan *4 Soru 4 Cevap* programında Genel Yayın Yönetmeni Merdan Yanardağ'ın yangınlarla ilgili yayınlara dair yayıncı kuruluşları uyararak RTÜK Başkanına ve üyelerine yönelik sözleri nedeniyle ceza verdi. (Ağustos)

RTÜK, Habertürk'ün orman yangınlarıyla ilgili canlı bağlantılarında geçen bazı cümlelerin "yasadışı" olduğunu belirterek kanala ceza kesti. (Ağustos)

RTÜK, Halk TV'deki *Kayda Geçsin* programında yangınlar üzerine konuşan "bazı konukların iddia ve ithamlarının toplumda infial uyandırabilecek ve korku, panik, endişe yaratabilecek ifadeler" olarak değerlendirip kanala ceza verdi. (Ağustos)

RTÜK, TR 35'e orman yangınları haberlerinde "yayın ilkesi ihlali yaptığı" gerekçesiyle yaptırım uyguladı. (Ağustos)

RTÜK'ün CHP kontenjanından seçilen üyelerinden İlhan Taşcı; Üst Kurul Başkanı Ebubekir Şahin'in teklifi sonrası AKP'li ve MHP'li kurul üyelerinin oylarıyla yangın yayınlarına dair yapılacak RTÜK toplantısına alınmadı. (Ağustos)

RTÜK, FOX Ana Haber'e "Durum vahim," "Türkiye 6 gündür kabusu yaşıyor," "Türkiye 1 haftadır yanıyor" ve benzeri kuşak bantların kullanıldığı haberlerin "korku ve infial yarattığı" sebebiyle ceza verdi. (Ağustos)

İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı Ekşi Sözlük hakkında, "halkın ayaklanması için daha ne olması gerekiyor" başlığı nedeniyle "suç işlemeye tahrik" ve "halkı kin ve düşmanlığa tahrik" iddialarıyla soruşturma başlattı. (Ağustos)

RTÜK Başkanı Ebubekir Şahin sel felaketine yönelik yayınlarla ilgili olarak, "değerli medya kuruluşlarından doğru haber vermelerini ve dezenformasyondan kaçınmalarını rica ediyoruz" açıklamasını yaptı. (Ağustos)

Meclise sunulacak sosyal medya düzenlemesiyle, sosyal medyada "yalan haber yapan, yayan ve hakaret edenler" için TCK'da ceza tanımlaması yapılacağı öğrenildi. (Ağustos)

Meclise sunulacak sosyal medya düzenlemesiyle "dezenformasyon ve mezenformasyon" başlıklı yeni suçlar tanımlanacağı öğrenildi. (Ağustos)

TRT'nin 22 senelik çalışanı, "milletvekilleri Ömer Faruk Gergerlioğlu ile Barış Atay, Kızıldereli katliamı, TRT sınavlarında cinsiyetçi sınıf düzeni" gibi konulara dair sosyal medya paylaşımları nedeniyle ihraç edildi. (Ağustos)

Sunucu Didem Arslan Yılmaz, televizyon programına telefonla bağlanan bir kişinin Kürtçe konuşmasını "hakaret içerdiği" gerekçesiyle ve "Burası Türkiye Cumhuriyeti" diyerek engelledi. (Ağustos)

Star TV'de yayımlanan *Bir Demet Tiyatro*'da geçen "erotik" kelimesi ve birçok ifade sansürlendi. (Eylül)

CNN TÜRK, canlı yayında İBB hakkında çeşitli iddialarda bulunan Esenler Belediye Başkanı Tevfik Göksu'ya cevap vermek için yayına bağlanmak isteyen İBB

Ulaşım Daire Başkanı Utku Cihan'a izin vermeyerek sansür uyguladı. (Eylül)

RTÜK, FOX TV'deki *Çalar Saat* programına katılan HDP eski Eş Genel Başkanı Selahattin Demirtaş'ın eşi Başak Demirtaş'ın açıklamalarını gerekçe göstererek kanal hakkında inceleme başlattı. Demirtaş, açık görüşlerin engellendiğini ve hasta tutsakların dışarıda tedavi görebilmelerini dilediğini söylemişti. (Ekim)

Dijital platform Gain'de yayımlanan *Hamlet* dizisinin dijital afişlerinde oyuncu Elit İşcan çıplak bir şekilde yer alırken, sokak afişlerinde İşcan'ın üzerinde örtü olduğu görüldü. (Ekim)

Atatürk Kültür Merkezi'nin yeniden açılış törenine, *Cumhuriyet*, *BirGün*, *Sözcü* ve *Yeniçağ* gazetelerinin yanı sıra KRT TV'nin, TELE 1'nin ve Halk TV'nin "akreditasyon" gerekçesiyle alınmadığı iddia edildi. (Kasım)

RTÜK, BİK'in şikâyeti üzerine oy çokluğuyla Halk TV'ye para cezası verdi. Cezanın gerekçesi Halk TV'de "BİK ve RTÜK basına baskı yapıyor" denmiş olması. (Kasım)

RTÜK "paralel yapılanma" savlarıyla gündeme gelen TÜGVA'nın Halk TV'de "küçük düşürüldüğü ve aşağılandığı" gerekçesiyle televizyon kanalına tekrar yüzde 3 para cezası verdi. (Kasım)

RTÜK, TELE 1'deki bir programda Anayasanın ilk dört maddesinin değiştirilmesini öneren Cumhurbaşkanlığı Yüksek İstişare Kurulu Başkan Vekili İsmail Kahraman'ın eleştirilmesi üzerine, Kahraman'ın "küçük düşürüldüğü" gerekçesiyle kanala para cezası verdi. (Kasım)

Ekonomik krizin sorumluluğunu mültecilere yıkan ifadeleri ve ırkçılığı eleştirmek amacıyla nüktedan "muz yeme videoları" yayımlayan bazı mülteciler hakkında Göç İdaresi Başkanlığı sınır dışı etme kararı verdi. (Kasım)

Ötekilerin Postası adlı internet sitesinin Facebook sayfası, yayımlanan iki haberin şikâyet edilmesi üzerine Facebook tarafından gerekçesiz kapatıldı; sitedeki dört habere de erişim engeli getirildi. (Kasım)

RTÜK, radyo programcısı Nihat Sırdar'ın Kafa Radyo'daki *Nihat'la Sivrisinek* programında, hükümetin pandemi döneminde topladığı paralara ilişkin yaptığı yorumu gerekçe göstererek radyoya para cezası verdi. (Kasım)

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nın düzenlediği Asgari Ücret Tespit Komisyonu toplantısına katılmak için sadece İHA'ya, AA'ya, DHA'ya ve TRT'ye izin verildi. (Aralık)

Sokak söyleşileri yapan YouTube'daki 'İlave TV' hesabının sahibi Arif Kocabıyık, 'Kendine Muhabir' hesabının sahibi Hasan Köksoy, 'Sade vatandaş' hesabının sahibi Mehmet Koyuncu ve Turan Kural gözaltına alındı; haklarında ev hapsi ve yurtdışı çıkış yasağı verildi. (Aralık)

RTÜK Exxen'de yayımlanan *Konuşanlar* programı nedeniyle platforma idari para cezası kesti, programın son bölümünün "toplumun millî-manevi değerlerine ve genel ahlâkına aykırı olduğu" gerekçesiyle bölümün kaldırılmasına karar verdi. (Aralık)

RTÜK, *Yasak Elma* dizisinde geçen "metres" kelimesinin "toplumda olumsuz bir kavram olduğu, kavramın dizide normalleştirildiği, dizide aile kavramıyla ilgili olumsuz şakalar yapıldığı" gibi nedenlerle FOX TV'ye ceza verdi. (Aralık)

RTÜK, Halk TV'deki *Açıkça* programında bir konuğun Diyanet İşleri Başkanı Ali Erbaş'ı eleştirdiği sözler nedeniyle kanala idari para cezası verdi. Programda "bu ülkenin anayasal düzenine ihanet ediyorsunuz" ifadesi kullanılmıştı. (Aralık)

RTÜK *İki Yorum* isimli programda Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'a ve MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli'ye yönelik eleştirilerin "sınırları aştığı" gerekçesiyle Halk TV'ye idari para cezası verdi. (Aralık)

RTÜK, CHP Grup Başkanvekili Engin Altay'ın TELE 1'deki *Demokrasi Arenası* programında Cumhurbaşkanı Erdoğan hakkında "diktatör" ifadesini kullanması nedeniyle kanala idari para cezası verdi. (Aralık)

Facebook, Mezopotamya Ajansı'nın 100 bin abonesi olan onaylı sayfasını

yayından kaldırdı. Mezopotamya Ajansı, konuyla ilgili itirazlarının Facebook tarafından dikkate alınmadığını dile getirdi. (Aralık)

RTÜK, 2021'in son toplantısında Halk TV'ye, FOX TV'ye ve TELE 1'e idari para cezaları verdi. Halk TV'ye; gazeteci Barış Terkoğlu'nun Berat Albayrak'ın kurduğu Nun Vakfı'yla ilgili müfettiş raporundan bölümler okuduğu için ceza verildiği öğrenildi. (Aralık)

Tiyatro

Ayşen Güven

Tiyatro ateşi çalıyor hâlâ ama “yeni normal” gerçek mi?

2021 tiyatro adına, “zincirlerimizden başka kaybedecek hiçbir şeyimiz yok” yılı oldu bana kalırsa. Bir bölümü pandemi yasaklarıyla, bir bölümü de “yeni normal” uygulamalarıyla akan bu yılda tiyatro, ancak oksijen tüpüne bağlı olarak nefes alabildi. Nesnel olarak durum böyleyken yeniden göz hizasında oyun sahneleme ve izleme pratiğine dönmenin coşkusu da çok net görüldü. 2021'in ardından konuşurken; üretimlerin niteliğinden, pandeminin yıkıcılığının süren etkisine, tiyatronun “yeni normalinden,” bu dönemin sorunlarının yol açtığı tartışmalara kadar bir dizi konunun sansüre nasıl dönüştüğüne bakabiliriz.

Pandemi sürecinde; düşünölmüş, yazılmış, prova edilmiş oyunlar için uzun zamandır var olan “ölçölü cesaretin” üzerine çıkıldığını düşünüyorum. Sansüre, baskıya karşı daha cesur bir tiyatro metin seçimi ve yazma eğilimi görüyoruz. Buna paralel olarak yeni sahneleme ve rejî deneyimleri de pandemi öncesi günlere bakıldığında daha zorlu, hareketli ve emek verilmiş duruyor. Kuşkusuz bütün bunlar tesadüf değil. Salgınla beraber; alınan önlemlerin bir kısmının suistimal edildiği, özellikle sahne sanatlarına karşı bir sansür ve hatta bir saldırı mekanizmasına dönüştüğü geçen yıla dair en belirgin değerlendirmeydi. Bunu hatırlatarak bugünkü cesareti, içini dökme ihtiyacını, biriken öfkeyi, görmezden gelmeye karşı “ben burdayım” demeyi; başta da söylediğim gibi zincirlerinden başka kaybedecek bir şey kalmamasıyla ilgili olarak kaçınılmaz buluyorum. Elbette “tiyatromuz yepyeni bir atılım yapıyor” gibi bir şeyden bahsetmiyorum ama pandeminin hemen öncesinde işler iyi değildi –bunu hepimiz biliyoruz. Hemen hatırlamakta fayda var, rejimin Gezi Direnişi, 15 Temmuz darbe girişimi gibi kritik takvimlerden sonra arttırdığı baskının ve şiddetin her kesimde yarattığı sinizm, sanat alanında ve özelde tiyatrodaki etkiliydi. Salgından bir hayır devşirmek değil niyetim; fakat bir tazelenme, eski cüretine kavuşma halinin boy göstermesi sahiden umut verici.

Öte taraftan tiyatromuzun maddi olarak, moral motivasyon anlamında ve de prodüksiyon olanakları açısından kaybettiği parçaları yerine konabilmiş, aldığı hasarlar onarılabilmiş, yaraları iyileşmiş değil. “Yeni normale” geçişin sahne sanatları açısından –tamamen kapanan tiyatrolar hariç– salonların

kapısını açarak sağlandığı söylenemez. Türkiye'de tiyatronun öteden beri başat olan sorunlarını belirginleştirdiğini söylemek daha doğru olur hatta. Bu bakımdan hem tiyatronun (elbette sanatın) bir kamusal alana dönüşmesi bir kez daha su yüzüne çıkan bir talebe dönüştü. Ve bunun yanı sıra tiyatro salonlarının (tüm kültür sanat mekânlarının da) ticarethane statüsünden çıkarılması, vergi yükümlülüğünden kurtarılarak kâr amacı gütmeye yükünün üzerlerine yıkılmaması, devletin sanatsal ve estetik ihtiyaçları nesnel olarak belirleyerek dünya ölçeğinde tiyatronun gelişimini desteklemek üzere sansürsüz, "terbiye siyasetinden" kurtarılmış, eşit ve şeffaf biçimde tüm tiyatroların, sanatın desteklenmesinin ertelenemez bir gündem olduğu da daha iyi anlaşıldı sanıyorum.

Eş zamanlı olarak tüm alanlarda olduğu gibi yürütülen anti-demokratik uygulamaların çevresinde sanata parmak sallanmaya devam edildiğini de atlamayalım. Hayati bir talebe dönüşen kamusal pozisyon konusunun altını çizer çizmez, Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın tiyatrolara "destek" faaliyetinin bu kadar yıkıcı bir dönemde bile sansür işlevini sürdürdüğünü gördük. Bu kapsamda belirlenen "destek" rakamlarının bir oyunun hazırlanması sürecini bile karşılamaya yaklaşmadığını not düşerek; hangi tiyatroya neye göre "destek" verildiğinin açıklanmaması, Moda Sahnesi gibi lafını sakınmayan tiyatrolara verilmemesi, BGST Tiyatro gibi Gezi'den beri destek verilmeyen tiyatroların bu destekten hakkını yine alamaması şeklindeki uygulamalar yinelendi. Bu yıl tekrar eden şeylerden biri "müstehcen" bulunan oyunların yasaklanması oldu. Cevdet Bayram'ın yönettiği ve Sertaç Demir'in oynadığı *Karahindiba* oyunu "testis" kelimesinden sınıfta kaldı. Başka bir oyuna taşrada "salon tadilatı" mazereti ile yer verilmemesi de bilindikti. Pek çok sanatçıya, oyuncuya, tiyatrocuya kişisel özgürlük alanlarında yapıp ettikleri, bu bağlamda sosyal medyada yazıp çizdikleri için ceza verilmesi ve haklarında dava açılması da maalesef tanıdığımız suretler olarak karşımıza çıktı.

Kürtçe sanat yapmanın tartışmasız günâhlardan olduğu da su götürmez bir utanç olarak 2021'in en koyu satırlarından oldu. Cezaevinde, sokakta, konserde Kürtçe şarkı söylemek, Kürtçe tiyatro oynamak ya da Kürtçe tiyatrodan bahsetmek, Kürtçe komedyenlik yapmak, Kürtçe şarkıya alkış tutmak ve dinlemek... Hepsisi bu yılın soruşturma başlıkları arasındaydı. Yani Kürtçe olması, bir sanat eserini sansürletmeye, yasaklatmaya, dava konusu kılmaya bu yıl da yetti.

Yeni yılın hemen ilk günlerindeyse, koronavirüs vakaları yeni varyantla birlikte

hızla artarken aşısızlara PCR testi zorunluluğu kaldırıldı. Tiyatrocular ve müzisyenler buna haklı tepkiler gösterdiler. Çünkü bu nedenle hem oyuncu rahatsızlıkları arttı hem de seyirci azaldı. Müzisyenler için bunlara artı olarak, salgın bahane edilerek kalıcılaştırılan gece 12 sonrası müzik yasağına da tepki vardı.

2021'de derinden hissettiğimiz ve her gün daha yıkıcı hale gelen ekonomik kriz, sahne sanatlarının içinde de belendiği ekonomik sansürü keskinleştirdi. 2022 bu cenderelerin ortasında başladı. İyi şeylerden konuşmak güç tiyatro adına. Bu elektrik zamlarıyla oyun ışıklarını, bu bilet fiyatlarıyla seyircinin tiyatroya bütçe ayırma gücünü, ulaşım zamlarının yarattığı kısıtı ve bir dili, cinselliği, hicvi hedef alan sansür uygulamalarını birlikte ele almak zorunda olduğumuz günlerdeyiz.

Tiyatronun hem "yaşamayı," hem estetik olarak gelişmesi hem de halk için erişilebilir olması hepimizin sorumluluğu. Bu konuda devlet olanaklarının doğru, adil ve kamu çıkarları gözetilerek dağıtılmasını daha yüksek bir sesle istemeliyiz. Tiyatrolar kendi cehenneminde yanarak yaşamaya devam edemez! 2022'yi pandemide durup dinlenen, kendini tazeleyen ve kaybedecek bir şeyi kalmadıkça özgürleşen tiyatrolarımızın, tiyatrocularımızın bu zemini seyircileriyle kurabileceği bir yıla evriltmek umuduyla. Çünkü tiyatro ateşi çalıyor hâlâ!

Vakalar

ESP'ye yönelik operasyonlarda, Susma Platformu'nun katılımcılarından da olan Yenikapı Tiyatrosu'nun beş oyuncusunun da aralarında bulunduğu 47 kişi gözaltına alındı. Oyuncular da dahil olmak üzere 27 kişi adli kontrol kararıyla serbest bırakıldı, beş kişi tutuklandı, beş kişiye ise ev hapsi verildi. (Ocak)

Gaziosmanpaşa Kaymakamlığı'nın Teatra Jiyana Nû (Yeni Yaşam Tiyatrosu)'nun sahneleneleceği *Bêrû: Klakson Borîzan û Birt (Yüzsüz: Klakson, Borazanlar ve Birtlar)* oyununu yasaklama kararına karşı açılan davada kaymakamlık, kararın doğruluğunu "millî güvenliği" gerekçe göstererek savundu. (Haziran)

Teatra Jiyana Nû'nun sahnelediği *Bêrû: Klakson Borîzan û Birt* oyununun İstanbul Gaziosmanpaşa Kaymakamlığı'nın kararıyla yasaklanmasına ilişkin yürütmenin durdurulması talebiyle açılan dava reddedildi. (Haziran)

Urta Belediyesi bünyesinde tiyatro eğitmenliği yapan bir kişinin, kayyım yönetim tarafından bir büfeye servis çalışanı olarak atandığı öğrenildi. (Temmuz)

Tiyatrocu Genco Erkal, "Oyunlarımızı sürdürmek için açık hava sahneleri arıyoruz. Maalesef araştırdığımız kentlerde ya hiç sahne yok ya da belediye kayyum, rektör sahneyi bize vermiyor" dedi. (Ağustos)

Ağustos'ta düzenlenecek NOTFEST Bozcaada Tiyatro Festivali için alınan izinler festivale iki gün kala iptal edildi. Karar, Genco Erkal ve Şevket Çoruh gibi iktidara muhalif tiyatroculara yönelik bir engelleme olarak yorumlandı. (Ağustos)

Kültür ve Turizm Bakanlığı Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğü tarafından verilen "özel tiyatrolara devlet desteği"ne başvuran Moda Sahnesi, Kadıköy Boa Sahne ve BGS Tiyatro'nun başvuruları reddedildi. Bakanlık ret gerekçesini "kurumun başarı düzeyi, projenin tiyatro sanatına katkısı, oyunların sanatsal seviyesi" kriterleriyle açıkladı. (Ekim)

Oyuncu Berna Laçın sosyal medya paylaşımında, "kiraz pahalı" dediği için ifadeye çağrıldı. Oyuncuya daha önce de hükümetin çeşitli uygulamalarını

eleştiren sosyal medya paylaşımları nedeniyle dava açılmış, tiyatro oyunları iptal edilmişti. (Ekim)

Tiyatro... Tiyatro... Dergisi yetkilileri, Facebook'un ve Instagram'ın derginin hesaplarını askıya aldığı ve derginin internet sitesine ait tüm paylaşımları engellediğini duyurdu. (Ekim)

Hatay Valiliği, Cevdet Bayram'ın yönettiği ve Sertaç Demir'in oynadığı *Karahindiba* oyununu Kültür Merkezi Tiyatro Salonu'nda sahnelenmesine saatler kala iptal etti. Demir iptalin gerekçesinin, oyunda geçen "testis" kelimesinin "müstehcen" ve "toplum ahlâkına aykırı" bulunması olduğunu duyurdu. (Kasım)

Oyuncu Levent Üzümcü sokakta yaptığı, devletin sanatı ve sanatçıları korumaya dair yükümlülüklerini yerine getirmediğini ifade ettiği konuşmasında ve ilgili sosyal medya paylaşımında "halkı kin ve nefrete sevk ettiği" gerekçesiyle ifadeye çağrıldı. (Kasım)

Cuma Boynukara'nın yazdığı, Nurcan Çelebi'nin yönettiği, Ahmet Uçar'ın oynadığı *Ölüm Uykudaydı* isimli tiyatro oyunu, "kamu güvenliği bakımından uygun bulunmadığı" gerekçesiyle Fatih Kaymakamlığı tarafından iptal edildi. (Kasım)

Mardin Valiliği'nin her 15 günde bir uzattığı eylem ve etkinlik yasağı sonucunda, kentteki Yay Grand Otel salonunda Amed Şehir Tiyatrosu tarafından sahnelenecek Kürtçe *Tartuffe* oyunu, otelin sözleşmeyi feshetmesiyle iptal oldu. (Aralık)

Yayıncılık

Sumru Tamer

Geçen sene olduğu gibi 2021'de de Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'na bağlı Çocukları Muzır Neşriyattan Koruma Kurulu'nun birçok kitabı muzır yayın ilan etmek için verdiği kararlar ve bu kararlar için öne sürdüğü gerekçeler, yayıncılık alanında sansürün nasıl "yasallaştığını" ve kurumsallaştığını gözler önüne serdi. İktidarın LGBTİ+ ve toplumsal cinsiyet karşıtı ("anti-gender")¹ tutumunun devletin bütün kurumlarına sinmeye başladığını, bu kurulun uygulamalarında da gözlemledik. Sonuçta 2021, toplumsal cinsiyet temelli haklara değinilen, içerisinde LGBTİ+ karakterler olan ya da toplumsal cinsiyet kimliğini konu edinen kitapların yine zarflara sokulduğu bir yıl oldu. Platform olarak yıl boyunca yaptığımız savunuculuk çalışmalarımız neticesinde Milletvekili Sera Kadıgil, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanı'nın cevaplama talebiyle bu konuya dair bir soru önergesi vermişti. Önergede, sene içinde bakanlık kapsamında kurulan Muzır İçeriklerle Mücadele İhbar Hattı ile ilgili sorular da vardı. Hatırlayalım; iktidara yakın medya bu ihbar hattının açılmasını "Çocuklara zararlı içeriklerin tek tuşla ihbar edileceği sistem devrede," "Muzır içerikle mücadelede vatandaşlar da devrede" gibi başlıklarla kutlamıştı. Soru önergesinde yer alan, ihbar hattının hangi ihtiyaca yönelik olarak kurulduğu, bu ihbarların nasıl, kimler tarafından ve ne gibi bir uzmanlık kapasitesine dayanarak değerlendirildiği gibi sorulara Bakan Derya Yanık malumu ilam, sansür mekanizmasını da ifşa eden bir yanıt verdi. Bu sene yayıncılık alanındaki sansürü değerlendirmek için bu cevabı biraz irdelemek istiyorum.

Yanık cevabında, bakanlığın birincil önceliğinin "toplumsal ahlâki yapımızın korunması" ve "çocuklarımızın yüksek yararı" olduğunu söyledikten sonra, "çocuklarımızın gelişimlerini etkileyecek her türlü olumsuz içerik ile mücadele edilmektedir" diye eklemiş. Biraz daha ince bir okuma yaparsak, çocukların yüksek yararının tamamen toplumsal ahlâkın korunmasına bağlı olduğu, çocukları bu ahlâk evreni dışındaki herhangi bir farklılığa "maruz bırakmamanın" hem onların yüksek yararına olacağı hem de bunun neticesinde mevcut olduğu varsayılan ahlâki yapının taşıyıcıları olarak

¹ <https://kaosgl.org/gokkusagi-forumu-kose-yazisi/avrupa-da-ve-dunyada-toplumsal-cinsiyet-esitligi-karsiti-akimlerin-etkileri>

araçsallaştırılan çocukların, toplumsal ahlâk düzeninin devamlılığını sağlayacağı bir döngü tasavvurunu anlatmış Bakan Yanık. Kısacası bakanlığın işleyişte çocuktan aileye, oradan da toplumsal ahlâka artık neredeyse otomatik olarak kat edilen ve sınırları politik atmosfere göre sürekli olarak yeniden tanımlanan bir alanda çalışarak "her türlü içerik" ile mücadele etmeye teşne ve muktedir olduğunu, "mevzuata uygun şekilde" ve ona referansla anlatmış.

Bakan cevabında ayrıca, Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi'ne atıf yaparak sözleşmedeki "Çocuğun Üstün Yararı İlkesi" ile devlete yüklenen yükümlülüklerin diğer bütün uluslararası sözleşmelerin üzerinde olduğundan bahsetmiş. Yani diğer bir deyişle, ifade özgürlüğünün –tabii ki toplumun varsayılan ahlâki yapısına göre belirlenen– çocuğun üstün yararı ilkesi neticesiyle rafa kaldırılabilceğini "hak" söylemiyle meşrulaştırmış! Soru önergesinde belirtildiği gibi yasalarda tanımlanmamış, gayri-hukuki ve son derece subjektif kavramlar olan ve Muzır Kurulu'nun sıklıkla başvurduğu gerekçelerden olan "toplumsal ahlâk," "millî değer," "genel ahlâk" gibi kavramların hangi yasada tanımlandığına dair sorulara cevap verilmemiş, soru yok sayılmış.

Son olarak Bakan Yanık, Muzır İçeriklerle Mücadele İhbar Hattı'nı vatandaşların "görüşlerini beyan etme ihtiyaçlarını karşılamak için" açtıklarını söylemiş. Aslında bakanlık linç kampanyalarını kendi tekeline kanalize ederek, hem kendini sosyal medya kanallarını takip etmekten kurtarmış hem de linç ile sansürü –popülist siyasetin en geçerli söylemlerinden biri de olan– "ihtiyaç" doğrultusunda kurumsallaştırmış diyebiliriz.

Peki bakanlığın ihbarları tek elde toplama çalışmasının sonucunda bu sene neler yaşandı? Mesela, bir çocuğun rüyasında gökkuşağının altından geçtikten sonra cinsiyet değiştirdiğini görmesi, iki gey erkeğin birbirlerine aşık olması gibi konuları işleyen kitaplar zarfa sokularak çocuklardan "saklandı," gerçek hayata dair konular aslında hiç yokmuş gibi yapıldı.

Fakat bu sene güzel gelişmeler de oldu. Ki bu gelişmeler Kurul'un bazı kitapları muzır ilan etmek için kullandığı bir takım dayanakların geçersizliğini ayyuka çıkardı. Avukat Ümit Erdem, çocuğuyla birlikte okuduğu *Asi Kızlara Uykudan Önce Hikâyeler*, *Kız Çocuk Hakları Bildirgesi* ile *Erkek Çocuk Hakları Bildirgesi* kitaplarının muzır ilan edilmesi üzerine kararın iptali ve yürütmenin durdurulması için bir okuyucu ve ebeveyn olarak dava açtı. Bilirkişi raporlarının "muzır değildir" demesine rağmen Bakanlık raporlara itiraz etti;

kitapların “eşcinselliğe özendirici olduğunu” ve “cinsel kimliğinden yakınma tehlikesine yol açtığını” savunmaya devam etti. Fakat sonunda *Kız ve Erkek Çocuk Hakları Bildirgesi* kitapları serbest kaldı.² Avukat Ümit Erdem'in bireysel mücadelesi bize, okuyucunun kitapları korumak konusunda ne kadar önemli bir role sahip olduğunu hatırlatmış oldu.

“Muzır Kitaplar” video serimiz kapsamında konuştuğumuz³ Yabancı Yayınları Genel Yayın Yönetmeni Ece Çavuşlu da bizlere *Kalp Çarpıntısı* çizgi roman serisinin bazı internet sitelerinden kaldırılması ve muzır ilan edilmesi üzerine ilk ve en büyük tepkinin okurlardan geldiğini anlatmıştı. Kitapların muzır ilan edilmesinin okuyucular ve yayınevleri için önemli bir sonucunun da kitabevlerinin teşhir edemeyecekleri bir kitabı depolarında bulundurmamak istememesi ve bu yüzden kitapların her kitabevinde bulunamaması, kitapların duyurusunun ve internet satışlarının yapılamaması olduğunu not etmeliyiz. Buna rağmen *Kalp Çarpıntısı* örneğinde olduğu gibi okuyucuların bireysel talepleri ve bazı kitapçıların çabaları sayesinde kitapların satışı devam edebiliyor.

Bu seneki değerlendirmemizde muzır neşriyatı öne çıkarmış olsak da, Kürt yazarlar, Kürtçe yayın yapan yayınevleri ve Kürtçe üzerindeki baskıların yoğun bir şekilde devam ettiğini vurgulamalıyız. Bu raporda yer alan diğer bütün başlıklarda olduğu gibi kültür, sanat ve medya alanında yapılan çalışmaların Kürtçe olması, bu çalışmaların engellenmeye çalışılması için yeterli bir sebep olarak görüldü her zaman. Yayıncılık alanına baktığımızda Kürtçe yayın yapan yayınevlerinin çalışmalarını engelleyecek, kitap satışlarını sınırlayacak ve dolaylı sansür anlamına gelen yaptırımları 2021'de de gözlemledik. Nitekim, Avesta Yayınları'nın fuarlara katılmak için belediyelere ve gerekli birimlere yaptığı başvurular bu sene de cevapsız kaldı.

Sansürün bir de adli tarafı vardı. Kimi Kürt yazarlar kitaplarındaki ifadeler ile “örgüt propagandası yaptıkları” gerekçesiyle hapis cezası alırken, yazar Mirza Metin'in konuşmacı olarak katılacağı ve Avesta Yayınları'nın düzenlediği Kürtçe edebiyat söyleşisi gibi etkinlikler polis tarafından basılarak “pandemi” gerekçesiyle engellenmeye çalışıldı.

Bu sene sıklıkla gündeme gelen konulardan bir diğeri de kitapların çeviri

² Mahkeme *Asi Kızlara Uykudan Önce Masallar* kitabının “çocukların kimlik gelişimi açısından sorunlar yaşamasına yol açabileceğini” belirterek davayı reddetti.

³ <https://www.youtube.com/watch?v=OzF8LAYauSA>

ve yayınlanma süreçlerinde yaşanan sansürdü. Okuyucular sosyal medyadan çeşitli yayınların değişik çevirilerinde ve baskılarında bazı farklar gözlemlediklerini belirtti. Mesela, Can Yayınları'ndan çıkan bir kitabın orijinalinde geçen “Kürdistan” kelimesinin kitabın çeviri baskısında bulunmadığı fark edildi. Kitabın çevirmeni yayınevine teslim ettiği çeviri dosyasında “Kürdistan” kelimesinin geçtiğini ve sansürün daha sonraki editöryal süreçlerde gerçekleşmiş olabileceğini söyledi. Çeviri sürecinde yaşanan sansüre ise; akademik bir makalede “Kürt” kelimesinin “adi” olarak çevrilmesini örnek verebiliriz. Elif Şafak'ın *On Dakika Otuz Sekiz Saniye* kitabının İngilizcesinde geçen “Kurdish insurgents” (Kürt isyancılar) ve “Der-Zor” gibi ifadelerin, kitabın Türkçesinde değiştirilerek kullanıldığı görüldü. Yazarın kendi kitabının Türkçe çevirisinde yaptığı bu tercihleri otosansür olarak yorumlamak da mümkün.

Sonuç olarak, aşağıdaki vakalarda da görebileceğiniz gibi bu sene de yazarlar sıklıkla yargılandı, kitapları soruşturmalarda delil olarak kullanıldı, toplatıldı, yayınevleri kapatıldı ve soruşturmalara maruz kaldı. 2022'nin yazarlar, yayıncılar, kitabevleri, çevirmenler, editörler ve tabii ki okuyucular için daha özgür bir yıl olmasını diliyoruz.

Vakalar

Odatv Genel Yayın Yönetmeni Barış Pehlivan'ın ve Haber Müdürü Barış Terkoğlu'nun *Metastaz 2: Cendere* kitabı ve kitap hakkındaki haber, yazı ve televizyondaki ifadeleri nedeniyle 158 yıl hapsi istendi. (Ocak)

Küçükleri Muzır Neşriyattan Koruma Kurulu, çocuk kitabı *Ben De Okuyorum Öykü Dizisi 3 – Büyülü Gökkuşuğu* kitabını muzır yayın ilan etti. Kitap poşette ve ancak 18 yaşından büyüklerle satılabilecek. (Ocak)

Can Dünder'a "MİT tırları davasında casusluk" ve "terör örgütüne yardım etmek" suçlamalarıyla verilen 27 yıl 6 ay hapis cezasının gerekçeli kararında, Dünder'ın *Tutuklandık* kitabındaki ifadeler delil olarak sunuldu. (Ocak)

Nevşehir Sulh Ceza Hâkimliği'nin, CHP'nin toplatılan *Arpalık Aile Şirketi ve 10 Maddede Kıdem Tazminatında Fon Aldatmacası* kitapçıklarının iade edilmesi yönündeki kararı uygulanmadı. (Ocak)

CHP Genel Başkan Yardımcısı Gökçe Gökçen'in, *21 Soruda FETÖ'nün Siyasi Ayağı* kitapçığı nedeniyle "cumhurbaşkanına suikast ve fiili saldırı" suçuyla cezalandırılması istendi. (Ocak)

Tekirdağ Cezaevi'ndeki Çağdaş Hukukçular Derneği üyesi avukat Engin Gökoğlu'na gönderilen mizah dergileri, idare tarafından hediye olarak değerlendirilip içeri alınmadı. (Şubat)

Peşmerge komutan Said Çürükkaya'nın hayatını anlatan *Dr. Said: Dağlar Kilidini Kaybetti* adlı kitabın yasaklanmasına ve toplatılmasına karar verildi. Kitabın yazarı Selim Çürükkaya'ya ve Doz Yayınları'na dava açılacağı belirtildi. (Şubat)

Yazar Sidar Jir'in *Şerm (Ayıp)* adlı kitabıyla ilgili Kürtçe reklam başvurusu, Google ADS tarafından "reklam politikasını ihlal ettiği" ve "desteklenmeyen dil" kategorisine girdiği gerekçeleriyle reddedildi. (Şubat)

Kürt siyasetçi, avukat ve yazar Mahmut Alınak'a, yasaklanarak toplatılan *Mehmet Tunç ve Bêkes* adlı kitabındaki bazı ifadelerle "örgüt propagandası

yaptığı" gerekçesiyle 1 yıl 6 ay hapis cezası verildi. (Şubat)

Küçükleri Muzır Neşriyattan Koruma Kurulu, *Makul Şüpheler* isimli kitapta "edebe aykırı, yakışsız ifadeler olduğu, Türk toplumunun aile yapısına uygun olmayan çarpık ilişkilerin anlatıldığı ifadeler bulunduğu" gerekçesiyle kitabı muzır yayın ilan etti. (Şubat)

Honoré de Balzac'ın *İki Gelinin Hatıraları* romanındaki "Muhammed" kelimesinin, kitabın Can Yayınları çevirisinde yer almadığı ortaya çıktı. Can Yayınları'nın sahibi Can Öz, orijinal çeviride "Muhammed" kelimesinin olduğunu fakat daha sonra farklı yayınevlerinden çıkan çevirilerde bu kelimenin geçmediğini, yayınevi olarak bu konuyla ilgileneceklerini söyledi. (Şubat)

Asi Kızlara Uykudan Önce Hikâyeler, Kız Çocuk Hakları Bildirgesi ile Erkek Çocuk Hakları Bildirgesi kitaplarının muzır ilan edilme kararına karşı açılan davada, kitapların muzır olmadığını tespit eden bilirkişi raporları sunuldu. Aile Bakanlığı raporlara itiraz etti. (Mart)

Çizdiği "Cübbeli Ahmet Hoca" karikatürüyle "din büyüklerine hakaret ederek toplumun dini inançlarını rencide ettiği" iddiasıyla hakkında suç duyurusu yapılan karikatürist Öznur Kalender mahkemeye çıktı, dava temmuza ertelendi. (Mart)

Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı, *Charlie Hebdo* dergisinin dört yöneticisi hakkında "cumhurbaşkanına hakaret" suçundan 4 yıla kadar hapis istemiyle iddianame hazırladı. (Mart)

Gazeteci Oktay Candemir'in yazdığı *Görücü-Bölücü Hikâyeler* kitabı, "kamu güvenliğini tehlikeye düşürüp, hükümlülerin iyileştirilmesi amacına ulaşmayı zorlaştırdığı" gerekçesiyle Van Yüksek Güvenlikli Kapalı Cezaevi'nde kalan bir tutukluya verilmedi. (Nisan)

KHK ile kapatılan *Özgür Gündem* gazetesi davasında yargılananlardan yayın danışma kurulu üyesi ve yazar Aslı Erdoğan hakkında "örgüt propagandası yapmak" suçlamasının zaman aşımına uğradığı gerekçesiyle "düşme" kararı verilmişti. Karar savcılığın itirazı sonucu bozuldu. (Haziran)

Küçükleri Muzır Neşriyattan Koruma Kurulu, Karatay Akademi Yayınları'ndan çıkan *Onlar Ermiş Muradına-En Güzel Türk Masalları* kitabını "müstehecenlik, ensest ve istismar içerdiği" için "muzır neşriyat" ilan etti. (Haziran)

Kırşehir'de 2015'te Gül Kitabevi'nin, HDP İl Başkanlığı'nın ve bazı işyeri binalarının tahrip edilmesiyle ilgili birleştirilen davada, 86 saniğe 3 ay hapis ve para cezası verildi. (Temmuz)

Can Yayınları'nın yayımladığı Salman Rushdie'nin *Floransa Büyücüsü* romanında, "Kürdistan" kelimesinin sansürlendiği ortaya çıktı. Kitabın çevirmeni, yayınevine gönderdiği çeviri belgesinde "Kürdistan" kelimesinin bulunduğunu, sansürün daha sonra gerçekleşmiş olabileceğini söyledi. (Temmuz)

Can Yayınları'nın sahibi Can Öz, 2015'te yayımlanan ve "Kürdistan" kelimesinin sansürlendiği *Floransa Büyücüsü* romanının toplatılarak Türkçe baskıdaki sansürlü ifadelerin düzeltileceğini söyledi. (Temmuz)

İstanbul Anadolu Cumhuriyet Başsavcılığı iki erkeğin aşkını konu alan ve Yabancı Yayınları'ndan çıkan *Kalp Çarpıntısı* çizgi romanı hakkında soruşturma başlattı. D&R, İdefix, Kitapyurdu ve BKM kitabın satışlarını herhangi bir resmi karar çıkmadan önce durdurdu. (Ağustos)

Amerika Birleşik Devletleri'ndeki SUNY Üniversitesi'nde yazılan "1980-2008 Arasında Türkiye'yi Kim Yönetiyor?: Sermaye Gücü ve Otoriter Popülizmin Yükselişi" adlı doktora tezinin denkliği, Üniversitelerarası Kurul tarafından "sert üslubu" gerekçe gösterilerek reddedildi. (Ağustos)

İki erkeğin aşkını anlatan *Kalp Çarpıntısı* adlı çizgi roman serisi, Küçükleri Muzır Neşriyattan Koruma Kurulu'nun "kitaptaki bazı yazıların, 18 yaşından küçüklerin maneviyatı üzerinde muzır tesir yapacak nitelikte" olduğuna karar vermesi üzerine muzır yayın ilan edildi; kitaba zarfta satılma zorunluluğu getirildi. (Eylül)

Teori ve Politika dergisinin 82. sayısında yer alan "İbrahim Kaypakkaya aslında liberalin teki miydi?" başlıklı yazıda "İbrahim Kaypakkaya'nın övüldüğü" gerekçesiyle, derginin ilgili sayısının toplatılmasına karar verildi. (Eylül)

Prof. Dr. İbrahim Yılmazçelik'in ve Doç. Dr. Sevim Erdem'in yazdığı "II. Abdülhamid Döneminde Dersim Sancağındaki İdari Yapı ve Ulaşım Ağı" başlıklı makaledeki orijinali Osmanlıca olan alıntıda, "Kürt" kelimesinin Türkçeye "adi" olarak çevrildiği ortaya çıktı. (Ekim)

Küçükleri Muzır Neşriyattan Koruma Kurulu tarafından 2019'da "muzır neşriyat" ilan edilen *Kız Çocuk Hakları Bildirgesi* ve *Erkek Çocuk Hakları Bildirgesi* kitaplarıyla ilgili sınırlama kararının iptali ve yürütmenin durdurulması talebiyle bir okuyucunun açtığı dava sonucu iki kitap "muzır yayın" olmaktan çıktı. (Ekim)

Avesta Yayınları'nın, Mardin'de düzenlediği ve yazar Mîrza Metîn'in katıldığı Kürtçe edebiyat söyleşisi sırasında polisler mekâna gelerek, etkinliği "pandemi" gerekçesiyle engellemek istedi; etkinliği yarıda kesme kararı alındı. (Ekim)

Avesta Yayınları, kitap fuarlarına katılmak için bazı belediyelere ve ilgili birimlere yaptıkları başvuruların cevapsız bırakıldığını, önceki yıllarda da fuarlara katılımlarının engellendiğini duyurdu. (Ekim)

Yazdığı *Tekmili Birden İŞİD* kitabı ile "kişilik haklarını ihlal ettiği" gerekçesiyle yazar Hamide Yiğit'e ve kitabın çıktığı Tekin Yayınevi'ne 10 bin TL tazminat cezası verildi. Davacılar arasında İHH, Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın oğlu Bilal Erdoğan ve damadı Berat Albayrak da var. (Ekim)

Yazar Orhan Pamuk'a son romanı *Veba Geceleri*'nde, "Mustafa Kemal Atatürk'e ve Türk bayrağına hakaret ettiği" ve "halkı kin ve düşmanlığa sevk ettiği" iddialarıyla soruşturma açıldı. (Kasım)

Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi'nin, cumhurbaşkanı tarafından Boğaziçi Üniversitesi rektörlüğüne atanan Naci İnci ve yönetimi tarafından kapatıldığı iddia edildi. Yönetim, yayınevinin son çalışmasının işine son verdi. (Kasım)

Diğer Sansür Vakaları

Bu başlık altında incelediğimiz ve arşivlediğimiz vakalar, son yıllarda Türkiye'de kültür, sanat ve medya alanlarında sansürün farklı gerekçelerle ve mekanizmalar üzerinden gerçekleştirildiğini çarpıcı bir şekilde sunuyor. 2021'de internet sitelerine mahkeme kararlarıyla getirilen erişim engellerinin büyük çoğunluğu yolsuzluk ve usulsüzlük haberlerine dair; engel gerekçelerinin de neredeyse hepsi "kişilik hakları ihlali." Valiliklerin ve kaymakamlıkların eylem ve etkinlik yasakları ilan etmesinde de iki nokta göze çarpıyor: Ya Van'daki gibi OHAL sürecinden (ve hatta öncesinden) itibaren devam eden yasaklar uzatılıyor, ya da önemli davaların ya da protestoların olduğu/olacağı tarihlerde yerel yönetimler "pandemiyi" sıklıkla gerekçe göstererek yasaklamalarda bulunuyor (ama iktidar partisinin kongreleri yasaktan muaf tutuluyor). Sanatçıların ifadeye çağrılmalarına, gözaltına alınmalarına ve haklarında açılan davalara da bu başlıkta sıklıkla denk geliyoruz. Bunun en önemli nedeni; sanatçılara yönelik bu uygulamaların yaptıkları eserler üzerinden olmaması ve çoğunlukla sosyal medya paylaşımlarına ve iktidarı eleştiren yorumlarına istinaden hedef gösterilmeleri. 2021'de gerçekleşen İzmir depremi ve çıkan orman yangınlarına dair sosyal medya paylaşımı yapan sanatçılara da 'kin ve tahrikten' soruşturma açıldığını ve hedef gösterildiklerini de kayda aldık. Aşağıdaki vakaların her birini sansürün farklı faillerine, gerekçelerine ve mekanizmalarına işaret eden örnekler olarak da okuyabilirsiniz.

Vakalar

- Cumhurbaşkanı Başdanışmanı Hamza Yerlikaya'nın lise diplomasının sahte olduğu ile ilgili haber, tweet ve YouTube videolarının olduğu 125 tane URL, "kişilik hakları ihlali" gerekçesiyle erişime engellendi. (Ocak)
- Gümüşhane'nin Taşköprü Yaylası'ndaki define kazısı sonucu yok edilen Dipsiz Göl ile ilgili Ekşi Sözlük başlıkları, "kişilik hakları ihlali" gerekçesiyle erişime engellendi. (Ocak)
- CHP Milletvekili Ali Mahir Başarır'ın, Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın avukatı Ahmet Özel'in aldığı vekalet ücretlerine dair paylaştığı bilgilerle alakalı 125 tweet ve 119 haber URL'sine erişim "kişilik hakları ihlali" gerekçesiyle engellendi. (Ocak)
- TMSF'nin arazisine yapılacak inşaatın ihalesini Bilal Erdoğan'ın arkadaşının alması ile ilgili haberlere uygulanan erişim engeline dair haberlerin de erişime engellenmesine dair haberler, "kişilik hakları ihlali" gerekçesiyle erişime engellendi. (Ocak)
- Oyuncu Nazlı Masatçı, ESP üyelerine ve yöneticilerine yönelik düzenlenen operasyon kapsamında gözaltına alındı. (Ocak)
- Şair Ahmet Telli, "cumhurbaşkanına hakaret" suçundan yargılandığı davada beraat etti. (Ocak)
- Odatv Haber Müdürü Barış Terkoğlu'nun ve Genel Yayın Yönetmeni Barış Pehlivan'ın yazdığı *Cendere* kitabında cumhurbaşkanının eski avukatı Mustafa Doğan İnal hakkındaki iddialar ve bu iddiaları gündeme getiren Ahmet Şık'la ilgili *Cumhuriyet*, *İleri Haber*, *T24*, *Odatv*'de yer alan haberler, "kişilik hakları ihlali" gerekçesiyle erişime engellendi. (Ocak)
- Bir AKP Milletvekili'ne "hakaret ettiği" gerekçesiyle hakkında dava açılan kişi hakkında beraat kararı veren hakim, *Sabah*, *Akit* ve *Takvim* gazetelerinde konuyla ilgili çıkan haberlerin "kişilik hakları ihlali" gerekçesiyle erişime engellenmesini talep etti, haberler erişime engellendi. (Ocak)

İzmir depreminin ardından yaşananlara ilişkin iktidara yönelik eleştirilerde bulunan sunucu Öykü Serter hakkında "halkı kin ve düşmanlığa tahrik etme" iddiasıyla soruşturma başlatıldı. (Ocak)

Yanında gönüllü staj yaptığı avukat S.K.'nin cinsel saldırısına maruz kaldığını iddia eden hukuk öğrencisinin Twitter hesabı, konuyu gündeme getiren haber ve diğer hesaplar, "kişilik hakları ihlali" gerekçesiyle erişime engellendi. (Ocak)

DEVA Partisi Genel Başkan Yardımcısı Mustafa Yeneroğlu'nun İstanbul Cumhuriyet Başsavcısı iken Yargıtay üyeliğine seçilen ve hemen ardından AYM üyeliği için aday olan İrfan Fidan hakkında açıklamalarının olduğu haber ve YouTube videosu, "kişilik hakları ihlali" gerekçesiyle erişime engellendi. (Ocak)

İBB'nin; AKP döneminde İBB Genel Sekreter Yardımcısı'nın, ihale ve harcama yetkilisi olan mevcut Ulaştırma Bakanı Adil Karaismailoğlu'nun da aralarında bulunduğu yetkililerin AKP döneminde belediye'deki yolsuzluklarına ilişkin yaptığı suç duyurusu ile ilgili haberler erişime engellendi. Engellemelere ilişkin haberler de "kişilik hakları ihlali" gerekçesiyle erişime engellendi. (Ocak)

Van Valiliği, kentte bin 519 gündür süren eylem ve etkinlik yasağını "toplum sağlığı ve kamu düzeni" gerekçeleriyle tekrar uzattı. (Ocak)

Ressam Ali Zülfikar, iki yıl önce Linz'de açtığı sergide Cumhurbaşkanı Erdoğan'ı eleştirdiği *Made in Turkey* eserinin Linz Belediye Başkanı Faust tarafından sansürlenmesini mahkemeye taşıdı. (Ocak)

Yeniçağ yazarı Murat Ağirel'in, BİM market zincirinin *Millî Gazete*'deki haberlerde sansür uygulamasını istemesinin perde arkasında bir skandallar zinciri olduğunu anlattığı, aracı bir firmanın marketlere Et ve Süt Kurumu tarafından ithal edilen kaliteli et sattığı ve büyük kamu zararına yol açtığını anlattığı yazısı, "kişilik hakları ihlali" gerekçesiyle erişime engellendi. (Ocak)

CHP Milletvekili ve TBMM Anayasa Komisyonu Üyesi Ali Mahir Başarır'ın, Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın avukatı Ahmet Özel hakkındaki açıklamalarıyla ilgili haberler, "kişilik hakları ihlali" gerekçesiyle erişime engellendi. (Ocak)

İFÖD'ün, Odatv Haber Müdürü Barış Terkoğlu ile Genel Yayın Yönetmeni Barış Pehlivan'ın yeni kitapları *Cendere*'de, cumhurbaşkanının eski avukatı Mustafa Doğan İnal hakkındaki iddialarıyla ilgili haberlerin erişime engellendiğini duyurduğu içeriği, "kişilik hakları ihlali" gerekçesiyle erişime engellendi. (Ocak)

Boğaziçi Üniversitesi'nde Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın Melih Bulu'yu rektör atamasıyla başlayan ve polis ile özel güvenlik şiddetinin yaşandığı protestolarda öğrencilerin kampüste sergiledikleri sanat eserlerine el konuldu. (Ocak)

Gösterisinde "Atatürk, Mevlana, Şems Tebriz-i, Konya ve Konyalılar hakkında aşağılayıcı ifadeler kullandığı" iddiasıyla 11 gün tutuklu kalan ve yargılanan komedyen Emre Günsal'a 3 yıl 5 ay hapis cezası verildi. (Ocak)

Şanlıurfa Valiliği, kent merkezi ve ilçelerinde "valilik ve kaymakamlık makamlarının uygun göreceği etkinlikler" hariç tüm eylem ve etkinliklerin 30 gün boyunca yasaklandığını duyurdu. (Ocak)

İstanbul Valiliği, sivil toplum kuruluşlarının Boğaziçi Üniversitesi önünde eylem yapmayı planlaması üzerine Beşiktaş ve Sarıyer ilçelerinde toplantı, gösteri yürüyüşü, basın açıklaması yapılmasının bir ay boyunca yasaklanmış olduğunu hatırlattı. (Şubat)

Komşusunun köpeğini silahla vurarak öldüren Alp Erkin ile ilgili Ekşi Sözlük'teki içeriklere getirilen erişim engeline dair yeniden açılan sözlük başlığı ve diğer haberler, "kişilik hakları ihlali" gerekçesiyle erişime engellendi. (Şubat)

Babası Türkiye Wushu Federasyonu başkan vekili ve annesi milli takım antrenörü olan Elif Akyüz ile ilgili haberler, "kişilik hakları ihlali" gerekçesiyle erişime engellendi. (Şubat)

Yeniçağ yazarı Murat Ağirel'in "TRT'nin harcamaları denetimden çıkarılmış" başlıklı yazısı, "kişilik hakları ihlali" gerekçesiyle erişime engellendi. (Şubat)

TİP Genel Başkanı ve İstanbul Milletvekili Erkan Baş, TBMM'deki basın toplantısında kendisine gönderilen gökkuşağı bayrağına Meclis girişinde el konulduğunu söyledi. (Şubat)

Hakkari Valiliği, kentteki tüm kamusal alanlarda eylem ve etkinlik yasağını "millî güvenlik, kamu düzeni ve koronavirüs önlemleri" gerekçeleriyle 15 gün daha uzattı. (Şubat)

Emek Barış ve Demokrasi Güçleri'nin 2 Şubat'ta saat 18.00'da Kadıköy'e eylem çağrısı yapmasının ardından Kadıköy Kaymakamlığı, ilçede her türlü toplantı ve gösteri yürüyüşünün bir hafta süreyle yasaklandığını duyurdu. (Şubat)

AİHM'in tahliye kararına rağmen üç yıldan uzun süredir tutuklu olan insan hakları savunucusu ve iş insanı Osman Kavala 5 Şubat'ta hâkim karşısına çıktı. Mahkeme, Kavala'nın "casusluk ve darbe teşebbüsü" suçlamasıyla yargılandığı davanın Gezi davasıyla birleştirilmesine karar verdi. (Şubat)

Çanakkale ve Hatay Valilikleri birer gün arayla pandemi gerekçesiyle 15 gün süreyle eylem ve etkinlik yasağını ilan etti. Çanakkale'deki yasak gerekçeleri, Boğaziçi eylemlerine destek için etkinlik ve açıklamaların yapılmasına karşı "önlemler" alındığı düşüncesini güçlendirdi. (Şubat)

Hazine ve Maliye Bakan Yardımcısı Nurettin Nebati'yi, Cumhurbaşkanı Başdanışmanı İsrail Kışla ile Diyanet İşleri Başkanı Ali Erbaş'ı eleştiren 15 Temmuz Hakkaniyet Ocakları Genel Başkanı'nın ifadeye çağrılmasıyla ilgili haber, "kişilik hakları ihlali" gerekçesiyle erişime engellendi. (Şubat)

Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın oğulları Burak ve Bilal Erdoğan'ın arkadaşı Fatih Başçı'nın Gaziantep Büyükşehir Belediyesi'nden aldığı ihalelere dair *Cumhuriyet*'te çıkan habere "kişilik hakları ihlali" gerekçesiyle erişim engeli getirilmişti. Erişim engelini duyuran haber de engellendi. (Şubat)

Diyarbakır 3. Sulh Ceza Hakimliği, *Gazete Alinteri*'nin web sitesine erişimi gerekçe göstermeden engelledi. *Gazete Alinteri* yasak kararını; "sitemiz için kapatma kararı çıkarmış" ifadeleriyle duyurdu. (Şubat)

BTK Diyarbakır İl Jandarma Komutanlığı Siber Suçlarla Mücadele Şube Müdürlüğü, "Amerika ve Almanya ülkelerinden terör örgütü propagandası yaptığı tespit edilen" 126 URL adresine erişimi engelledi. (Şubat)

İstanbul Anadolu Adliyesi'nin bulunduğu Kartal ilçesinde kaymakamlık, adliye önüne yapılan toplanma çağrılarını üzerine bir haftalık eylem ve etkinlik yasağını ilan etti. Karar, Kadıköy'de Birleşik Mücadele Güçleri'nin kuruluş deklarasyonunu açıklamak ve Boğaziçi Üniversitesi'ne destek vermek amacıyla toplanılması sonrası alındı. (Şubat)

Eskişehir Valiliği kentte basın açıklaması ve açık hava toplantılarını 15 gün süreyle yasakladı. Partilerin kongre ve benzeri etkinlikleri yasak dışında tutulurken, yasak sırasında kentte AKP il kongresi yapıldı. (Şubat)

Denizli Valiliği "koronavirüs tedbirleri" gerekçesiyle kentte bir ay boyunca eylem ve etkinlikleri yasakladı. Yasaklar, Dünya Emekçi Kadınlar Günü'nün kutlandığı 8 Mart'ı da kapsadı. (Şubat)

Ankara, İstanbul ve Trakya Üniversiteleri ile Yunanistan Büyükelçiliği'nin işbirliğiyle çevrim içi düzenlenecek "Dünya Yunanca Günü" etkinliği, *Yeni Akit*'in ve iktidara yakın bazı gazetelerin hedef göstermesi sonrasında iptal edildi. (Şubat)

Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı, PKK kontrolündeki Kuzey Irak'ın Gara bölgesinde 13 Türkiye vatandaşının cansız bedeninin bulunmasıyla ilgili sosyal medya paylaşımlarını "provokatif" olarak nitelendirip soruşturma başlattı. Hakkında soruşturma açılanlar arasında HDP milletvekilleri Hüda Kaya ve Ömer Faruk Gergerlioğlu da yer alıyor. (Şubat)

Hakkari Valiliği, "millî güvenlik, kamu düzeni ve koronavirüs tedbirleri" gerekçeleriyle kent genelinde her türlü eylem ve etkinliğin 15 gün süreyle yasaklandığını duyurdu. (Şubat)

Tefecilik yaptığı ve "Devlet benim. Ben Külliye'nin adamıyım. Her şeyi ben yaparım" dediği iddia edilen bir kişinin bazı vatandaşlar tarafından Cumhurbaşkanı Erdoğan'a şikâyet edilmesine dair haberler, "kişilik hakları ihlali" gerekçesiyle erişime engellendi. (Şubat)

Kocaeli Üniversitesi rektörünün oğlunun Kocaeli Üniversitesi'nden mezun olduktan sonra sınavsız olarak önce AKP'ye bağlı Kocaeli Büyükşehir

Belediyesi'nde SEKA Müze Müdürü yapıldığı, ardından yine sınavsız olarak Özel Kalem Müdürü olduğu, burada bir gün çalıştıktan sonra "memur" olarak Cumhurbaşkanlığı Kamu Diplomasisi'ne geçiş yaptığı ile ilgili haberler ve içerikler, "kişilik hakları ihlali" gerekçesiyle erişime engellendi. (Şubat)

Kayseri Anafartalar – Şehir Hastanesi – YHT Garı Tramvay Hattı Projesi ihalesinin, Kolin İnşaat ile Bilal Erdoğan'ın kayınpederi Orhan Uzuner'in yönetim kurulu üyesi olduğu Uzka İnşaat'a verildiğiyle ilgili haberler, "kişilik hakları ihlali" gerekçesiyle erişime engellendi. (Şubat)

CHP Milletvekili Yıldırım Kaya'nın eski Ankara Büyükşehir Belediyesi Başkanı Melih Gökçek döneminde Zehra Vakfı'na belediye tarafından yapılan destekler ile ilgili açıklamalarının olduğu bir tweet, "kişilik hakları ihlali" gerekçesiyle erişime engellendi. (Şubat)

BirGün gazetesinde yayımlanan ve içinde taciz iddiası geçen "Bir mücadele deneyimi: Boğaziçi Üniversitesi Kadın+ Dayanışması" başlıklı içerik ve ilgili bazı tweetler, "kişilik hakları ihlali" gerekçesiyle erişime engellendi. (Şubat)

Aralık 2018'de Uğur Dündar'ın Halk TV'de sunduğu *Halk Arenası* programındaki sözleri nedeniyle sanatçılar Müjdat Gezen ve Metin Akpınar hakkında "cumhurbaşkanına hakaret" gerekçesiyle açılan davanın ikinci duruşması görüldü. Sanatçılar hakkında 4 yıl 8 ay hapis cezası isteniyor. (Şubat)

Hatay Valiliği, koronavirüs önlemleri kapsamında il sınırları içerisinde 15 gün süreyle toplantı, gösteri yürüyüşü, basın açıklaması, konferans ve panel gibi etkinliklerin yasaklandığını duyurdu. (Şubat)

Merkez Bankası'ndaki 130 milyar dolarlık rezerv ile ilgili eleştirilen Hazine ve Maliye eski bakanı Berat Albayrak hakkındaki haberler, "kişilik hakları ihlali" gerekçesiyle erişime engellendi. (Şubat)

CHP Gençlik Kolları'nın Hazine ve Maliye eski bakanı Berat Albayrak ile ilgili hazırladığı afiş haberler, "kişilik hakları ihlali" gerekçesiyle erişime engellendi. (Şubat)

CHP Parti Sözcüsü ve Milletvekili Faik Öztrak'ın, Milli Uzay Programı hakkında ve Hazine ve Maliye eski Bakanı, Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın damadı Berat Albayrak hakkında attığı tweet ve konuyla ilgili yapılan haberler, "kişilik hakları ihlali" gerekçesiyle erişime engellendi. (Şubat)

Uçakta CHP Milletvekili Sezgin Tanriku'nun arka koltuğunda oturan Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi öğretim görevlisinin; "Uçakta Sezgin Tanriku'nun arkasına oturdum... Boğma teliyle işini bitir biz sana hapiste bakarız diyenler fav" şeklinde tweet atmasıyla ilgili haberler, "kişilik hakları ihlali" gerekçesiyle erişime engellendi. (Şubat)

Yargıtay üyesi Ömer Faruk Aydın'ın, eski MİT mensubu olduğu belirtilen Mehmet Ali Bal'ın ve uyuşturucu ticaretinden tutuklu kalan Nizameddin Kahramanoğlu'nun birlikte çete kurarak bir iş kadınının hisselerini ve parasını almaya çalıştıklarının iddia edilmesiyle ilgili ve Aydın hakkındaki dosyanın işleminden kaldırılmasına dair haberler, "kişilik hakları ihlali" gerekçesiyle erişime engellendi. (Şubat)

2-16 Şubat 2021 tarihleri arasında "millî güvenlik ve kamu düzeninin korunması" gerekçesiyle 10 haber sitesi erişime engellendi. Engellenen haber sitelerinin arasında *Umut* gazetesi, Raperin TV, Yeni Demokrat Gençlik, Yeni Demokrasi, Nüçe Ciwan, *Ahval*, Partizan Mlm, *Gazete Alinteri* vardı. (Şubat)

Üsküdar'daki kentsel dönüşüm planının şehircilik esasları, planlama teknikleri ve kamu yararı yönünden hukuka uygun olmadığından mahkeme tarafından iptal edilmesine dair haberler ile planın iptal edilmesi için dava açan Mimarlar Odası İstanbul Büyükkent Şubesi'nin web sitesindeki içerik, "kişilik hakları ihlali" gerekçesiyle erişime engellendi. (Şubat)

Kürtçe üzerindeki baskılara dikkat çeken HDP'li Dersim Dağ, Meclis Genel Kurulu'nda Kürtçe konuştu. Dağ'ın konuşmasının Kürtçe kısmı meclis tutanaklarına "x" işaretiyle geçti. (Şubat)

Boğaziçi Üniversitesi'nde öğrencilerin hazırladığı bir sergide üzerinde Kâbe'nin de olduğu bir görselin yer almasına ilişkin soruşturmada ikisi tutuklu yedi öğrencinin birer yıldan üçer yıla kadar hapsi istendi. (Şubat)

Türkiye'de gördüğü baskı nedeniyle 2018 yılında Güney Kıbrıs'a gidip iltica başvurusu yapan Kürt şair Mervan Nasim'in başvurusu, "Türkiye'de gelecekte kişisel olarak risk altında olduğunuz sonucuna varmak için yeterli gerekçe olmadığı" ifadeleriyle reddedildi. (Şubat)

Şanlıurfa'da kent merkezi ve ilçelerde tüm eylem ve etkinlikler gerekçe gösterilmeden 30 gün boyunca yasaklandı. (Şubat)

Farklı hakimliklerin kararlarıyla Nerina Azad'ın ve MA'nın web sitelerine erişim "millî güvenlik ve kamu düzeninin korunması" gerekçesiyle engellendi. (Şubat)

Sakarya Büyükşehir Belediye Başkanı Ekrem Yüce'nin adının geçtiği ve Odatv'de yayımlanan 10 haber, "kişilik hakları ihlali" gerekçesiyle erişime engellendi. (Şubat)

Komşusunun köpeğini silahla vurarak öldüren Alp Erkin hakkında erişime engellenen haberlerle benzer içerikte olduğu gerekçesiyle 120 farklı haber daha erişime engellendi. (Şubat)

Hazine ve Maliye eski Bakanı Berat Albayrak'ın tanıtımını yaptığı Türkiye Kömür İşletmeleri'nin tüy dökücü ve kırışık önleyici kremlerinin bakanlıklar ile kamu kurumlarına hediye olarak dağıtıldığı haberleri, "kişilik hakları ihlali" gerekçesiyle erişime engellendi. (Şubat)

Hazine ve Maliye eski bakanı Berat Albayrak'la ilgili çeşitli tarihlerde Ekşi Sözlük'te açılan birçok başlık "kişilik hakları ihlali" gerekçesiyle erişime engellendi. (Şubat)

Firari FETÖ savcısı Zekeriya Öz'ün bir dönem yakınındaki gizli tanığın, Ordu'da bir iş adamının ve o dönem Terör ve Örgütlü Suçlar Soruşturma Bürosu'ndan sorumlu başsavcı vekili olarak görev yapan İrfan Fidan'ın adının geçtiği bir haber, "kişilik hakları ihlali" gerekçesiyle erişime engellendi. (Şubat)

PTT'nin ödeme emrini 64 gün sonra ulaştırması sonucu çiftçilerin Limak Enerji'ye olan borçlarından dolayı icralık olması ile ilgili haberler, "kişilik hakları ihlali" gerekçesiyle erişime engellendi. (Şubat)

Hakkari Valiliği eylem ve etkinlik yasağını, "devletin ve milletin bölünmez bütünlüğü, kamu düzeni ve koronavirüs tedbirleri" gerekçeleriyle 15 gün uzattı. (Mart)

Iğdır'ın Hasanhan köyünde yaşayan öğrenciler üniversiteye hazırlanabilmek ve kitap okuyabilmek için tadilatı aylarca süren bir kütüphane kurdu. Kaymakamlık ve jandarma komutanlığı ise gerekçe göstermeden kütüphanenin kapısına kilit vurdu. (Mart)

Batman Valiliği, il merkezindeki resmî kurum ve kuruluşların etkinlikleri haricindeki tüm etkinlikleri 15 gün süreyle yasakladı. (Mart)

Mardin Valiliği kent genelinde 15 günlük eylem ve etkinlik yasağı ilan etti. Yasak gerekçesi olarak, mart ayında "açık alanlarda gerçekleşecek her türlü eylemin terör örgütlerince hedef seçilebileceği" gösterildi. (Mart)

ETHA'nın ve MA'nın internet sitelerine erişim "millî güvenlik" sebebiyle engellendi. (Mart)

Van Valiliği tarafından 21 Kasım 2016 tarihinden beri ilan edilen eylem ve etkinlik yasakları 15 gün daha uzatıldı. Valilik yasağı, 2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu hükümlerinin 17. maddesine bağladı. (Mart)

Mersin Üniversitesi Plastik Sanatlar Topluluğu'nun öncülüğünde, farklı ülkelerden 104 sanatçının şiddet kurbanı kadınlar anısına eserlerinin bulunduğu "Melekleri Öldürmeyin" sergisine kimliği belirsiz kişilerce düzenlenen saldırıda 93 eser kayboldu. (Mart)

Yargıtay üyesi Ömer Faruk Aydın'ın, eski MİT mensubu Mehmet Ali Bal'ın ve uyuşturucu ticaretinden tutuklu Nizamedin Kahramanoğlu'nun çete kurarak bir iş kadınının hisselerini ve parasını almaya çalıştıklarının iddia edilmesi ve Ömer Faruk Aydın hakkındaki dosyanın işleminden kaldırılması ile ilgili haberler erişime engellenmişti. Aynı konuda yapılan haberler ve içerikler de, "kişilik hakları ihlali" gerekçesiyle erişime engellendi ve silinmesine karar verildi. (Mart)

A101'e, BIM'e ve Migros'a et tedariki yapan firmalardan ETTAT Et Ürünleri

firmasının, Et ve Süt Kurumu'ndan 20 liraya aldığı eti daha yüksek fiyattan piyasaya sattığı iddialarının yer aldığı içerikler, "kişilik hakları ihlali" gerekçesiyle erişime engellendi; içeriklerin silinmesine karar verildi. (Mart)

Rize Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi'nde kadın öğrencileri taciz etmesi nedeniyle daha önce şikâyet edilen bir akademisyenin bölüm başkanlığına getirilmesiyle ilgili haberler, "kişilik hakları ihlali" gerekçesiyle erişime engellendi. (Mart)

CHP resmî Twitter hesabından Hazine ve Maliye eski bakanı Berat Albayrak ve Merkez Bankası'nın dolar rezervi hakkında atılan tweetler, "kişilik hakları ihlali" gerekçesiyle erişime engellendi. (Mart)

İYİ Parti'den Lütfü Türkkan, CHP'den Özgür Özel'in, Engin Özkoç'un ve Aykut Erdoğan'ın Merkez Bankası'nın dolar rezervi ile ilgili Twitter'daki bazı paylaşımları, "kişilik hakları ihlali" gerekçesiyle erişime engellendi. (Mart)

Susma Platformu'nun web sitesinde yer alan "'Görevden aldığı ismin yerine eşini getirdi' haberine erişim engeli" başlıklı haber engellendi. (Mart)

Susma Platformu'nun web sitesinde yer alan "Albayrak'tan Evrensel'e tazminat davası" başlıklı haber içeriği erişime engellendi. (Mart)

Osmaniye Valiliği, koronavirüs tedbirleri kapsamında kent genelinde eylem ve etkinliklerin 15 gün süre ile yasaklandığını duyurdu. (Mart)

Hakkari ve Van Valilikleri kentlerdeki eylem ve etkinlik yasaklarını 15 gün daha uzattı. Hakkari Valiliği açıklamasında "olası provokasyonların önlenmesi"ne vurgu yaparken Van Valiliği'nin gerekçesi "terör örgütlerinin planlarını bertaraf etmek" oldu. (Mart)

Kürt yazar, aktivist ve siyasetçi Mahmut Alınak, 2017 yılında Facebook paylaşımında "cumhurbaşkanına hakaret" ettiği iddiasıyla yargılandığı davada beraat etti. (Mart)

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın HDP'ye yönelik başlattığı kapatma

davasına ilişkin iddianamesinde geçen ve siyasi yasak istenen isimler arasında şair Ahmet Telli de yer aldı. (Mart)

Gara operasyonu sonrası İçişleri Bakanı Süleyman Soylu'nun hedef gösterdiği İHD'nin Eş Genel Başkanı Öztürk Türkdoğan 19 Mart'ta gözaltına alındı. (Mart)

Buca Belediyesi tarafından gazeteci ve yazar Bekir Coşkun anısına yaptırılan ve Menderes Mahallesi'ndeki dört bin metrekairelik parka yerleştirilen heykele, kimliği belirsiz kişilerce zarar verildi. (Mart)

Gazeteci Pelin Ünker'in, "Paradise Papers" haberi nedeniyle dönemin Maliye ve Hazine Bakanı Berat Albayrak ve ağabeyi Serhat Albayrak ile Çalık Holding'in şikâyeti üzerine yargılandığı dava ile ilgili haberler, "kişilik hakları ihlali" gerekçesiyle erişime engellendi ve haberlerin silinmelerine karar verildi. Aynı karar ile Serhat Albayrak'ın adının geçtiği çeşitli mecralarda yer alan haberlere de aynı işlemin uygulanmasına karar verildi. (Mart)

Ekonomist Ali Bilge'nin ABD'deki Halk Bankası davası hakkındaki açıklamalarının yer aldığı habere erişim, "kişilik hakları ihlali" gerekçesiyle engellendi. (Mart)

Mardin'in Derik ilçesinde kaymakamlık, HDP'nin Nevruz el ilanını partiye açılan kapatma davasını gerekçe göstererek yasakladı. (Mart)

İstanbul Küçükçekmece'de yenilenen çocuk parkında kullanılan renklerin "PKK bayrağının renklerine benzediği" gerekçesiyle başlatılan soruşturma kapsamında, üç sanık hakkında "terör örgütü propagandası yapmak" suçlaması ile 7 yıl 6'şar aya kadar hapis istemiyle dava açıldı. (Mart)

İçişleri Bakanlığı, Bilecik Belediyesi'nin yaptırdığı "İstanbul Sözleşmesi Kimden Korur?" başlıklı afişler nedeniyle belediye başkanı Semih Şahin ve ilgili belediye görevlileri hakkında soruşturma başlattı. (Mart)

Zekeriya Öz'ün bir dönem yakınında bulunan gizli bir tanığın, bir iş insanı ve eski Terör ve Örgütlü Suçlar Soruşturma Bürosu'ndan sorumlu başsavcı vekili

İrfan Fidan'ın adının geçtiği haber, "kişilik hakları ihlali" gerekçesiyle erişime engellenmişti. İlgili karardaki haberle benzer içerikte olduğu gerekçesiyle başka haberler de erişime engellendi. (Mart)

Tuzla Deri Sanayi Bölgesi'ndeki İskefe Deri Fabrikası'nda yaşanan iş kazası ve fabrikada sendikal örgütlenmenin engellendiği ile ilgili habere erişim, "kişilik hakları ihlali" gerekçesiyle erişime engellendi. (Mart)

Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın avukatlarından Ahmet Kürşat Köhle'nin ve Antalya L Tipi Cezaevi'nde bir mahkumu kayıt dışı ziyaret eden Cezaevlerinden Sorumlu Başsavcı Vekili Gürkan Kütük'ün görevden alınmasıyla ilgili haber, "kişilik hakları ihlali" gerekçesiyle erişime engellendi. (Mart)

Kırgız gazeteci Yeldana Kaharman'ın ölümü ile ilgili haberlerin engellenmesine dair haberler de "kişilik hakları ihlali" gerekçesiyle erişime engellendi. (Mart)

Şanlıurfa Valiliği, "Valilik ile Kaymakamlık makamlarının uygun göreceği etkinlikler" haricinde kent merkezi ve ilçelerinde 15 gün süre ile eylem ve etkinlikleri yasakladı. (Mart)

DTK faaliyetlerinin yanı sıra 2015'te ve 2019'da katıldığı basın açıklamaları gerekçe gösterilerek 20 Mart'ta gözaltına alınan Kürt yazar Adil Başaran tutuklandı. (Mart)

Sosyal medya paylaşımlarında "cumhurbaşkanına hakaret ettiği" iddiasıyla hakkında dava açılan oyuncu Nilüfer Aydan'a 11 ay 20 gün hapis cezası verildi. Mahkeme hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verdi. (Mart)

Kadıköy Kaymakamlığı, 31 Mart tarihli basın açıklamasında, ilçedeki tüm açık alanlarda toplantı ve gösteri yürüyüşlerinin "koronavirüs" gerekçesiyle yasaklandığını duyurdu. (Nisan)

Sas Elektrik Enerji Dağıtım Danışmanlık ve Sas Petrol Elektrik Enerji A.Ş.'nin faaliyetlerinin piramit satış sistemi olduğuyla ilgili haberler, "kişilik hakları ihlali" gerekçesiyle erişime engellendi. (Nisan)

AKP Adıyaman Milletvekili Ahmet Aydın'ın kuzeni ve danışmanı Ömer Faruk Işık ile ilgili yapılan sosyal medya paylaşımlarına erişim, "kişilik hakları ihlali" gerekçesiyle engellendi. (Nisan)

İFÖD'ün web sitesindeki bir içerik "kişilik hakları ihlali" gerekçesiyle erişime engellendi, içeriğin silinmesine karar verildi. (Nisan)

Deniz İkmal Komutanı Tuğamiral Mehmet Sarı'nın bir tarikat evinde, askeri üniformasının üzerine giydiği sarık ve cübbe ile fotoğraflanmasına dair haberler erişime engellendi. (Nisan)

Osmangazi CHP eski İlçe Başkanı Mete Akyolcular hakkındaki taciz iddialarıyla ilgili haberler, "kişilik hakları ihlali" gerekçesiyle erişime engellendi. (Nisan)

Diyarbakır'daki Rosa Kadın Derneği'ne ve birçok adrese sabah saatlerinde yapılan operasyonlarda müzisyen Ruken Bekalp'ın yanı sıra 21 kadın gözaltına alındı. (Nisan)

Mardin Valiliği, kent genelinde 30 günlük eylem ve etkinlik yasağı ilan etti. Yasağın gerekçeleri arasında 1972'de Kızıldere'de öldürülen Mahir Çayan ve arkadaşlarının ölüm yıldönümü için etkinlik yapılması ihtimali de vardı. (Nisan)

Diyarbakır Silvan'da, son bir yıl içinde ilçeye atanan üçüncü kayyım kaymakam olan Murat Öztürk'ün talimatıyla, önceki kayyım döneminde kaldırılan çok dilli "hoş geldiniz" tabelalarının yerine sadece Türkçe tabelalar yerleştirildi. (Nisan)

Boğaziçi öğrencilerinin kayyım rektöre karşı protestoları sürerken, 7 Nisan'da kampüste yer alan bir sanat eserinin ve öğrenciler tarafından daha önce gökkuşağı renklerine boyanan merdivenlerin üzeri başka renklerle boyandı. (Nisan)

Hasankeyf'i sular altında bırakan Ilısu Barajı kamulaştırmasında 21 kişinin aldığı toplam 90 milyon TL'lik rüşvete ait olduğu iddia edilen görüntüleri içeren YouTube videoları, "kişilik hakları ihlali" gerekçesiyle erişime engellendi. (Nisan)

JinNews'un alan adlarına erişim, "millî güvenlik ve kamu düzeninin korunması" gerekçesiyle engellendi. (Nisan)

Erbaa'daki Gökal Beldesi Belediyesi'ne AKP döneminden kalan borçlar nedeniyle haciz gelmesi ve MHP'li başkan Osman Akbulut'un icrayı AKP'li İl Genel Meclis üyesi Mesut Er'in ailesine ait şirketin yaptığını söylemesiyle ilgili haber, "kişilik hakları ihlali" gerekçesiyle erişime engellendi. (Nisan)

Gazeteci Pelin Ünker'in, "Paradise Papers" haberi nedeniyle dönemin Maliye ve Hazine Bakanı Berat Albayrak'ın, ağabeyi Serhat Albayrak'ın ve Çalık Holding'in şikâyeti üzerine yargılandığı dava haberlerinin erişime engellendiğine dair haber içerikleri ve sosyal medya paylaşımları, "kişilik hakları ihlali" gerekçesiyle erişime engellendi; içeriklerin silinmesine karar verildi. (Nisan)

İFÖD'ün internet sitesi Engelliweb'te Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın oğulları Burak ve Bilal Erdoğan'ın arkadaşı Fatih Başçı'nın aldığı ihalelerle ilgili haberlerin erişime engellendiğini duyurduğu içerik, "kişilik hakları ihlali" gerekçesiyle erişime engellendi. (Nisan)

Karaman'da valilik "pandemi" gerekçesiyle bir ay süreyle eylem ve etkinlik yasağı ilan etti.

Hakkari Valiliği'nin 15 günlük eylem ve etkinlik yasağı gerekçeleri arasında "millî güvenlik" ve "koronavirüs salgınının yayılmasının önlenmesi" gösterildi. (Nisan)

Ebru Gündeş'in, ABD'de görülen İran'a yönelik yaptırımların yasadışı yollarla delinmesi davasında yargılanan iş insanı Reza Zarrab'a boşanma davası açmasıyla ilgili haberler, "kişilik hakları ihlali" gerekçesiyle erişime engellendi. (Nisan)

MA'nın alan adlarına "millî güvenlik ve kamu düzeninin korunması" gerekçesiyle erişim engeli getirildi. (Nisan)

Kocaeli Üniversitesi Rektörü'nün oğlu Taha Hülagü'nün belediye kurumlarında sınavsız görevlendirilmesine ve ardından Cumhurbaşkanlığı Kamu Diplomasisi'ne memur olarak atanmasıyla ilgili haberlere ve içeriklere erişim

Şubat 2021'de engellenmişti. Söz konusu şahıslarla ilgili başka haberler de, "kişilik hakları ihlali" gerekçesiyle erişime engellendi. (Nisan)

İstanbul Sözleşmesi'nin feshini kutlayan ifadeleri sosyal medya hesabında paylaşan Bursa Nilüfer İMKB Fen Lisesi rehber öğretmeni hakkındaki haberlere erişim, "kişilik hakları ihlali" gerekçesiyle engellendi. (Nisan)

İstanbul, Kocaeli ve Denizli Valilikleri, "koronavirüs tedbirleri" kapsamında kentlerde 30 gün süreyle eylem ve etkinlik yasakları ilan etti. Yasaklar 1 Mayıs İşçi ve Emekçiler Bayramı'nı da kapsadı. (Nisan)

Tiyatro sanatçısı Genco Erkal, 2016'dan itibaren bazı sosyal medya paylaşımlarında "cumhurbaşkanına hakaret" ettiği iddiasıyla ifade verdi. (Nisan)

Kırklareli ve Trabzon Valilikleri, "koronavirüs tedbirleri" kapsamında kentlerde bazı eylem ve etkinlikleri yasakladı. Kırklareli'ndeki 30 gün süreli yasak 1 Mayıs İşçi ve Emekçiler Bayramı'nı, Trabzon'daki altı gün süreli yasak da Metin Lokumcu davasını kapsadı. (Nisan)

19., 23. ve 24. dönem AKP Balıkesir milletvekili Mehmet Cemal Öztaylan'ın oğlu Mustafa Aysan Öztaylan'ın, 2014 yılında kendisine Mardin'den otobüsle gönderilen ayakkabı kutusundan 500 gram esrar çıkması nedeniyle ifade verdiğine dair haberler, "kişilik hakları ihlali" gerekçesiyle erişime engellendi. (Nisan)

JinNews'un, *Umut* gazetesinin ve Yeni Demokrasi'nin alan adlarına erişim, "millî güvenlik ve kamu düzeninin korunması" gerekçesiyle erişime engellendi. (Nisan)

Yurtdışında bulunan oyuncular Memet Ali Alabora ile Ayşe Pınar Alabora, yazar Handan Meltem Arıkan ve gazeteci Can Dünder'in da aralarında olduğu yedi sanıklı Gezi Parkı davasının ana dava ile birleştirilmesine karar verildi. Dava daha önce, sanıklar yurtdışında olduğu için ana davadan ayrılmıştı. (Nisan)

JinNews'un alan adlarına erişim, nisan ayının son iki haftasında dört kez engellendi. (Nisan)

Van Valiliği, beş yıldır devam eden gösteri yürüyüşü ve açık hava toplantı yasağını; "terör örgütlerinin planlarını bertaraf etmek ve bu bağlamda, millî güvenliğin sağlanması, kamu düzeni ve genel sağlığın korunması, suç işlenmesinin önlenmesi" gerekçeleriyle 15 gün daha uzattı. (Mayıs)

JinNews ve MA'nın internet sitelerine getirilen erişim engelleriyle, JinNews'un web sitesi 15 günde altıncı kez erişime engellendi. (Mayıs)

TİP milletvekili ve gazeteci Ahmet Şık'ın, cumhurbaşkanı eski avukatı Mustafa Doğan İnal'la ilgili yaptığı paylaşımlar, "kişilik hakları ihlali" gerekçesiyle erişime engellendi. Konuyla ilgili haberler ve sosyal medya paylaşımları daha önce engellenmişti. İFÖD'ün konuyla ilgili içeriği de Ocak 2021'de engellenmişti. (Mayıs)

Mardin Valiliği, "genel sağlığın korunması, kamu düzeni ve kamu güvenliğinin sağlanması, suç işlenmesinin ve şiddet olaylarının önlenmesi" gibi gerekçelerle kentte 30 günlük eylem ve etkinlik yasağı ilan etti. (Mayıs)

Rize'nin İkizdere ilçesinde Cengiz İnşaat'ın yapmak istediği taş ocağına karşı bölge halkının eylemleri devam ederken, Valilik ilçede 17 Mayıs'tan itibaren 15 gün süreyle tüm eylem ve etkinliklerin yasaklandığını duyurdu. (Mayıs)

Zonguldak'taki *Halkın Sesi* gazetesine, Belediye Başkanı Selim Alan'la suç örgütü lideri Sedat Peker'in ilişkilerini konu alan haberleri gerekçesiyle erişim engeli getirildi. Alan'ın başvurusu üzerine bahsi geçen dört haber yayından kaldırıldı. Söz konusu haberde Peker'in referansı ile Alan'ın belediye başkanı olduğu ifade ediliyordu. (Mayıs)

Kızıl Bayrak internet sitesine erişim engellendi. Site tarafından yapılan açıklamada 20 Nisan'dan itibaren iki defa erişim engeli getirildiği ifade edildi. (Mayıs)

Sedat Peker'in internet sitesi "sedatpeker.com," "millî güvenlik ve kamu düzeninin korunması" gerekçesiyle erişime engellendi. (Mayıs)

Kırklareli'nin Pınarhisar ilçesine bağlı Evciler köyünde taş ocağına karşı

eylemler sürerken valilik, kentteki bütün eylem ve etkinliklerin "koronavirüs" tedbirleri kapsamında 15 gün boyunca yasaklandığını duyurdu. (Mayıs)

JinNews'un internet sitelerine BTK, Diyarbakır 2. Sulh Ceza Hakimliği kararıyla erişim engeli getirildi. JinNews nisanda da birkaç kez engellenmişti. (Mayıs)

Paradise Papers ile ilgili haberlere erişim engeli gelmişti. Sonrasında Serhat Albayrak'ın Paradise Papers haberleri için açtığı tazminat davası reddedildi. Albayrak, ret kararına dair haberlere de erişim engeli getirtti, ayrıca ret kararını Twitter hesabından duyuran akademisyen ve siber haklar aktivisti Prof. Dr. Yaman Akdeniz'e 100 bin liralık manevi tazminat davası açtı. (Mayıs)

Aksaray'ın Sarıyahşi ilçesi Belediye Başkanı Fatih Ünsal'ın belediyenin imkânlarını kendisi için kullandığı iddialarına ilişkin haberler, "kişilik hakları ihlali" gerekçesiyle erişime engellendi. (Mayıs)

Van Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü'ne bağlı Şerif Onat Sosyal Hizmet Merkezi'nde görevli çocuk gelişimci Agit Demirkan'ın, İpekyolu İlçe Kaymakamı Sinan Aslan'ın karşısında ayağa kalkmadığı için kaymakamın korumaları tarafından darp edilerek gözaltına alındığı iddiasıyla ilgili haberler; "kişilik hakları ihlali" gerekçesiyle erişime engellendi. (Mayıs)

Sedat Peker'in, İçişleri Bakanı Süleyman Soylu'nun katılacağı canlı yayın öncesi Soylu'ya sorulmasını istediği sorular ve MHP MYK üyesi Ali Uçak'la ilgili iddiaların bulunduğu bir tweet atmasıyla ilgili haberler, "kişilik hakları ihlali" gerekçesiyle erişime engellendi. (Mayıs)

İstanbul Emniyet Müdürlüğü İstihbarat eski Şube Müdürü'nün Çalık Holding'e bağlı Çalık Gayrimenkul Yönetim Kurulu Başkanı Ahmet Taçyıldız hakkındaki Fethullah Gülen Cemaati dosyasını "Boğaz manzaralı köşk" karşılığında temizlediğinin tespit edilmesi ile ilgili haberler, "kişilik hakları ihlali" gerekçesiyle erişime engellendi. Benzer içerikteki 80 haber, 59 tweet ve Facebook içeriği de engellendi. (Mayıs)

Yeniçağ yazarı Murat Ağirel'in yazısına erişim engellendi. Ağirel ocak ayında; AKP döneminde İBB'nin şirketlerinden Kültür A.Ş.'nin konser ihalelerinde

bazı sanatçılara, Bilal Erdoğan'ın okul arkadaşının vakfına ve Mehmet Bozdağ'ın sahibi olduğu Bozdağ Film'e para akıtıldığını yazmıştı. (Mayıs)

Van Valiliği, "terör örgütlerinin planlarını bertaraf etmek ve bu bağlamda, millî güvenliğin sağlanması, kamu düzeni ve genel sağlığın korunması" gerekçeleriyle gösteri yürüyüşü ve açık hava toplantılarının 15 gün yasaklandığını duyurdu. (Mayıs)

Beyoğlu Kaymakamlığı, 31 Mayıs saat 19.00'da İpek Sokak'taki Gezi Direnişi anmasına "pandemi tedbirleri" kapsamında müsaade edilmeyeceğini açıkladı. İstanbul Valiliği de Taksim metrosunun kapatıldığını duyurdu. (Mayıs)

Bitlis Valiliği, "pandemi tedbirleri" kapsamında, kentteki eylem ve etkinliklerin 15 günlüğüne yasaklandığı duyuruldu. (Haziran)

Oyuncu Ezgi Mola hakkında, 2020 yılında Batman'da İpek Er'e tecavüz edip intiharına sebep olduğu suçlamasıyla yargılanan uzman çavuş Musa Orhan'a "hakaret ettiği" gerekçesiyle dava açıldı. (Haziran)

Hakkari Valiliği, "koronavirüs tedbirleri" kapsamında kentte 15 gün süreli eylem ve etkinlik yasağı ilan etti. (Haziran)

Rize Valiliği "İkizdere Kararı" açıklamasında, bölge halkının yapılması planlanan taş ocağına karşı eylemlerinin "farklı terör örgütlerinin ve marjinal grupların propaganda aracına çevrilmesi yönünde gayretlerin olacağı" gerekçesiyle 15 gün yasaklandığını duyurdu. (Haziran)

Cinsel saldırı suçlamasıyla yargılanan Musa Orhan'ın avukatı, hakaret içerikli paylaşımlar yaptıklarını öne sürdüğü, oyuncu Ezgi Mola'ya destek veren 16 ünlü hakkında suç duyurusunda bulduklarını duyurdu. (Haziran)

Gazeteci Erk Acarer'in, Metro Turizm'in sahibi Galip Öztürk'le Mehmet Ağar'ın ve Orgeneral Arif Çetin'in bağlantılarını açıkladığı tweetleri, "kişilik hakları ihlali" gerekçesiyle erişime engellendi. (Haziran)

Sedat Peker'in, YouTube'da yayımladığı videolarının ikinci ve üçüncü bölümlerinin yanında; Peker'in Elazığ'da şüpheli şekilde ölen gazeteci Yeldana Kaharman'ın ölümüyle ilgili iddialarına ilişkin açıklama yapan Jandarma Genel Komutanlığı'na cevap verdiği tweetleri, "kişilik hakları ihlali" gerekçesiyle erişime engellendi. (Haziran)

Ağustos 2020'de tutuklanan iş insanı Doğan Çelik'in, soruşturma savcısının izinde olduğu bir dönemde Sulh Ceza Hâkimi Eren Şen tarafından serbest bırakılmasıyla ilgili haberler, "kişilik hakları ihlali" gerekçesiyle erişime engellendi. (Haziran)

Bodrum Yalıkavak Mahallesi'ndeki Delta Otel'in kıyı kesimine kimyasal bir madde olan borik asit dökülmesine dair iddiaların yer aldığı haberler, "kişilik hakları ihlali" gerekçesiyle erişime engellendi. (Haziran)

MA, Diyarbakır'da patates dağıtım sırasında yaşanan izdihamla ilgili "Valilik patates izdihamında halkı suçladı: Provokasyon" başlıklı bir haber yayımladı. Diyarbakır İl Jandarma Komutanlığı, valiliğin de adının geçtiği haberden rahatsız olarak ajansın web sitesini üst üste yedi kez kapattırdı. Mahkeme ise, söz konusu haberin "ağır eleştiri" içerdiğine ve "kamu düzeninin korunmasına aykırı" yayın olduğuna hükmetti. (Haziran)

2020'deki Elazığ depremi sonrası Yıldız Teknik Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi İnsan ve Toplum Bilimleri Bölümü öğretim üyesi Prof. Dr. Bedri Gencer; afetlerin "zinanın yasal olması" ve "çocuk yaşta evliliklerin yasaklanması" sonucu gerçekleştiğini iddia etmişti. Gencer ile ilgili çıkan haberler ESB'nin kararıyla erişime engellendi. (Haziran)

Cinsel saldırı iddiasıyla suçlanan Musa Orhan'a hakaret ettiği gerekçesiyle hakkında dava açılan oyuncu Ezgi Mola'nın dosyası "basit yargılama usulü" görülecek; davada duruşma yapılmayacak. (Haziran)

Organize suç örgütü lideri Sedat Peker'in Ankara Bölge İdare Mahkemesi Başkanı Esat Toklu'yla ilgili iddialarını yazdığı dokuz tweet; "kişilik hakları ihlali" gerekçesiyle erişime engellendi. (Haziran)

Organize suç örgütü lideri Sedat Peker'in çeşitli iddialarda bulunduğu 13 tweet, "kişilik hakları ihlali" gerekçesiyle erişime engellendi. (Haziran)

Ensar Vakfı'nın Bitlis şubesinde iki din kültürü öğretmeninin, vakfa bağlı evlerde kalan dokuz kadına baskı ve şantaj uygulayarak tecavüz ettiği iddialarına ilişkin haberlere erişim engeli getirildi. (Haziran)

Oyuncu Levent Üzümcü, üç yıl önceki bir sosyal medya paylaşımında "doların fiyatını yükselttiği" gerekçesiyle şikâyet edildiğini ve mali şubeye ifadeye çağrıldığını duyurdu. (Haziran)

Boğaziçi Üniversitesi Fotoğrafçılık Kulübü, Ateş Alpar'ın fotoğraflarından oluşan "onur" sergisini 11 Haziran'da sergilemek için Kulüpler Arası Kurul'dan onay aldı ancak sergi kayyım rektör Melih Bulu tarafından engellendi. Boğaziçi Direnişi hesabı ve serginin sanatçısı Ateş Alpar, engeli sosyal medya hesaplarından duyurdu. (Haziran)

Bitlis Valiliği kentteki eylem ve etkinlik yasaklarının 15 gün uzatıldığını ve toplantı ve etkinliklerin mülki idare amirinin iznine bağlandığını duyurdu. (Haziran)

Van Valiliği, kentte 2016'dan bu yana uygulanan eylem ve etkinlik yasaklarının "millî güvenliğin sağlanması, kamu düzeni ve genel sağlığın korunması" gerekçeleriyle 15 gün daha uzatıldığını duyurdu. (Haziran)

Hakkari Valiliği, "millî güvenlik, kamu düzeni ve pandemi tedbirleri" gerekçeleriyle kentteki eylem ve etkinliklerin 15 gün süreyle yasaklandığını duyurdu. (Haziran)

Muş Valiliği, "terör örgütlerinin propagandasına dönüşebileceği" gerekçesiyle kentte 15 günlük eylem ve etkinlik yasağı uygulanacağını duyurdu. (Haziran)

Şişli Kaymakamlığı Onur Haftası kapsamında 22 Haziran'da Şişli Maçka Parkı'nda yapılacak pikniğin engellendiğini duyurdu. Onur Haftası Komitesi Twitter'dan yaptığı açıklamada; kaymakamlığın, pikniği yasaklamanın yanında, "millî güvenlik, kamu düzeni, suç işlenmesinin önlenmesi"

gerekçeleriyle ilçe sınırlarında tüm etkinlikleri 30 gün süreyle yasakladığını belirtti. (Haziran)

Onur Haftası Komitesi, Onur Haftası etkinlikleri kapsamında 26 Haziran'da Maltepe Miting Alanı'nda yapılması planlanan Onur Yürüyüşü'nün İstanbul Valiliği tarafından, "provokatif eylem ve olayların meydana gelebileceği" gerekçesiyle yasaklandığını duyurdu. (Haziran)

İzmir'de Onur Yürüyüşü için bir araya gelen LGBTİ+ aktivistlerin yürüyüş yapacağı Kıbrıs Şehitleri Caddesi'ndeki alan polis tarafından ablukaya alındı; yürüyüşe izin verilmedi. (Haziran)

Yıldırım Demirören'in yeğeni, AKP İstanbul İl Kadın Kolları Başkan Yardımcısı, Ekonomi İşleri Birim Başkanı ve Beykoz Belediye Başkan Yardımcısı Manolya Demirören Tekin ile ilgili haberler ve içerikler, "kişilik hakları ihlali" gerekçesiyle erişime engellendi. (Haziran)

AKP Ankara İl Yönetim Kurulu Üyesi ve Teşkilat Başkan Yardımcısı Hakan Arol'un genel müdür yardımcısı olduğu Efor Etkileşim Merkezi Yönetim Sistemleri A.Ş.'nin aldığı kamu ihaleleriyle ilgili haberler, "kişilik hakları ihlali" gerekçesiyle erişime engellendi. (Haziran)

Cumhuriyet gazetesi; daha önce Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın başdanışmanlığı yapan emekli general Adnan Tanrıverdi'nin kurduğu askeri danışmanlık şirketi Uluslararası Savunma Danışmanlık İnşaat Sanayi ve Ticaret A.Ş. (SADAT A.Ş.) hakkında verilen soru önergelerinin yanıtsız kaldığını ocak ayında haberleştirmişti. Haber "kişilik hakları ihlali" gerekçesiyle erişime engellendi. (Haziran)

İHH ile ilgili çeşitli haber ve tweetler, "kişilik hakları ihlali" gerekçesiyle çeşitli Sulh Ceza Hakimliklerinin kararlarıyla erişime engellendi. (Haziran)

Gazeteci Erk Acarer, İFÖD kurucularından Prof. Dr. Yaman Akdeniz'in İHH'yle ilgili haberlerin ve tweetlerin engellenmesini eleştiren tweetini alıntılamış ve Twitter'dan vakıfla ilgili bilgiler paylaşmıştı. Acarer'in ilgili tweeti, "kişilik hakları ihlali" gerekçesiyle erişime engellendi. (Haziran)

JinNews'a ait alan adları, "millî güvenlik ve kamu düzeninin korunması" gerekçesiyle erişime engellendi. (Haziran)

Organize suç örgütü lideri Sedat Peker'in YouTube kanalına, bazı videolarına ve Twitter ve Instagram hesaplarına; "millî güvenlik ve kamu düzeninin korunması" gerekçesiyle erişim engeli getirildi. (Haziran)

Kara para suçlamasıyla aranan ve ABD'nin talebiyle Avusturya'da tutuklanan firari iş insanı Sezgin Baran Korkmaz'ın 2016 yılında Bloomberg'e verdiği bir röportajda; dönemin Başbakanlık Yatırım Destek ve Tanıtım Ajansı Başkanı olan ve şu anda Türkiye Varlık Fonu Genel Müdürü görevinde bulunan Salim Arda Ermut hakkındaki sözleriyle ilgili tweetler, "kişilik hakları ihlali" gerekçesiyle erişime engellendi. (Haziran)

HDP İzmir İl Örgütü'ne yaptığı silahlı saldırıda Deniz Poyraz'ı öldüren katil zanlısı Onur Gencer'in sıkça gittiği iddia edilen Balçova Termal Otel'in mülkiyetinin İzmir İl Özel İdaresi'nde bulunduğu ve İzmir Valiliği tarafından yönetildiğine dair tweetler ve haberler, "kişilik hakları ihlali" gerekçesiyle erişime engellendi. Erişim engelli tweetler arasında, TİP milletvekili ve gazeteci Ahmet Şık'ın bir tweeti de bulunuyor. (Haziran)

Veryansın TV Mart 2021'de "Tekkedeki Gizemli Apolet" başlıklı haberinde, TSK'da görevli bir amiralin bir tekkede çekilmiş fotoğraflarını isimsiz ve yüzünü göstermeden yayımlayıp çeşitli sorular sormuştu. Mart ayında habere erişim engeli getirildi, daha sonra bu karara yapılan itiraz reddedildi. (Haziran)

ETHA'nın internet adresine erişim engellendi. Benzer şekilde, *Umut* gazetesinin web sitesine de erişim engellendi. (Haziran)

Kağıthane Kaymakamlığı, "28/06/2021 tarihinde İstanbul Çağlayan Adliyesi Meydanı ve çevresine çok sayıda toplanma çağrıları yapıldığı tespit edilmiştir" ifadesiyle, belirtilen tarihte adliye çevresindeki her türlü eylem ve etkinliğin yasaklandığını duyurdu. (Haziran)

19. İstanbul LGBTİ+ Onur Yürüyüşü'nde polis şiddetiyle gözaltına alınan

kişilerden biri olan fotoğrafçı Murat Kahya, ifadesinin alınmasının ardından serbest bırakıldı. (Haziran)

Bir kanalda, "Vali militan, kaymakam militan, yargıçlar militan" diyen sinema oyuncusu Berhan Şimşek'in "Türkiye Cumhuriyeti Devleti'ni ve devletin yargı organlarını aşağıladığı" iddiasıyla 2 yıla kadar hapsi istendi. (Temmuz)

Van Valiliği kentte 1685 gündür uygulanan eylem ve etkinlik yasağını bir kez daha uzatarak 3 -17 Temmuz tarihleri arasında 15 gün süreyle yasak ilan etti. (Temmuz)

İzmir İl Milli Eğitim Müdürü Ömer Yahşi'nin, şair ve yazar Haydar Ergülen'in İzmir Atatürk Lisesi'ndeki etkinliğini baskı yaparak iptal ettirdiği iddiasıyla ilgili haberler, "kişilik hakları ihlali" gerekçesiyle erişime engellendi. (Temmuz)

İzmir İl Milli Eğitim Müdürü Ömer Yahşi'ye bir GSM operatörünün 400.000 TL'lik başışıyla tatile gittiği için MEB tarafından kınama cezası verilmesiyle ilgili haberler erişime engellendi. (Temmuz)

AKP eski Selçuk Gençlik Kolları Başkanı Refik Yakıt'ın, çocuğunu istismar ettiğinin kanıtlanıp tutuklanmasına dair *Cumhuriyet* gazetesinde çıkan haber erişime engellendi. (Temmuz)

Kara para suçlamasıyla aranan ve Avusturya'da tutuklanan iş insanı Sezgin Baran Korkmaz'ın, Yargıtay üyesi Tekman Savaş Nemli'yle yemek yediği fotoğraflara dair haberler, "kişilik hakları ihlali" gerekçesiyle erişime engellendi. (Temmuz)

ETHA'nın "etha19.com" uzantılı web sitesine "millî güvenlik ve kamu düzeninin korunması" gerekçesiyle erişim engeli getirildi. (Temmuz)

Kızıl Bayrak'ın "kizilbayrak51.net" uzantılı web sitesine "millî güvenlik ve kamu düzeninin korunması" gerekçesiyle erişim engeli getirildi. (Temmuz)

Umut gazetesinin "umutgazetesi29.org" uzantılı web sitesine "millî güvenlik ve kamu düzeninin korunması" gerekçesiyle erişim engeli getirildi. (Temmuz)

Boğaziçi Üniversitesi'nde cumhurbaşkanının atadığı rektöre karşı yapılan protestolara destek vermek isteyen öğrenciler ve akademisyenler kampüse alınmadı. Polis girişlere barikat kurdu, kampüslerin kapıları kilitletti. (Temmuz)

Aydın'da feldspat madeni için yapılacak Çevresel Etki Değerlendirmesi toplantısına köylülerin izin vermemesi üzerine valilik, kentte mülki idare amirliklerinin uygun gördüğü etkinlikler dışındaki eylem ve etkinlikleri "kamu düzeni ve genel asayişini sağlamak" amacıyla beş gün yasakladı. (Temmuz)

İçişleri Bakanı Süleyman Soylu'nun kuzeni Mehmet Soylu'nun ilişkili olduğu Invamed ve RD Global adlı firmalara verilen ihalelerle ilgili haberlere erişim engeli getirildi. (Temmuz)

Cumhuriyet yazarı Mine Kırıkkanat'ın; Milli Eğitim Bakanı Ziya Selçuk'un, Adnan Oktar'ın cemaatiyle ilişkisi olduğunu iddia eden köşe yazısı ve konuyla ilgili haberler, "kişilik hakları ihlali" gerekçesiyle erişime engellendi. (Temmuz)

Cumhuriyet gazetesinde yayımlanan ve İçişleri Bakanı Süleyman Soylu'nun kuzeninin hastanelere tıbbi malzeme sattığı iddiasını içeren haberlere erişim engeli getirildi. (Temmuz)

Muş Valiliği "güvenlik güçlerinin ülke genelinde ve sınır dışında sürdürdüğü operasyonlar ve bu nedenle yapılmak istenecek eylem ve etkinliklerin önüne geçmek" gerekçesiyle 15 günlük eylem ve etkinlik yasağı ilan etti. (Temmuz)

Hakkari'de 2016 yılından bu yana devam eden eylem ve etkinlik yasağı 15 gün daha uzatıldı. (Temmuz)

Kızıl Bayrak gazetesine, "millî güvenlik ve kamu düzeninin korunması" gerekçesiyle 1 Temmuz, 12 Temmuz ve 27 Temmuz tarihlerinde erişim engeli getirildi. (Ağustos)

Umut gazetesine "millî güvenlik ve kamu düzeninin korunması" gerekçesiyle 12 Temmuz ve 27 Temmuz tarihlerinde erişim engeli getirildi. (Ağustos)

Nupel Haber'in web sitesine hakimlik kararıyla erişim engeli getirildi. Nupel Haber'den gazeteci Günay Aslan, yakında Türkiye'deki okurlar için yeni bir domain devreye koyacaklarını belirtti. (Ağustos)

Kızıl Bayrak gazetesinin internet sitesi kizilbayrak54.net alan adına 6 Ağustos 2021'de bir kez daha erişim engeli getirildi. (Ağustos)

bianet'in erkek şiddeti, gazeteci yargılamaları, 14-25 Aralık operasyonları, Berat Albayrak'ın aldığı araziler, şehir hastaneleri ve işçilerle ilgili haberlerin de içinde bulunduğu 141 haberine erişim engeli getirildi. (Ağustos)

Kronos sitesinin "İhraç Yargıtay Hakimi: Bylock kullanmamı makamında Bekir Bozdağ istedi" başlıklı haberine, eski Adalet Bakanı Bekir Bozdağ'ın talebi ve "kişilik hakları ihlali" gerekçesiyle erişim engeli getirildi. (Ağustos)

Eşcinsel erkekler için tanışma ve partnerlik ağı Hornet'e Türkiye'den erişim, Ankara 8. Sulh Ceza Hakimliği'nin kararı ile engellendi. (Ağustos)

RTÜK, KRT'de yayımlanan *Şimdiki Zaman* programının konukları Erol Mütercimler'in, Serdar Akinan'ın, Barış Yarkadaş'ın, Barış Doster'in ve Uğur Dündar'ın orman yangınlarına ilişkin, "Tarım ve Orman Bakanı ile hükümeti hedef alan, hakarete varan" sözleri dolayısıyla kanala para cezası verdi. (Ağustos)

AYM, bir internet haberi altına yaptığı yorum nedeniyle 1 yıl 2 ay hapis cezası verilen ve kamu görevi yapması yasaklanan üniversite yöneticisi Oğuz Demirkaya'nın ifade özgürlüğünün ihlal edildiğine karar verdi. (Ağustos)

Hakkari'de "Cumhuriyetin temel nitelikleri, Devletin ve Milletinin bölünmez bütünlüğü, millî güvenlik, kamu düzeni, suç işlenmesinin önlenmesi" gibi gerekçelerle, 15 gün süreyle eylem ve etkinlik yasağı ilan edildi. (Ağustos)

İktidara yakınlığıyla bilinen iş insanı Fettah Tamince'ye verilen ihalelerle ilgili kimi haberler, "kişilik hakları ihlali" gerekçesiyle erişime engellendi. (Ağustos)

ETHA'nın "etha21.com" uzantılı internet adresine BTK tarafından erişim engeli getirildi. (Ağustos)

JinNews'un "jinnews30.xyz" uzantılı internet adresine erişim engeli getirildi. Böylelikle ajansın internet sitesi 32. kez engellenmiş oldu. (Ağustos)

Van Valiliği, "başkalarının temel hak ve özgürlüklerinin ve genel asayişin devamının temini" gibi gerekçelerle kentte 15 gün süreyle eylem ve etkinlik yasağı ilan etti. (Ağustos)

Adalet Bakanlığı, Boğaziçi Üniversitesi'nde yapılan bir sergideki Kabe görselli bir eserle ilgili süren soruşturma kapsamında yapılan tutuklamalara dair AYM'ye cevap verdi. Cevapta, "eşcinselliğin İslam'a göre haram olduğu" ve "tutuklamaların kanuna uygun olduğu" belirtildi. (Ağustos)

Tiyatro sanatçısı Genco Erkal hakkında, "Cumhurbaşkanı Erdoğan'a sosyal medya üzerinden hakaret ettiği" iddiasıyla 1 yıl 2 aydan 4 yıl 8 aya kadar hapis cezası istemiyle iddianame hazırlandı. (Ağustos)

Mardin Valiliği, "ülkedeki yangınları gerekçe göstererek; etnik ve mezhepsel çatışma çıkarma ve ülke genelinde kaos oluşturma hedefli provokasyon çabalarını" gerekçe göstererek 15 günlük eylem ve etkinlik yasağı ilan etti. (Ağustos)

Yazar Yavuz Ekinci'ye, sosyal medyada Diyarbakır Nevruzuna dair yaptığı, Kobani'ye destek görseli içeren ve yazarlarla birlikte yapılan Kobani'ye destek açıklamasına dair paylaşımlar nedeniyle dava açıldı. (Ağustos)

Hakkari Valiliği kentteki eylem ve etkinlik yasağını, "genel sağlığın korunması, meydana gelebilecek provokasyonların engellenmesi" gibi gerekçelerle 1 Eylül Dünya Barış Günü'nü de kapsayacak şekilde uzattı. Kentte dilek feneri/ balon ve drone uçurmak, şenlik, tiyatro, skeç, sinevizyon, pandomim de yasaklandı. (Eylül)

Eskişehir Valiliği kentte eylem ve etkinlik yasağı ilan ederek, pek çok hak savunucusu örgüt, meslek örgütü, sendika, dernek ve siyasi partinin 1 Eylül

Dünya Barış Günü için ortak bir yürüyüş ve etkinlik planlamasının önüne geçti. (Eylül)

Bitlis Valiliği kent genelinde yapılacak tüm eylem ve etkinlikleri 1 Eylül Dünya Barış Günü'nü de kapsayan 15 günlük süre boyunca mülki idare amirinin iznine bağladı. (Eylül)

İstanbul Emek, Barış ve Demokrasi Güçleri'nin 1 Eylül Dünya Barış Günü'nde yapmayı planladığı miting yasaklandı. Polis, yasağı protesto etmek için Taksim'de bir araya gelen vatandaşlara müdahale etti, çok sayıda kişi gözaltına alındı. (Eylül)

AYM, 27 yıldır cezaevinde olan şair İlhan Sami Çomak için yapılan 'Uzun süre tutukluluk – adil yargılanma hakkı ihlali' başvurularını "adil yargılanma eksiği olmadığı" gerekçesiyle reddetti. (Eylül)

Adana'nın Seyhan ilçesine bağlı ve Kürt nüfusunun yoğun olduğu Onur Mahallesi'ndeki 125. Yıl Ortaokulu'nun merdivenlerine, aralarında "ya Türkçe konuş ya da sus!" ifadesinin de bulunduğu çeşitli cümleler yapıştırıldı. (Eylül)

Tiyatrocu Orhan Aydın, üyesi olduğu TKP'nin İstanbul Kartal'da yapılan mitingine katıldıktan sonra oturduğu kafede fiziksel saldırıya uğradı. (Eylül)

Mardin Valiliği, öldürülen gazeteci ve yazar Musa Anter'in ölüm yıldönümü için planlanan anmaları gerekçe göstererek ve kamu düzeninin korunması amacıyla kentte süren eylem ve etkinlik yasağını 15 gün uzattı. (Eylül)

Hakkında "çete kurarak yabancı uyruklu kadınları alıkoyarak zorla fuhuş yaptırmak" suçlamasıyla soruşturma başlatılan ve Gezi Parkı eylemleri sırasında eylemcilere pala ile saldırmasıyla da gündeme gelen Sabri Çelebi'ye ilişkin pek çok habere erişim engeli getirildi. (Eylül)

Gerçeğin İzinde adlı televizyon programında iş insanı Sezgin Baran Korkmaz'a firari durumdayken AYM üyesi İrfan Fidan'la mesajlaşıp mesajlaşmadığı soruldu. Programın YouTube kaydı ve konuyla ilgili haberler, "kişilik hakları ihlali" gerekçesiyle erişime engellendi. (Eylül)

Kürtçe PEN üyesi, yazar ve şair Meral Şimşek'in "terör örgütü üyeliği" ve "terör örgütü propagandası" suçlamalarıyla 22 yıl 6 aya kadar hapis cezası istemiyle yargılandığı davada, bilirkişilerin Şimşek'in aldığı iki ödül plakentinin üzerindeki Kürtçe yazıları çevirmesinin beklenmesine karar verildi. (Eylül)

soL gazetesinde yayımlanan ve eskiden halka açık olan, Bodrum'daki Usuluk Koyu'na lüks otel yapılmış olmasına ve Cumhurbaşkanı Erdoğan'a yakınlığı ile bilinen Fettah Tamince'nin yakını olan Turan Avcı'nın otelle ilişkisine yer veren haberlere erişim engellendi. (Eylül)

Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın oğlu Bilal Erdoğan'ın lise arkadaşının, TMSF'nin ihâlesini yüksek bir meblağ ile kazanmasına dair haberlere erişim engeli getirilmişti. Engele dair yapılan haberlere de erişim engeli getirilmişti. Son olarak, bu engel kararına dair yapılan haberlere de erişim engeli getirildi. (Eylül)

Özgür Gelecek gazetesinin internet sitesi olan olan <http://ozgurgelecek24.net>'e Diyarbakır 3. Sulh Ceza Hakimliği tarafından erişim engeli getirildi. (Eylül)

JinNews haber ajansına ait <https://www.jinnews36.xyz> ve <https://www.jinnews37.xyz> internet sitelerine, "millî güvenlik ve kamu güvenliğinin korunması" gerekçesiyle erişim engeli getirildi. (Eylül)

Polisin ateş etmesi sonucu yaşamını yitiren Dilek Doğan ile ilgili *Diken*, *Hürriyet* ve *Sendika.org* gazetelerinin sitelerinde yer alan haberlere, "kişilik haklarının ihlali" gerekçesiyle erişim engeli getirildi. (Eylül)

Gazeteci Barış Terkoğlu'nun yazdığı bir yazı ile ilgili www.cumhuriyet.com.tr ve <https://t24.com.tr> sitelerinde yer alan haberlere, "kişilik haklarının ihlali" gerekçesiyle erişim engeli getirildi. (Eylül)

Hakkari Valiliği "suç işlenmesinin önlenmesi" gibi gerekçelerle kentteki eylem ve etkinlik yasağını 15 gün uzattı. Dilek feneri/balon ve drone uçurmak, konser, şenlik, tiyatro, skeç, sinevizyon, pandomim vb. faaliyetler de yasak. (Eylül)

Oyuncu Ezgi Mola'ya, tecavüz suçlamasıyla tutuksuz yargılanan uzman çavuş Musa Orhan hakkında "sosyal medyada rencide edici paylaşımlar yaptığı" gerekçesiyle 65 günlük adli para cezası verildi. (Ekim)

bianet'in "Dilek Doğan'ın vurulmasını kameraya çeken polis: 'Özel Harekat yanlışlıkla vurdu'" başlıklı haberi, İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğü'nün başvurusuyla erişime engellendi. (Ekim)

İBB'nin AKP'li Meclis Üyesi'nin pek çok AKP'li belediyeden ve kamu kurumundan ihale aldığı iddia edildiği, *Cumhuriyet*, *Gazete Duvar*, *Sözcü*, *BirGün* gazetelerinin ve TELE 1'in web sitelerindeki haberlere erişim engeli getirildi. (Ekim)

Tecavüz zanlısı Musa Orhan'a hakaret ettiği gerekçesiyle adli para cezasına çarptırılan oyuncu Ezgi Mola'ya destek veren meslektaşı Farah Zeynep Abdullah hakkında da suç duyurusunda bulunuldu. (Ekim)

İstanbul Valiliği, İstanbul Aile Hekimliği Platformu'nun Aile Hekimliği Sözleşme ve Ödeme Yönetmeliği'ne karşı yapacağı mitingi yasakladı. Valilik önceki günlerde aş karşıtlarının Maltepe'de miting yapmasına izin vermişti. (Ekim)

Mardin Valiliği, "millî güvenliğin sağlanması, kamu düzeni ve genel sağlığın korunması" gibi gerekçelerle 15 gün süre ile eylem ve etkinlik yasağı ilan etti; yapılacak bütün eylem ve etkinliklerin kolluk tarafından izlenip kayıt altına alınacağını belirtti. (Ekim)

Fotoğrafçı ve şair Mehmet Özer'e, 12 Eylül Utanç Müzesi sergisine dair fotoğrafları ve çeşitli eylemlerde çektiği fotoğrafları sosyal medyada paylaştığı için, "örgüt propagandası yapmak" suçundan 1 yıl 3 ay hapis cezası verildi. (Ekim)

İstanbul Emniyet Müdürü ile bazı polisler hakkındaki rüşvet iddialarıyla ilgili *Cumhuriyet*, *Gazete Duvar*, *BirGün* gazetelerinin internet sitelerinde yer alan haberlere, "kişilik haklarının ihlali" gerekçesiyle erişim engeli getirildi. (Ekim)

İBB'nin hesaplarına haciz işlemi uygulatan firma hakkında *Cumhuriyet*, *Gazete*

Duvar, BirGün, Diken gazetelerinin ve Odatv'nin internet sitelerinde yer alan haberlere, "kişilik haklarının ihlali" gerekçesiyle erişim engeli getirildi. (Ekim)

Platformumuz tarafından "İBB'ye haksız haciz hakkındaki haberlere erişim engeli" başlığıyla yayımlanan haber, "kişilik hakları ihlali" gerekçesiyle erişime engellendi. Platform olarak karara itiraz ettik. (Ekim)

Şirnak'ta sokakta bisikletiyle oynarken polislin zırhlı aracının çarpması sonucu öldürülen Miraç Miroğlu için HDP İdil İlçe Örgütü'nün düzenlediği anma etkinliğine soruşturma açıldı. (Ekim)

Yazar ve şair Meral Şimşek hakkında görülen davada "terör örgütü üyeliği" suçundan beraat kararı çıktı ancak Şimşek'e, "terör örgütü propagandası" suçundan 1 yıl 3 ay hapis cezası verildi. (Ekim)

MA'nın, Antalya Bilim Üniversitesi Hukuk Fakültesi öğrencisi Havva Nur Çalışkan'ın bir otel odasında şüpheli bir şekilde yaşamını yitirmesine ilişkin haberine erişim engeli getirildi. (Ekim)

İstanbul Emniyet Müdürü ile bazı polisler hakkındaki rüşvet iddialarıyla ilgili *Cumhuriyet, Gazete Duvar, BirGün* gazetelerinin web sitelerindeki haberlere, "kişilik haklarının ihlali" gerekçesiyle erişim engeli getirildi. (Ekim)

İstanbul Emniyet Müdürü hakkındaki rüşvet iddiaları ve bu iddialara ilişkin haberlere erişim engeli getirilmesine dair *Cumhuriyet, Gazete Duvar, BirGün* gazetelerinin ilgili haberlerine de erişim engeli getirildi. (Ekim)

Çemişgezek Kaymakamı'nın karıştığı ölümlü trafik kazası ile ilgili *BirGün* gazetesinin web sitesindeki habere ve ilgili sosyal medya paylaşımlarına, "kişilik haklarının ihlali" gerekçesiyle erişim engeli getirildi. (Ekim)

Özgür Gelecek internet sitesinin ozgurgelecek26.net alan adına erişim Diyarbakır 2. Sulh Ceza Hakimliği kararıyla engellendi. (Ekim)

Kronos sitesindeki "Türkiye Gençlik Vakfı'nın (TÜGVA) torpil listesinden jet yükselme" başlıklı bir habere ve TÜGVA ile ilgili bazı haberlere, "torpil

listesinde" ismi geçen hakim Muhsin Kadir Yılmaz'ın talebiyle erişim engeli getirildi. (Ekim)

Tutuklu Nuriye Gülmen'in "öğrenci bursundan bahsetmek istiyorum" ifadesini de içeren mektupları, "kişi ve kurumları hedef göstererek gündem yarattığı" gerekçesiyle cezaevi yönetimi tarafından sakıncalı bulundu. (Ekim)

Tunceli Valiliği, pandemi gerekçesiyle kentte 15 gün süreyle eylem ve etkinlik yasağı ilan etti. Konser, şenlik, broşür dağıtmak, afiş, poster açmak, meşale yakma ve taşıma, konferans, panel ve sinevizyon gösterimi de yasak. (Ekim)

Evrensel gazetesi Genel Yayın Yönetmeni Fatih Polat'ın *Yaralı Yonca* adlı kitaba dair yazdığı "Dağın öteki yüzündeki gerçeği gösteren kitap" başlıklı yazısına, "millî güvenlik" gerekçesiyle erişim engeli getirildi. (Kasım)

Evrensel gazetesinde yayımlanan, IŞİD'in öldürdüğü 12 YPG üyesinin cenazesi ile ilgili bir habere ve PKK üyelerinin mezarlığının tahrip edilmesine dair bir habere erişim engeli getirildi. (Kasım)

Milletvekili Ahmet Şık'ın, Ziraat Bankası Bosna Hersek iştirakindeki "usulsüz kredi alanların tarikat bağlarıyla korunduğu ve bankada Berat Albayrak'a bağlı 'paralel bir yönetim' kurulduğu" iddialarına dair verdiği soru önergesine ilişkin habere erişim engeli getirildi. (Kasım)

Boğaziçi Üniversitesi'ne atanan kayyım rektör döneminde atanan Genel Sekreter Nedim Malkoç'un intihal yaptığına ilişkin haberlere, "kişilik hakları ihlali" gerekçesiyle erişim engeli getirildi. (Kasım)

AKP'ye bağlı Şahinbey Belediyesi iştiraki Gaziantep Su ve Kanalizasyon İdaresi'nden, belediye başkanının oğlunun yönetim kurulunda bulunduğu Cebir Teknoloji Sanayi Ticaret Anonim Şirketi'ne pek çok ihale verildiğine dair TELE 1'de ve farklı gazetelerde çıkan haberlere erişim engeli getirildi. (Kasım)

ETHA'ya ait <https://www.etha25.com> internet sitesine "millî güvenlik ve kamu düzeninin korunması" gerekçesiyle erişim engeli getirildi. (Kasım)

Gazeteci Timur Soykan'ın TÜGVA ile ilgili yazısı hakkında *BirGün*'ün, Halk TV'nin ve Kronos'un web sitelerinde yer alan haberlere, "kişilik hakları ihlali" gerekçesiyle erişim engeli getirildi. (Kasım)

"Cübbeli Ahmet Hoca" olarak bilinen Ahmet Mahmut Ünlü'nün bir yakını hakkında *Cumhuriyet*'in, Gerçek Gündem'in, Artı Gerçek'in web sitelerinde yer alan haberlere, "kişilik hakları ihlali" gerekçesiyle erişim engeli getirildi. (Kasım)

Marmara Üniversitesi'nde Özel Güvenlik Birimi, Kadın Hakları Kulübü'nün standına afişlerinde "LGBTİQA+" ifadesi geçtiği için saldırdı. Sağlık Kültür ve Spor Daire Başkanlığı, "ahlaksızlık ve aile yapımıza uymuyor" diye nitelendirdiği afişlerin kaldırılmaması halinde kulübü kapatmakla tehdit etti. (Kasım)

Yazar ve şair Yılmaz Odabaşı'na; Twitter'daki "Türkiye sadece Recep Tayyip Erdoğan'ın başka dünyaya ve muhaliflerine ben diktatör değilim, halk iradesiyle seçildim diyebilmesini sağlamak için seçime gidiyor" iletilisiyle "cumhurbaşkanına hakaret" ettiği gerekçesiyle 11 ay 20 gün hapis cezası verildi. (Kasım)

Sosyal medya paylaşımlarında "terör örgütü propagandası yaptığı" suçlamasıyla yargılanan yazar ve Pir Sultan Abdal Kültür Derneği'nin eski yöneticisi Erdal Yıldırım'a 1 yıl 6 ay 22 gün hapis cezası verildi. (Kasım)

KeçiFest gönüllüleri festival afişlerini Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi'nde asmak için Sağlık, Kültür ve Spor Daire Başkanlığı'na başvurdu. Başkanlık, afişlerde yer alan festivalin sloganı "Biat değil inat"ı sansürleyerek gönüllülere geri verdi ve afişleri bu şekilde asabileceklerini söyledi. (Kasım)

Elazığ Fırat Üniversitesi İİBF Maliye Bölümü'nde araştırma görevlisi olan akademisyen Hifzullah Kutum'a, sosyal medya paylaşımlarında geçen "Yaşasın Kürdistan" sözü nedeniyle fakülte dekanı tarafından soruşturma açıldı. Kutum ayrıca tutuklandı, sonra serbest bırakıldı. (Kasım)

Cumhuriyet gazetesinin, eski TÜGVA üyesinden gelen belgelerle yaptığı "Ensar,

TÜRGEV, TÜGVA paralel terör örgütü gibi" başlıklı haberine erişim engeli getirildi. (Kasım)

Can Göktuğ Boz tarafından öldürülen bir kadın ile ilgili haberlere, "toplumda infial oluşturabilecek" olmaları nedeniyle yayın yasağı getirildi. (Kasım)

Tunceli Valiliği, Dersim Yenigün Kadın Dayanışma Derneği'nin 25 Kasım Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Günü kapsamında açmak istediği standı, önce broşürlerin içeriğini sorarak sonra da pandemiyi gerekçe göstererek engel oldu. (Kasım)

Tunceli Valiliği, kentteki açık alanlarda yapılacak tüm eylem ve etkinlikleri 15 gün süre ile mülki idare iznine bağlandı. Böylelikle valiliğin uygun gördüğü eylem ve etkinlikler yapılabilecek. (Kasım)

Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi öğrencilerinin 25 Kasım için asmak istediği "bir kişi daha eksilmeye tahammülümüz yok" yazılı pankart, özel güvenlik birimi tarafından engellendi. (Kasım)

Hakkari Valiliği kentteki eylem ve etkinlik yasağını 15 gün süre ile uzattı. Kentte her türlü toplantı, dilek feneri/balon ve drone uçurmak, çadır kurmak, konser, şenlik, tiyatro, skeç, sinevizyon, pandomim vb. faaliyetler hâlâ yasak. (Kasım)

Van Valiliği kentte 15 günlük eylem ve etkinlik yasağı ilan etti. Kararın gerekçeleri arasında "millî güvenliğin sağlanması, kamu düzeni ve genel sağlığın korunması" gösterildi. (Kasım)

ETHA'ya ait <https://www.etha26.com> internet sitesine, "millî güvenlik ve kamu düzeninin korunması" gerekçesiyle erişim engeli getirildi. (Aralık)

Umut gazetesine ait <https://umutgazetesi36.org> web sitesine, "millî güvenlik ve kamu düzeninin korunması" gerekçesiyle erişim engeli getirildi. (Aralık)

Kızıl Bayrak gazetesine ait <https://kizilbayrak57.net> web sitesine, "millî güvenlik ve kamu düzeninin korunması" gerekçesiyle erişim engeli getirildi. (Aralık)

CHP Genel Başkanı Kemal Kılıçdaroğlu'nun bir açıklamasına ilişkin *Diken* gazetesinde yer alan habere "kişilik hakları ihlali" gerekçesiyle, erişim engeli getirildi. (Aralık)

Cumhurbaşkanı Erdoğan'la ilgili *BirGün* ve *Cumhuriyet* gazetelerindeki bazı haberler "kişilik hakları ihlali" gerekçesiyle erişime engellendi. (Aralık)

Kastamonu Üniversitesi Rektörü ile ilgili *Cumhuriyet* gazetesi, TELE 1 ve Halk TV'nin internet sitelerindeki haberlere "kişilik hakları ihlali" gerekçesiyle erişim engeli getirildi. (Aralık)

İBB'nin bazı vakıflara tahsis edilen yerleri tahliye etmesiyle ilgili Odatv'nin internet sitesindeki habere "kişilik hakları ihlali" gerekçesiyle erişim engellendi. (Aralık)

Çağdaş Gazeteciler Derneği Rize Şube Başkanı Genççağa Karafazlı hakkında yaptığı haberler gerekçe gösterilerek açılan davalar ve haberlere erişimin engellenmesiyle ilgili, <https://rizenabiz.com/> ve <https://kuzeytv.org/> web sitelerindeki haberlere erişim engellendi. (Aralık)

Susma Platformu 2021'de Neler Yaptı?

- 2020'ye ait sansür ve otosansür raporumuzda öne çıkan bulguları kamuoyuyla paylaşmak üzere sanatçılar, gazeteciler, akademisyenler, sivil toplum kuruluşu temsilcileri ve farklı alanlardan 90 katılımcı ile şubat ayında çevrim içi bir buluşma düzenledik. Etkinlikte, 2020 boyunca kültür, sanat, medya ve internet yayıncılığı alanlarında gözlemlediğimiz sansür vakalarını ve diğer ifade özgürlüğü ihlallerini aktardık; katılımcılarımızla senenin sansür değerlendirmesini yaptık.
- Mart ayında Eskişehir'in kültür sanat ortamını tartıştığımız; yazar Emel İrtem'in, Yort Yayınevi kurucusu Osman Şişman'ın ve sanatçı Nejdet Metin'in katıldığı bir serbest kürsü etkinliği düzenledik. Daha önce de Batman ve Ankara odaklı düzenlediğimiz bu etkinliklerde, şehirlerdeki kültür ve sanat topluluklarını bir araya getirerek yerel bazdaki sorunlar ve bunlar için oluşturulabilecek alternatif yollar üzerine tartışmıştık. Bu etkinlikte de Eskişehir'de son on yılda sanat adına yaşanan olumlu ve olumsuz gelişmeleri, pandeminin kültür alanını nasıl etkilediğini, kültür emekçilerinin şehirde sahip oldukları imkânları ve karşılaştıkları zorlukları konuştuk.
- Nisan ayında düzenlediğimiz "Sanatsal ifade özgürlüğü: Madendeki kanaryaya ne oldu?" webinarında sanatsal ifade özgürlüğüne dair temel bilgilerimizi tazeledik. Webinarında Türkiye'de sanatta sansürü belgeleyen bir araştırma platformu olan Siyah Bant'ın kurucu ortağı olan ve kültür politikaları üzerine çalışan Banu Karaca; küresel insan hakları savunucusu, gazeteci ve sanatsal ifade özgürlüğü üzerine bağımsız danışmanlık yapan Ole Reitov ve PEN International, Uluslararası Af Örgütü, UNESCO, Freemuse, Culture Action Europe, PEN International ve International Freedom of Expression Exchange gibi oluşumlarda ifade özgürlüğü üzerine çalışmış olan Sara Whyatt ile bir araya geldik. Konuklarımızla sanatsal ifade özgürlüğünün hangi hak ve özgürlükleri kapsadığını, hangi yollar ile ve aktörler tarafından engellendiğini, ilgili ulusal ve uluslararası yasaları ve mekanizmaları konuştuk.
- Mayıs ayında Kaos GL ile birlikte "LGBTİ+'ların ifade özgürlüğü ve sansür" konferansını düzenledik. Üç oturuma yayılan konferansta medyada, yayıncılıkta ve sanatta LGBTİ+'lara uygulanan sansür ve LGBTİ+'ların karşılaştıkları diğer ifade özgürlüğü ihlalleri ile mücadele yöntemleri üzerine

konuştuk. Kaos GL'den Yıldız Tar medyada LGBTİ+ temsillerine değinirken, Susma Platformu'ndan Alican Acanerler yıllık sansür ve otosansür raporlarından LGBTİ+'lar ile ilgili öne çıkan verileri paylaştı.

Konferansın medya oturumunda Kaos GL Hukuk Koordinatörü avukat Kerem Dikmen, medya ve hukuk alanından sansür örneklerini paylaştı. Galatasaray Üniversitesi'nden Dr. İdil Engindeniz ise, medyadaki nefret söyleminin LGBTİ+'ların ifade özgürlüğünü nasıl etkilediğini tartıştı.

Yayıcılık oturumunda *Aşkın L* Hali* kitap seti editörlerinden Oya Burcu Ersoy, hem seti hem de dünden bugüne Kadın Kadına Öykü Yarışması'nın açtığı alanları anlattı. Hatice Kapusuz çocuk kitaplarına uygulanan sansür ve Muzır Neşriyat Kurulu'nun tarihi ve işleyişi hakkında bilgi verdi. Oturumun moderasyonunu *Kaos GL* dergisi editörü Umut Güven yaptı.

Konferansın "Sanatta ifade özgürlüğü ve sansür" başlıklı oturumunda Kaos GL Ankara Queer Sanat Programı'ndan Aylime Aslı Demir, TAPA'dan Özgür Can Taşçı ve Pembe Hayat Kuirfest Kuir Sanatçılar Dayanışma Ağı'ndan Arya Zencefil, sanat alanında sansüre karşı dayanışma imkanlarını konuştu. Oturumun moderasyonunu Argonotlar ve Susma Platformu'ndan Kültigin Kağan Akbulut yaptı.

- Nisan ayında bir dijital aktivizm etkinliği olarak Vikipedi'de eksik olan sanatsal ifade özgürlüğü maddesini hazırlamak üzere bir Wikimaraton atölyesi düzenledik. Atölyede kültür sanat alanından 15 kişiyle ve Wikimedia Vakfı'nın Türkiye temsilcileriyle bir araya geldik; gruplar halinde sanatsal ifade özgürlüğünün farklı alt başlıkları üzerine konuştuk. Atölye sonucunda Vikipedi'de sanatsal ifade özgürlüğü sayfasını¹ oluşturduk. Bu sayfa sayesinde Türkiye'de üzerine oldukça değerli bilgiler üretilmiş fakat kamuoyu, medya, sanatçılar, hak savunucuları, hukukçular ve siyasetçiler gibi aktörler tarafından şimdiki kadar ne yazık ki çok sık kullanılmayan "sanatsal ifade özgürlüğü" kavramını yaygınlaştırmak için önemli bir adım atmış olduk.

- Temmuz ayında Documentarist işbirliğiyle, gösterimi engellenmiş, festivallerde sansürlenmiş, yönetmenlerine davalar açılmış belgesel filmleri yönetmen, yapımcılar ve izleyiciler ile beraber konuştuğumuz "Sansüre Direnen Belgesel Filmler" forumunu düzenledik. Elif Ergezen'in moderatörlük yaptığı forumda; Çayan Demirel'in ve Ertuğrul Mavioğlu'nun

¹ https://tr.wikipedia.org/wiki/Sanatsal_ifade_özgürlüğü

yönettiği *Bakur* (Kuzey, 2015), Reyhan Tuvi'nin *Yeryüzü Aşkın Yüzü Oluncaya Dek* (2014), Hüseyin Karabey'in *Sessiz Ölüm* (2001), Weysi Altay'ın *Nû Jîn* (Yeni Yaşam, 2015), Selim Yıldız'ın *Bîra Mi'tetin* (Hatırlıyorum, 2015) filmlerinin sansürlenme süreçlerinin yanı sıra sansüre direnme yöntemleri üzerine konuştuk.

- Susma Platformu olarak, 24 Eylül 2021'de Göteborg Kitap Fuarı'nda düzenlenen "Baskı Altında Sanat" başlıklı panele katıldık ve Türkiye'de sanatsal ifade özgürlüğü kapsamında yaptığımız çalışmalarını aktardık. Susma Platformu'ndan Sonay Ban; Türkiye'de yaratılan korku atmosferinin ve keyfi uygulamaların medya ve kültür-sanat alanlarındaki etkilerini, kültür ve sanat alanında iş üreten kişilerin karşılaştıkları cezai süreçleri son yıllarda görülen vakalar üzerinden açıkladı.
- "Kamusal Alanda Kürtçe" video serimizde Kürtçenin kültür, sanat ve medya alanlarıyla beraber kamusal yaşamın her alanında baskı altına alınması üzerine sanatçılarla, gazetecilerle, akademisyenlerle, yazarlarla ve şairlerle konuştuk. Susma Platformu Diyarbakır Temsilcisi Özkan Küçük'ün hazırladığı videolarda müzisyen Yekbûn, akademisyen Doç. Dr. Bülent Küçük, şair ve çevirmen Rêdûr Dîjle, gazeteci Mahmut Bozarlan ve tiyatrocu Barış Işık hayatlarında ve çalışma alanlarında Kürtçenin baskılanmasına dair deneyimlerini anlattı.
- "Muzır Kitaplar" video serimizde muzır yayın ilan edilen veya yayıncıları, yazarları ve çevirmenleri müstehcenlik suçundan yargılanan kitaplar üzerine konuştuk, kitaplardan bölümler okuduk. Susma Platformu'ndan Sumru Tamer'in hazırladığı videolarda yazar Şebnem İşigüzel ile zamanında sansürlenerek yayımlanan *Hanene Ay Doğacak* kitabı üzerine; çevirmen Süha Sertabiboğlu ile çevirdiği William Burroughs'un *Yumuşak Makine* kitabı nedeniyle yargılanması üzerine; Yabancı Yayınları Genel Yayın Yönetmeni Ece Çavuşlu ile muzır yayın ilan edilen *Kalp Çarpıntısı* çizgi roman serisi üzerine ve Hades Yayınevi'nin sahibi Rahmi Akdaş ile, yargılanmasına sebep olan 1999'da yayımladıkları Guillaume Apollinaire'in *On Bir Bin Kırbaç* kitabı üzerine konuştuk.
- 2021 yılında savunuculuk faaliyetleri yürüterek milletvekilleri ile görüşmeler yaptık, bulgu ve önerilerimizi paylaştık. Çalışmalarımız sonucunda mecliste soru önergeleri sunuldu. Milletvekili Sera Kadıgil, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanı'nın cevaplaması talebiyle Muzır Neşriyat Kurulu ve Muzır İçeriklerle Mücadele Programı kapsamında oluşturulan ihbar hattına

ilişkin bir soru önergesi sundu. Kadigil ayrıca RTÜK'ün; kaldırılması için başvuruda bulunulan internet üzerinden yayın yapan radyo kanallarına ilişkin ve bazı dizilerin senaryolarına diziler çekilmeden önce "genel ahlâk" gibi gerekçelerle müdahale ettiği iddialarına ilişkin soru önergeleri verdi. Muzır Neşriyat Kurulu'na ilişkin soru önergesine gelen cevabı bu raporun 'Yayıncılık' başlığı altında da irdeledik. Diğer iki soru önergesine ise Kültür ve Turizm Bakanlığı'ndan bir cevap gelmedi.

Kısaltmalar

AA: Anadolu Ajansı	İHA: İhlas Haber Ajansı
AIHM: Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi	İHD: İnsan Hakları Derneği
AKP: Adalet ve Kalkınma Partisi	İHH: İnsan Hak ve Hürriyetleri İnsani Yardım Vakfı
AYM: Anayasa Mahkemesi	KHK: Kanun Hükmünde Kararname
BİK: Basın İlan Kurumu	MA: Mezopotamya Ajansı
BTK: Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu	MEB: Milli Eğitim Bakanlığı
CHP: Cumhuriyet Halk Partisi	MHP: Milliyetçi Hareket Partisi
CİMER: Cumhurbaşkanlığı İletişim Merkezi	MİT: Millî İstihbarat Teşkilatı
DHA: Doğan Haber Ajansı	MKM: Mezopotamya Kültür Merkezi
DTK: Demokratik Toplum Kongresi	PTT: Posta ve Telgraf Teşkilatı
DW: Deutsche Welle	RTÜK: Radyo ve Televizyon Üst Kurulu
EGM: Emniyet Genel Müdürlüğü	TBMM: Türkiye Büyük Millet Meclisi
ESB: Erişim Sağlayıcıları Birliği	TCK: Türk Ceza Kanunu
ESP: Ezilenlerin Sosyalist Partisi	TİP: Türkiye İşçi Partisi
ETHA: Etkin Haber Ajansı	TKP: Türkiye Komünist Partisi
FETÖ: Fethullah Gülen Terör Örgütü	TMK: Terörle Mücadele Kanunu
GBT: Genel Bilgi Toplama	TMSF: Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu
HDP: Halkların Demokratik Partisi	TRT: Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu
İBB: İstanbul Büyükşehir Belediyesi	TSK: Türk Silahlı Kuvvetleri
İFÖD: İfade Özgürlüğü Derneği	TÜGVA: Türkiye Gençlik Vakfı

©SUSMA, 2021